LIVIA ARDELEAN

EXERCIȚIU DE VACANȚĂ

LIVIA ARDELEAN

EXERCIȚIU DE VACANȚĂ

EDITURA DACIA
CLUJ, 1974

Coperta de L. BARDÓCZ

CAPITOLUL I

Pictorul se uită cu lehamite la pînza de pe șevalet, nemulțumit de munca acestei după-amiezi. Hotărît, n-avea chef de lucru, mîna nu-i mergea, gîndurile îi erau cu totul în altă parte. Își scoase o țigară și rămase cu ea neaprinsă, auzind un zgomot de motor. „Așa ceva, aici?!“ se gîndi el nedumerit, și-și aprinse în sfîrșit țigara, după al cărei prim fum tuși chinuit, rămînînd în așteptare.

Mașina apăru curînd de după cotitură, pilotată cu grijă, nu pe drum, căci acesta se terminase, ci, cînd pe cărare, cînd alături, înăbușind — cu sforăitul ei lovit şi repercutat de stînci — tot foşnetul de adineaori al muntelui.

„Gata, mai departe nu mai merge“, își zise pictorul, considerînd rapid potecuța ce urca pieziș de aici încolo și pe care, în afara oamenilor, nu pășeau decît căluții călugărilor.

Într-adevăr, automobilul se opri. În tăcerea care se lăsă, pictorul tuși iar, stînjenit de privirea pe care i-o aruncă omul de la volan. „Noroc“, mormăi acesta, și, apoi, cu o voce mai blîndă: „Hai, Azorică, ieși și tu la aer.“ Azorică ieși. Arăta așa cum îi era și numele, un cîine, un cățel oarecare, tărcat și zbîrlit, cu o coadă-n vînt și ochii sașii. Părea năucit de liniște, de verde, de soarele blînd ce trecuse în a doua parte a zilei, lăsînd în urma lui umbre lungi de brazi și

stînci. Aspiră profund, ca și stăpînul său, care zise, oftînd:

— Mai departe nu se poate.

— Așa mă gîndeam și eu, se bucură pictorul, arătînd o sclipire albă pe fața bărboasă, dar noul venit întoarse capul ca și cum zîmbetul celuilalt l-ar fi supărat. Îi întinse un pachet de „Snagov“, spunîndu-i:

— Fă-mi plăcerea și fumează o țigară bună. Nu e nevoie să te chinui să tragi în piept.

— De unde știți că mă chinui ? se apără pictorul, stingînd restul de „mărășească“ sub gheata de baschet și luînd apoi una din cele două țigări aflate în pachet. Rămîneți fără țigări.

— Nu rămîn, sînt prevăzător. De unde știu ? Se vede, refuză noul venit să-i dea explicația cerută. Dumneata fumezi în joacă, dar eu... ce să-i faci, păcate! Zîmbi, și zeci de riduri i se ridicară spre ochi.

— Încă n-ați dat ochi cu călugării și deja vorbiți de păcate!

— Ce călugări?!

În timp ce tînărul pictor îi explica ce e călugării, străinul își păstră zîmbetul, descoperind cîtă tinerețe se ascundea sub barba aspră a pictorului.

— Îmi dai voie să-ți ajut? se oferi el, arătînd cu capul șevaletul ce urma să fie strîns, domnule...

— Dan, Dan Milea.

— Ilie Străinu.

Și cei doi își strînseră mîinile sub privirile mulțumite și sașii ale cățelului, care încă nu îndrăznise să se îndepărteze de mașină.

După o scurtă deliberare, cei doi bărbați ajunseră la concluzia că mașina noului venit va trebui „garată“ la marginea pădurii, drept care operația fu efectuată fără întîrziere. Eleganta apariție („familia“, explică pe scurt Ilie Străinu), nu lipsită de o proaspătă ciocănitură pe bot („fiul meu“) și de una pe aripa stîngă („fiica mea“) își găsi locul sub doi fagi. De aici începeau brazii.

Ajutat de tînăr, Ilie Străinu își îngrămădi într-un rucsac, ale cărui curele scîrțîiau de noi ce erau, cele considerate trebuitoare, apoi plecară spre schit, unul cu rucsacul pe umăr, celălalt cu șevaletul strîns, sub braț, cu un Azorică învîrtindu-li-se printre picioare, urmăriți de privirea tristă a negresei, păpușica mascotă a mașinii („nevastă-mea“, explică din proprie inițiativă proprietarul).

Împărțindu-și atenția între cățelul care nu îndrăznea să se abată de la cărare și peisajul de o sălbăticie teatrală, Ilie Străinu explică tînărului motivul pentru care se aventurase pînă aici cu mașina. Avea zece zile de vacanță, nu numai de la servici („sînt jurist“) ci și de la familie, timp pe care hotărîse a-l petrece singur, undeva în munți („o robinsoniadă carpatină, cu un Azorică — Vineri, fără probleme, fără nimic“). Dar acum, că întîlnise oameni, zicea el, se bucura; renunța cu plăcere, pentru cîteva zile, la cort și la foc între pietre.

— De altfel, să știți, veți putea fi atît de singur cît veți voi, veți ieși în societate numai cînd veți crede de cuviință. Să știți că nu veți regreta, continua pictorul cu asigurările; călugării sînt niște ființe excepționale, da, pur și simplu excepționale, schitul

e derutant, chiar pentru cei ce sînt cunoscători în materie.

— De ce?

— Întîi de toate prin simpla lui existență în aceste locuri. Nu v-a pomenit nimeni de el?

— N-am oprit nicăieri, voiam să-mi ridic cortul încă înainte de apusul soarelui.

— Zău, nu veți regreta că n-ați făcut-o. O noapte petrecută într-o chilie orbitor de albă (să știți că pe undeva există cobalt, altfel nu-mi explic culoarea alb-albăstruie a varului), între așternuturi de in, valorează cel puțin cît o noapte sub cort, culcat pe cetini. De altfel, cred că vă e și foame.

— Mărturisesc că da, declară Ilie Străinu.

— Vă asigur că așa tocăniță de ciuperci cu mămăliguță, cum prepară părintele Ghervase, n-ați mîncat de mult.

— De ce e schitul derutant? insistă noul venit.

— Uite, trecem cotul pădurii și-l vedeți, răspunse fericit pictorul. Vorbea de parcă schitul ar fi fost opera sa și prezentarea lui oricărui străin ar fi fost o plăcută datorie; tonul lui amintea lui Străinu de tonul soției sale atunci cînd se lăuda cu succesele școlare ale fiicei lor, pe cînd aceasta mai era elevă de liceu.

Trecură într-adevăr cotul și Străinu își ținu respirația de uimire și plăcere; într-o mare poiană, ici-colo cu pajiștea presărată cu arbori, odihnea schitul. Dacă n-ar fi știut precis că se află în Oltenia, noul venit s-ar fi crezut mai degrabă pe undeva pe lîngă Sucevița, într-atît schitul și peisajul evoca ținutul dulce al Moldovei de Nord, cu îmbinările pantelor atît de line și atît de puternice totodată, cu mi-

nunea bisericuței acoperită cu șindrilă fumurie, cu marginile ondulate ocrotind pereții scunzi. Jur împrejur, ca un fort în miniatură, se ridicau de cele patru laturi corpurile de clădiri ce adăposteau chiliile, camerele și sălile de oaspeți, înșirate pe un pridvor ce părea mai degrabă țărănesc.

Ilie Străinu se întoarse spre pictor. Fără să se lase rugat, acesta începu:

— Schitul, sau mai degrabă mănăstirea, dar noi ne-am obişnuit să-i zicem aşa, a fost clădit cam pe la 1541, ca danie a domnului moldovean Alexandru Cornea. Se zice că ar fi pus să-l facă la vrerea unui fiu al lui, născut nu la curți, ci în bordeiul unei prea frumoase muntence, fiu care părăsise calea lumească pentru rasa călugărească și care a și rămas pînă la sfîrșitul vieții sale închinat celor sfinte. Așa se și explică arhitectura moldovenească; pereții exteriori, însă, nu mai au fresce.

Cei doi bărbați se așezară și aprinseră iar țigări. Soarele trecuse cu totul dincolo de munte, o lumină caldă, difuză, tremura; umbrele lungi ale serii apropiate începeau să se nască.

Pictorul își continuă explicațiile pe care le dădea pătimaș, ca și cum ar fi dorit, prin fiecare vorbă, să-și declare de fapt fericirea de a fi descoperit toate aceste minunate locuri și fapte care, cuminți, s-au derulat și s-au statornicit peste ani, ca pentru a-l aștepta pe el să le descopere farmecul vechi.

Juristul află astfel că, deși retras și adesea uitat pînă și de forurile ecleziastice, cunoscînd perioade de glorie sau de nedreaptă neatenție din partea șirului de domnitori munteni, avînd cînd existență de sine stătătoare, cînd contînd ca proprietate și loc de

danie al vreunui boier de viță domnească, schitul a viețuit peste ani, prin așezarea sa apărat de vremelnice sau mai constante vremuri de restriște, adăpostind coconi domnești fugăriți de urgie, tăinuindu-le averile, călcat de lotri și fiind o vreme gazdă de haiduci...

Cu o grabă nemaipomenită, sărind peste decenii, revenind, încurcînd nume de domni și de căpetenii haiducești, înșirînd odoare scumpe și podoabe bisericești ce-au făcut faima mănăstirii, dar și a cinstitelor fețe ce le-au dăruit, pictorul colora în aer cîteva secole de istorie romantică și amară, punctîndu-și spusele cu gesturi largi, generoase, subliniindu-le cu priviri negre și scăpărătoare, încît părea el însuși una din căpeteniile de lotri.

N-avea răbdare să stea jos și-și cumpănea cu neastîmpăr silueta subțire, bine legată. De cîte ori zîmbea, evocînd cu subtilități de limbaj — pe care Străinu le aprecia ca atare — întîmplări prea romantice sau prea lumești pentru a avea drept cadru o mănăstire, tînărul își schimba dintr-o dată expresia, figura devenea galeșă, cîrlionții negri ai bărbuței sale de sfîntu-Gheorghe păreau lipiți de chipul său bronzat.

Se pierdură în amintiri despre Moldova și mănăstirile ei, constatînd cu satisfacție reciprocă o pasiune comună și statornică. Pictorul, care le cutreierase cu o vară în urmă, răspunse cu plăcere chestionarului amănunțit pe care mai vîrstnicul său interlocutor i-l puse, referitor la schimbări, restaurări, reconsiderări, dîndu-și seama pe parcurs că juristul era un partener egal de discuție în materie de artă (și mai ales de artă veche românească), ce trecea cu dezin-

voltură de la un subiect la altul, servindu-i chiar date inedite.

— Tatăl meu, explică acesta, era profesor de desen și mare pasionat de folclor și artă veche. Toți frații avem această pasiune încă de acasă, dar, spre marea dezamăgire a părintelui nostru, n-am dovedit nici unul vreo înclinație practică înspre arte.

— Aveți totodată noroc și ghinion poposind chiar azi la Zed, reveni pictorul la clipa de față.

— Cred că numai noroc. Nu dai la tot pasul de așa ceva.

— Ba nu, să vă explic. Aveți noroc deoarece în urma unui concurs de împrejurări (am să vă povestesc eu, e de rîs și de plîns), aveți loc, numărul chiliilor de oaspeți fiind destul de mic; nenoroc, deoarece nu-l veți cunoaște pe stareț. E un spirit deosebit și singurul lucru pe care nu l-am înțeles încă e faptul că n-a ajuns primar undeva, glumi pictorul. Deoarece mănăstirea a fost declarată monument istoric și de artă, acum cîțiva ani, el n-a mai avut alt scop decît să pună la punct totul, pînă în cele mai mici amănunte. Ba mai mult, fiind de felul lui om cu studii, și-a finisat o monografie, mai demult începută, asupra ținutului. Se zice că istoricul mănăstirii e punctul nodal al lucrării.

— Și unde e părintele? Lipsește mult?

— Aici e ghinionul dumneavoastră. Lucrarea urmează să apară la data inaugurării oficiale și autorul a fost chemat de urgență să aprecieze calitatea ilustrațiilor și nu mai știu ce. Bietul bătrîn nu și-a putut trage sufletul nici o clipă, după atîtea emoții avute cu restaurarea. A supravegheat personal totul, avînd discuții interminabile cu arhitectul, cu zidarii, cu că-

lugării lui, care, de altfel, au lucrat toată lemnăria și feroneria. În fine, totul e gata și, la 31 ale lunii, urmează să aibă loc inaugurarea oficială. Domnule, veți vedea, totul e o minunăție, începînd cu clanțele ușilor și încuietorile lăzilor și terminînd cu icoanele pe lemn și sticlă. Totul e autentic sau refăcut la modelul anului respectiv.

— Mă bucur că am găsit un ghid atît de pătimaș, rîse cu blîndețe Ilie Străinu. Nu regret lipsa adevăratului ghid, o fi știind el mai multe, dar eu nu cred să aibă atîta dar de evocare.

— Moșul stareț e cam vorbă-lungă, recunoscu ghidul ocazional, dar dacă ai răbdare, și noi toți avem, nu se poate să nu fii prins de povestirile lui.

— Care „noi"?

— Într-adevăr, încă nu v-am povestit nimic despre noi, dar cred că voi sfîrși descrierea la schit, sau, și mai bine, ne veți cunoaște de visu.

Pictorul întinse mîna să-și ajute tovarășul de drum să se scoale. Acesta o primi, nu fără o umbră de zîmbet, se sculă sprinten și, îndemnînd cățelul, porniră.

Cele cîteva sute de metri pînă la schit fură străbătute domol, cei doi întîrziind la taclale. Pictorul nu se ținu, însă, de cuvînt și nu prezentă societatea în care Străinu urma să intre din acea seară „pentru cît timp vă veți simți bine", pentru simplul motiv că-și continuară discuția despre schit.

Se auzeau tălăngi depărtate, era o stînă a mănăstirii pe celălalt versant, aerul era străbătut de o vagă dîră de fum amărui, desigur provenit de la cuhnea de vară a călugărului Ghervase. Seara se presimțea tot mai mult.

CAPITOLUL II

— Mulțumesc, mulțumesc foarte mult.

— Nu-i pentru ce, domnule avocat. Să știți că eu sînt părintele Teodosie, chelarul; cum s-ar zice, ori de cîte ori aveți nevoie de ceva, eu vă dau, dacă-mi stă în puteri.

— Încă o dată, mulțumesc. Ia loc, te rog, îi fi ostenit.

— Da, domnule, că ziua-i lungă și-s multe de făcut. Știți să umblați cu lampa? Asigurat cu un semn din cap de Ilie Străinu, părintele Teodosie continuă: Zice părintele nostru, starețul, că ne vom pune în curînd și noi lumină. Avem o cădere de apă nu departe și părintele s-a făcut luntre și punte să capete un motor. Zice că așa e și-n Svițera. Zice părintele că acolo tot a doua casă ar fi ca pentru oaspeți. Acum am făcut și noi, la sfîntul locaș, loc de popas.

— Și-ți pare rău, părinte?

— Nu, domnule, nu-mi pare rău, negă Teodosie, oftînd totuși, că noi toți cinci sîntem bătrîni și împăcați cu toate. Zice părintele nostru că ne facem vinovați să ținem atîtea podoabe și frumuseți numai pentru noi și că ce-i făurit de oameni, oamenilor trebuiește dăruit. Iaca, am deschis toate porțile, să vă primim. Mulțumită domnului sîntem sănătoși și în putere, că viața de la munte priește nu numai sufletului, ci și trupului, așa că vă putem purta de grije, după cum ne pricepem și după cum-ne mai îndrumă și alții. Dar ce faci, domnule?

— Fac un nes, părinte. Și Ilie Străinu pregăti cele necesare acestei plăcute operații.

— Lasă, domnule, că ți-l fac eu, mă pricep. Părintele nostru bea și el cafea, dar nu din aceasta, ci „veritabilă". Știe Ghervase să o fiarbă mult, la foc potolit. Tot el face și cafeaua pentru ceilalți oaspeți. Numai domnul Damian bea de câteva zile, tot ca dumneavoastră, nes cu apă rece. Vorbind, părintele Teodosie își mișca cu agilitate, prin odaie, trupul ce se bănuia puținel sub rasa neagră, pregătind două porții de licoare neagră. Cu o meticulozitate bătrînească, nu lipsită de o veritabilă îndemînare, ajută lui Străinu să despacheteze, îi pregăti de spălat și-i ținu cu demnitate prosopul enorm, aspru, de cînepă topită.

Frecîndu-și puternic trunchiul, Străinu icnea de plăcere, simțindu-se realmente la munte. Apa rece îi făcuse bine, nu se resimțea deloc după lungul drum, prin praf și căldură. Imaginea părintelui Teodosie, ce stătea țeapăn pe lavița de sub fereastră, ținînd în dreapta ceașca de plastic cu nes, iar cu stînga adunîndu-și barba rară și fumurie, i se păru amuzantă și ar fi izbucnit în rîs, dacă nu s-ar fi temut că va jigni îndatoritoarea gazdă. Propria lui imagine, răsfrîntă statornic în oglinda încadrată în fier răsucit, îl uimea și-l amuza totodată; cămașa albastru de Prusia, cadou mai vechi al fiicei lui, își găsise, în sfîrșit, ocazia de a fi îmbrăcată; gulerul bine croit cădea frumos pe pulovărul alb și făcea contrast puternic cu fața arsă de soare, dar din răscroitură gîtul, atîta vreme strîns în cravată, se ivea lipsit de pigment.

— Domnule, te văd încă tînăr, zise părintele, părăsind de tot pronumele de reverență, probabil semn de afecțiune; cum de ai părul alb? După vreo spaimă, sau cum?!

Într-adevăr, Străinu era cărunt de tot și-și purta părul tuns scurt, ca boxerii, dar acum, cu el ud și netezit pe frunte, amintea imaginea centurionilor romani, așa cum apar ei prin superproducții.

Restabilind ordinea în cămăruță, Străinu se așeză și el pe cealaltă laviță, lîngă masă, și-și aprinse o țigară (avea întotdeauna provizii considerabile pe care le depozita în cele mai neașteptate locuri), nu înainte de a primi încuviințarea părintelui. Acesta nu fuma și părea destul de contrariat de faptul că „lumea se schimbă, domnule, azi pînă și femeile fumează".

În timp ce-l asculta, sorbind rar și cu reală plăcere din cafea, Străinu își opri privirea pe țesăturile de lînă și cînepă ce acopereau patul, sub pernele lungi și înguste, umplute desigur cu pene de găină, pe care le știa tari și grele. Ghicindu-i parcă gîndul, Teodosie schimbă vorba:

— Sînt toate lucruri adunate de noi de prin satele vecine. La oraș nu se mai obișnuiesc, dar părintele nostru zice că-s mai de preț decît lucrurile de fabrică. Așa și trebuie să fie, domnule, că ce face mîna omenească nu poate face nici o mașină. Omul își pune și gîndul și firea în ce făurește el, și-ntr-un fel iese lucrul de-i bucuros și-ntr-alt fel de-i mîhnit. De la mașină toate ies pe o formă, că mașinii îi e tot una, ori nu zic bine, domnule?

Lui Străinu îi plăcea Teodosie și-i mărturisea asta prin zîmbetul atent cu care-l urmărea, aprobîndu-l cu mișcări discrete ale capului.

Pașnicul colocviu fu întrerupt de apariția unei tinere femei, în cadrul ferestrei deschise.

— Bună seara, bun venit. Mi-a spus Dănuț c-a ademenit în bîrlogul nostru pe însuși Sfarmă-Piatră travestit în temerar automobilist. N-am mai avut răbdare pînă la cină, dar mi-o veți ierta, domnule, la munte convențiile citadine sînt desuete. Sînt Martha Tudoran, probabil v-a vorbit Dănuț de noi.

Martha vorbea lungind dulce unele silabe, așa cum stă bine unei femei frumoase, conștientă în cel mai înalt grad de favoarea pe care o acordă muritorilor de rînd, adresîndu-le cuvîntul. Nu fu dezamăgită de primirea pe care i-o făcu Ilie Străinu, acesta fiind totdeauna impresionat de o apariție frumoasă, făcînd parte din mica tagmă a bărbaților care cred că unei femei frumoase i se permit mai multe decît uneia lipsită de farmec, sau, dacă nu i se permit, trebuie măcar să i se dea această impresie. Firește, Străinu n-ar fi recunoscut cu ușurință această slăbiciune și, de altfel, puțini i-ar fi bănuit-o, în nici un caz femeile din cea de-a doua categorie.

— Vin direct din „sînul naturii“, continuă Martha arătîndu-le buchetul de margarete și de cocoșei de munte pe care-l ținuse pînă acum la spate. Moșule, se alintă ea către Teodosie, haide, nu te mai uita urît la mine (de fapt Teodosie nici n-o privea), florile ți le-am adus dumitale! Și, cu o mișcare iute, aruncă buchetul pe laviță lîngă bătrîn. În zbor, cîțiva cocoșei se desprinseră din legătură și punctară podeaua albă cu petalele lor sîngerii.

— Moșul e supărat pe mine, explică ea lui Străinu, care rămăsese tot în picioare. Dar îl împac eu, adăuga și, cu o mișcare zvîcnită, ca la balet, întinse brațele spre el, la care Teodosie luă buchetul și spuse cam fără chef:

— Mulțumesc, fata mea.

Martha rîdea și, cu mîinile acum libere amîndouă, își potrivea în chip de văl una din perdelele de borangic.

— Ah, zise ea, natura aceasta e superbă! și din tonul ei nu se putea deduce dacă exclamația era sau nu în bătaie de joc.

Firesc, Străinu îi întinse mîinile pentru a o ajuta să treacă pervazul. Martha avea brațe puternice, întinse ca două coarde, fără tremur.

I se făcu și ei o cafea, pe care o primi mulțumind cu o zbatere delicată a pleoapelor. Venise pentru a-și scurta nerăbdarea, zicea ea. Pînă la cină i se părea o veșnicie, voia să știe ce mașină avea Străinu, pentru că după aiuritul de Dănuț nu se putea lua nimeni, nu era capabil să deosebească o tărtăreață de Fiat 600 de un Opel-Amiral. Vai, nu cumva și Străinu are Trabant sau așa ceva?! Pentru nimic în lume n-ar fi vrut să-l jignească. Nu?! Cu atît mai bine. De fapt, pe ea nici nu o interesează mașina în sine, ea vrea să știe dacă are radio. Cum de ce? Pur și simplu pentru că nu poate trăi mai mult de două zile fără să-l asculte pe Tom Jones. Iar aparatul lor nu mai are baterii exact de două zile. O, da, îl iubește, de-a dreptul. Și la laborator, pentru că ea e chimistă, cînd cîntă T.J., pentru că așa-i spune ea, se întrerupe orice activitate, de dragul ei se dau difuzoarele la maximum și vocea iubită se aude în tot pavilionul. Da, da, atunci toată lumea știe că Martha îl ascultă pe T.J. Uneori are noroc și-l prinde de două, trei ori într-o dimineață. Alteori, niciodată și atunci toți știu că e „în tensiune“. Nici inginerul șef nu îndrăznește să o supere cu ceva! Nici nu știe

Străinu ce enormă bucurie i-a făcut, e fericită, fericită. Va dormi ca un copil căruia i s-a promis în dar, pe a doua zi, jucăria mult dorită. Nu, astă-seară nu îndrăzneşte să-l deranjeze pe noul venit, are de cunoscut o mulţime de oameni noi, e obosit de drum, desigur; ba da, ba da, un drum din Bucureşti pînă aici nu e joacă; à propos, e tare cald la Bucureşti? Şi, de altfel, nici Flaviu n-ar fi de acord. E de o comoditate dezolantă, zău, acest Flaviu care e soţul ei „legitim şi doar uneori tuns“ (şi nici atunci bine) de cinci ani. Iar dacă-l „mişti“ puţin, e şi mai rău, pentru că bombăne, bombăne şi reuşeşte să strice plăcerea tuturor şi, fireşte, întîi de toate a ei. Să nu se sperie Străinu, societatea e adorabilă, mahmureala lui Flaviu n-are nici o pondere pe lîngă exuberanţa maliţioasă a lui Theodor Damian. Ei doi au fost colegi de bancă, dar cu cît pare mai tînăr şi mai agreabil Damian! Şi asta numai prin plezanterie şi prezenţă de spirit! E de o mare maliţie acest Damian! Un farsor fără pereche şi fără leac (aici Martha rîse nestăvilit iar părintele Teodosie se întoarse cu totul pe laviţă); un tip inepuizabil, de „mare clasă“. Pentru astă-seară, le-a pregătit tuturor o surpriză fantastică: după cină are loc vernisajul expoziţiei lui de caricaturi şi desene lucrate la schit. Da, uitase să menţioneze că Theodor Damian e grafician, lucrează la revista „Ics“, dar acum a reuşit să obţină un lung concediu pentru a putea crea. Cum? Ilie Străinu cunoaşte revista? Cu atît mai bine, va avea imediat un teren comun de discuţie cu Damian. Dar să nu pomenească nimic de surpriză! (şi Martha rotunji ochii, ameninţînd cu un deget perfect ojat). Ea i-a destăinuit-o lui Străinu pentru că, pentru că... în

fine, el i-a inspirat încredere, şi pentru că a voit să-l introducă puţin în atmosfera societăţii lor de schivnici.

Exprimîndu-şi recunoştinţa pentru această delicată dovadă de încredere, Străinu conduse pe fermecătoarea vizitatoare, de data aceasta spre uşă, luîndu-şi un scurt rămas bun, deoarece urmau să se revadă nu mai tîrziu de un ceas.

Părintele Teodosie depuse cu scîrbă nevinovatul buchet pe colţul mesei, mormăind supărat că florile-s lăsate de bunul dumnezeu pentru desfătarea ochiului, acolo unde cresc ele; trebuiesc culese fie pentru a fi puse la icoanele sfinţilor, fie la morminte, ori el (şi făcu o cruce) încă nu se pregăteşte de dreapta judecată. De prima posibilitate nu pomeni nimic, probabil neträgînd nici o speranţă de a fi canonit.

— Ai văzut-o, domnule, ce despuiată umblă? Fără ruşine... dar nici n-are stăpîn s-o ţie.

Străinu îşi evocă scurt imaginea picioarelor goale ale vizitatoarei, ieşind lungi, musculoase şi bronzate din shortul negru, întinse într-o poză elegantă, şi-şi permise, în gînd, să nu fie de acord cu părerea părintelui.

— De cînd a plecat părintele stareţ, continuă Teodosie, gîndeşti că au căpiat cu toţii! Nu-i dînsa capul răutăţilor (la „dînsa", Teodosie îşi împinse cu o mişcare scurtă bărbia spre uşă), e domnul Damian, pictorul şi domnul Barbu Popescu, un regizor de filme. Dar mă şi mir, domnule, cum poate avea cineva încredere într-un zălud ca ăsta. Că toată ziua vorbeşte şi dă din mîini de unul singur. Ce-au făcut şi cu bietul Niţă!

Şi, la sprîncenele ridicate a mirare ale lui Străinu, Teodosie explică:

— Niţă e măgarul nostru. Dar aşa asin, domnule, n-ai mai văzut. Vine singur de la stînă pînă la noi şi se opreşte drept în uşa lui Ghervase, dă drumul la un răget, se lasă descărcat de poveri — că ne aduce în fiecare zi jintiţă, caş şi brînză — apoi Ghervase pune de-ale gurii pentru ciobanul nostru, care-i părintele Ifot, şi animalul pleacă de unde a venit. Noi sîntem învăţaţi cu el, dar dumnealor tare s-au mai minunat cînd au aflat. Domnul Dănuţ, cu care aţi venit dumneavoastră, măcar, se minuna ca un nevîrstnic, ba s-a şi hotărît să-i treacă chipul pe pînză şi să-i zică „înţeleptul". Cică o fiinţă care se ţine atît de drept pe drumul lui zilnic nu poate fi decît un înţelept!

— Şi i-a făcut portretul?

— Da, domnule, dar ce să ştiu eu să zic? Parcă nu prea seamănă a bietul Niţă. Domnul Dănuţ a rîs numai cînd i-am spus şi domnişoara Ana a ridicat din umeri: „lasă, nu te pune cu nepriceputul".

— Domnişoara Ana?

— N-aţi văzut-o. Zice că şi ea-i pictoriţă, dar nu lucrează nimic, că n-are poftă. Ăştia trei pictori au învăţat deodată, dar, nu vă supăraţi, eu nu ştiu ce-au învăţat, că un lucru cumsecade n-am văzut încă de la ei. Veţi vedea mîine sfintele noastre icoane. Toate-s din vechime şi făcute de oameni fără şcoli înalte, dar toţi aveau harul ceresc, pentru că aşa ceva nu poate face un om de rînd, ca noi. Ori să fi fost oameni cu credinţă?! Că oaspeţii noştri nu prea cred ei în cele sfinte, n-au nici o frică . . .

Aici, Străinu, temîndu-se ca părintele să nu alunece pe teren periculos, fiind şi el din rîndul celor „fără frică", schimbă iute vorba:

— Dar ce e cu Niță, părinte?

— Da, domnule. Niță e asinul nostru, cum vă spusei. Mai avem noi și doi căluți, dar nu se potrivesc cu Niță la istețime. Zice domnul Popescu, cel ce umblă vorbind de unul singur, că a mai văzut el la o cabană, nu știu unde, tot așa un animal, dar eu nu cred, care căra din oraş lăzile cu bere, fără îndrumător. Dar zice că mergea numai stimulat, adică avea tainul lui de bere, la plecare și sosire. Mare păcat, domnule, să-ți bați joc de o ființă necuvîntătoare, lăsată de bunul dumnezeu să fie de ajutor omului. Şi ce s-au gîndit ei? Nu rîde, domnule, că e mai mult de plîns decît de rîs. Au îmbătat bietul dobitoc! Atîta numai că n-au avut bere și i-au dat rom. Văd că și dumneata rîzi. Aşa au rîs şi ei, ba şi mai şi, că erau ca năucii, domnişoara Ana se ținea cu mîinile de pîntece şi-i curgeau lacrimile de atîta rîs; domnul Barbu îşi sălta brațele şi striga cîte un „ha" de răsunau munții; doamna de-o văzurăți bătea din pălmuțe...

— Frumos mai povesteşti dumneata, părinte. Parcă-i şi văd pe prietenii dumitale...

— Ba, ai mei nu, domnule! ripostă aproape violent bătrînul, dar încurajat, se vede, de laudă, continuă să-i zugrăvească scena: bietul dobitoc pierduse controlul și întreaga societate se distra de nebuniile ce le făcea. Singurii cuminți se arătară a fi „nenorocitul de bărbat al doamnei ce fu aici", care preferă să renunțe la spectacol şi domnul Vasilescu, care acționă prompt, prinse măgarul şi-i turnă cu

sila o cantitate apreciabilă de cafea rece, pe gură; apoi, cu ajutorul călugărilor, priponi solid animalul, care-şi reveni, de altfel, foarte curînd. Mult mai tîrziu şi-a revenit, după cum rezulta din povestirea moşului, părintele Ghervase, „cel mai aproape dintre noi de dreapta domnului, căci, fiind cam slab de judecată, nu poate pătimi nimic, nefăcînd păcate“, care pare a îndrăgi mai mult necuvîntătoarele decît oamenii şi care a fost foarte afectat. Întîmplarea petrecîndu-se după-amiaza, Ghervase făcu grevă şi, seara, tot poporul mîncă ce apucă. Pe urmă i-a trecut, nici măcar lui Damian, autorul recunoscut, nu i-a mai amintit de întîmplare. Nu-i vorbă, nici ei nu îndrăzneau să i-o pomenească.

Dar Ilie Străinu nu-l mai urmărea pe Teodosie decît cu o ureche, pentru că-şi aminti de bunul şi saşiul lui Azorică, uitat pe afară, fără hrană, fără apă. Azorică, crescut cu biberon şi ore fixe de plimbare, cunoscînd (spre agasarea continuă a soţiei lui Străinu) mai bine terasa şi bucătăria decît iarba verde, trebuie să se fi simţit pierdut aici.

— Să fii dumneata sănătos, îl linişti moşul. De mult îl va fi luat Ghervase în custodie şi cine ştie cu ce-l va fi încîtat pînă acum!

Asigurat în ceea ce-l privea pe Azorică, Străinu întrebă cu un ton indiferent parcă:

— De ce spui că bărbatul doamnei Tudoran e „nenorocit“? Ar trebui să fie dimpotrivă; puţini bărbaţi au aşa podoabă în casă.

— Podoabă da, ai dreptate, domnule, e frumoasă. N-ar trebui să-mi fac păcat vorbind-o de rău, că poate n-o fi ea de vină de toate. Nu şi-o fi găsit

locul nici ea, că alte femei la cinci ani de trai cu un bărbat au cîte doi, trei copii...

Moşul îşi lăsă fraza în suspensie; un ciocănit scurt se auzi în uşă şi, după un „da“ al gazdei, îşi făcu apariţia un bărbat. „Începe bine concediul meu total, gîndi Străinu. Pariez cu mine însumi că ăsta e Vasilescu. Pe un coniac!“

— Luaţi loc, domnule Vasilescu, se trezi el spunînd cu mare curtenie.

— Dacă vă cunoaşteţi, eu vă las, oftă cu părere de rău părintele. Am şi treabă cu slujba de seară, adăugă, şi ieşi, mic şi negru.

— Vă rog să mă scuzaţi, începu Vasilescu, crezusem că deranjez o persoană străină; am memorie bună, totuşi, încă o dată scuze, nu-mi amintesc împrejurarea în care ne-am cunoscut.

(Ilie Străinu admiră pe loc perfecta abilitate cu care Vasilescu ocolise teribil de nepoliticoasa formulă: „nu-mi amintesc numele dumneavoastră“).

— Memoria dumneavoastră e excelentă, iar scuzele sînt de prisos. Vom sărbători cunoştinţa noastră cu un păhărel de coniac, îi răspunse Străinu, căruia nu-i plăcea să rămînă dator nimănui şi cu atît mai mult sie însuşi.

Vasilescu acceptă cu politeţe reţinută invitaţia şi nu se arătă deloc mirat cînd Străinu rupse sigiliul unei sticle de „Martel“. Cu o mişcare sigură, noul venit ridică faţa de masă, trase sertarul şi scoase de acolo două păhărele de ţuică.

— În linii mari, explică el cu seriozitate, dotarea e aceeaşi în toate camerele.

Străinu se arătă încîntat de descoperirea paharelor; detesta plasticul în chip de recipient al unei

licori atît de delicate, părere întru totul împărtăşită şi de proaspăta lui cunoştinţă. Bînd cu picătura băutura arămie, cei doi făcură cunoştinţă mai îndeaproape, rezultînd astfel că Vasilescu se ocupă de traduceri din limbi moderne, meserie care-i cere multă trudă, dar care-i aduce şi bucurii. Străinu se mulţumi să-şi spună „un fel de jurist“ şi Vasilescu nu ceru detalii, în schimb se arătă curios să ştie cum de-i ghicise identitatea.

— Foarte simplu, explică Străinu cu o falsă seriozitate, prin comparaţie şi prin eliminare.

— Adică?

— Adică, am aflat prin bunăvointa părintelui Teodosie, o întîmplare la care aţi fost martori sau părtaşi cu toţii...

— Care?

— A, sînt mai multe?

— Fireşte.

— Ei bine, cea cu Niţă.

— Asta era să se sfîrşească prost, spuse Vasilescu, după o scurtă tăcere.

— Serios?

— Da, din cauza bucătarului. Naiba ştiuse ce e cu el, toţi credeam că e un om întreg. Doar mai tăcut decît alţii (şi făcu un gest semnificativ spre locul unde şezuse Teodosie). Atunci era sinistru. Bietul om plîngea, se frămînta. Pictorul Damian o băgase niţel pe mînecă, ce, te pui cu nebunul? Dar n-a avut nici o urmare. Totuşi, reveni Vasilescu la ideea iniţială, nu văd legătura.

— Legătura?! Am exclus de la început pe cele două doamne şi pe pictorul Dănuţ Milea, care mi-a făcut plăcerea să mă îndrume aici. L-am exclus şi pe

pictorul Damian, știind de la părintele Teodosie că „a învățat“ deodată cu Dănuț, deci trebuie să fie aceeași generație. La fel domnul Tudoran. Nu mai rămîneau decît două persoane: regizorul de film și salvatorul lui Niță. Ori, este exclus ca un om ce bombăne mereu să-și potrivească cu atîta meticulozitate o batistă albă la buzunarul de la piept.

— Ah! Asta era? se dezumflă, vizibil dezamăgit, Vasilescu. Dar să știți, reveni el, că n-ați enumerat întreaga bandă! (cuvîntul „bandă“ părea nelalocul lui în gura unui bărbat de peste patruzeci de ani, perfect bărbierit și pieptănat, îmbrăcat cu elegantă ostentație aici, la munte, cu un costum de mătase écru).

— Nu?

— Sigur că nu! Nu v-a pomenit nimeni de Ilarie Pop?

— Ei bine, nu.

— Ați avut mare noroc.

— Parcă am mai auzit asta.

— Realmente ați avut. Ați fi fost prada cea mai nouă al celui mai talentat pisălog din cîți vor fi existînd pe lumea aceasta, sau, mai bine zis, din cîți vor fi existat în toate timpurile. Nici o ființă omenească nu e capabilă să-l suporte mai mult de trei zile. Se zice că nevasta lui a rezistat, totuși, o lună; eu cred că tipul, fiind mai tînăr, n-avea destulă experiență. Acum are. E responsabil de restaurant, mai precis a fost; a cutreierat toate orașele mici și mari ale Transilvaniei. În anii lui de funcționare a adus Teapeleului pagube inestimabile. A reușit, modest și insinuant, să gonească mii de consumatori din fața pașnicelor pahare cu vin sau bere. A dezgustat mii

de oameni chiar şi de ideea de a mînca o fleică sau un mic, într-o seară de vară, la grădină. Să nu fim însă nedrepţi cu totul! Eu cred că a adus pe calea dreaptă generaţii întregi de beţivi care, între a se deda viciului pisălogiţi de amicul nostru şi a face liceul seral, au ales, fără nici o ezitare, alternativa a doua! În fine, a realizat visul de secole al oricărui crîşmar care se respectă: o curăţenie exemplară în localul său. Nici n-avea cine să lase vreo urmă; fără greş, în decurs de cîteva zile îl părăseau pînă şi chelnerii, care, dacă n-aveau alt post liber, se recalificau în vînzători ambulanţi de limonadă „cico". Mi se pare mie că unii s-au pensionat de boală! Nervoasă, fireşte. Iarăşi trebuie să recunoaştem aici minunatul rol pedagogic pe care, inconştient, amicul nostru l-a jucat în ultimii ani: graţie lui, sute de chelneri au devenit „fruntaşi la locul de muncă", avînd de ales, şantaj cu totul nepedagogic, între acest titlu şi cel de subaltern al lui Ilarie Pop. În fine, ce să mai lungim povestea, forţele a cinci judeţe, cel puţin, s-au unit, s-au încurajat reciproc şi, printr-un act de mare diplomaţie, l-au convins pe Pop că e timpul să iasă la pensie şi să-şi scrie memoriile, care vor constitui o îndrumare preţioasă etcetera. A venit aici să-şi scrie memoriile! scandă, aproape, ultimele cuvinte, domnul Vasilescu, a cărui povestire fusese însoţită adesea de hohotele de rîs, uşoare, discrete, ale lui Străinu.

— Avea faţă de noi un avans de numai două zile, continuă Vasilescu, dar, cînd am sosit aici, i-am găsit pe bunii părinţi aproape sufocaţi. L-am preluat noi, dar această exprimare e absolut eronată, adevărul fiind că ne-a preluat el pe noi! Sîntem şapte,

am rezistat trei zile. Seara a treia, ca fantomele, ne-am adunat la miezul nopții la Barbu în chilie și, în cea mai scăzută șoaptă, am complotat. N-au existat rețineri, ca să nu mai vorbesc de dezaprobări, așa că a doua zi ne-am pus planul în aplicare. A fost cea mai groaznică tortură pe care a îndurat-o vreodată Ilarie Pop. Cel puțin așa mărturisea figura lui. L-am așezat pe un scaun, am făcut cerc în jurul lui și timp de aproape o oră i-am vorbit pe rînd. Gîndiți-vă, o oră, în care lui nu i s-a permis să scoată o vorbă! Ce i-am spus fiecare, nu vă mai reproduc. Atunci avea tot hazul, eram și noi în vervă! Am să vă rezum totuși, în cîteva cuvinte, „discursul final" al lui Damian. (Și Vasilescu continuă cu același ton precipitat de pînă acum).

„Cetățene, i-a spus Damian, eu știu că ești cel mai priceput expert în miile de probleme ale existenței și chiar ale inexistenței, că arta bucătăriei chinezești și călugărești, arta veche și nouă, învechită sau înnoită precum și arta care încă nu s-a născut, linia modei care abia se elaborează în rafinate case de creație, asasinatele premeditate sau comise prin imprudență, calitatea vopselelor de păr sau a rujurilor Dior, literatura finlandeză și greacă, accentele limbii japoneze, amorurile actrițelor celebre, cultivarea porumbului în cuiburi, rafinarea zahărului și coacerea budincii, tragedia pierderii vocii Mariei Calas precum și cel mai bun amestec de tempera cu apă, cu spirt sau țuică etc., etc., etc., cum spuneam, domnule, nici una din aceste probleme nu constituie pentru dumneata vreun secret și în nici una din probleme și mai ales în cele cuprinse la capitolul «etc., etc., etc.», nimeni nu mai poate spune nimic. În

orice caz, noi nu. Aşa că, societatea noastră, nefiind la înălţime, consideră că nu te mai poate reţine nici o clipă. Lumea largă ţi-e deschisă, domnule Ilarie Pop! Cutează!“

Cei doi bărbaţi rîdeau amîndoi, unul povestind scena, celălalt imaginîndu-l pe temerarul orator pe care Vasilescu îl evoca, îngroşîndu-şi glasul.

— Şi urmarea?

— Urmarea a fost cea dorită. În fine, amicul nostru s-a supărat, şi-a făcut bagajele, neuitînd nici topul de hîrtie rămasă pînă atunci imaculată, şi a plecat. Dulcea ameninţare a pericolului a rămas încă; Pop nu s-a retras decît la stînă. Sînt trei zile de atunci şi ciobanul n-a dezertat, dovadă că ni-l trimite zilnic pe Niţă. Astăzi n-am mai rezistat ispitei şi m-am dus să-l cunosc. Am plătit destul de scump curiozitatea mea, deoarece l-am reîntîlnit pe Ilarie Pop. Mă bucur, totuşi, că mai trăiesc; coniacul dumneavoastră a picat la timp pentru a-mi limpezi capul. Mă tem numai că m-am molipsit de la el şi că logoreea mea v-a obosit.

— Dar deloc, a fost foarte amuzant, foarte spiritual, protestă prompt Ilie Străinu, nu fără a-şi completa în gînd: „Parcă toţi suferă de logoree aici. Să fie aerul de vină, sau ce?“

— A, nu, protestă modest Vasilescu, dar dumneavoastră sînteţi un interlocutor fermecător.

„Cred şi eu, îi răspunse tot în gînd Ilie, dacă tac tot timpul şi vă ascult, e normal să fiu fermecător. Toţi povestesc, toţi sînt spirituali, au nevoie numai de un ascultător; pe de altă parte, eu, în atîţia ani, am învăţat să ascult; totul e în ordine...“

— Dar nu mi-ați spus, schimbă Vasilescu ideea, de unde aveți înclinația spre detectivism. Vă pasionează romanele polițiste?

— Nu spun nu, răspunse Străinu, din cînd în cînd. Dar chestia cu deducția vine de la cuvinte încrucișate. Șaradele sînt pasiunea mea.

— Interesant, spuse parcă absent Vasilescu, și se vedea după gesturile mașinale cu care-și aprindea țigara (fuma mai mult decît Străinu, aprindea una după alta țigările americane, tari, aromate, trăgînd în piept fiecare fum), că se gîndește deja la altceva.

— Doamna Tudoran a fost pe aici?

— Da, mi-a făcut această plăcere. Pentru radio, completă iute Străinu, dar Vasilescu îl întrerupse cu un ton de o vagă impolitețe, pe care o reprimă apoi imediat:

— Mi-am închipuit. E o persoană adorabilă, de altfel. Și eu am venit cu un scop precis, se destăinui el, zîmbind. Aveți ziare? N-am văzut de aproape o săptămînă nici unul. E aproape ridicol să le simt lipsa în așa hal. Și cum nu mai avem nici radio...

Străinu avea ultimele ziare, dar erau în mașină, așa că Vasilescu trebui să amîne pe a doua zi plăcerea de a le foșni în mîini. Explică pe un ton neutru, din care Străinu nu înțelese dacă era sau nu de acord cu noua destinație a mănăstirii, că de luna viitoare existau abonamente și că se pusese la punct o legătură poștală cu satul, legătură ce urma să-și îndeplinească rostul din două în două zile, dar, firește, tot de luna viitoare. „După inaugurarea oficială", preciză el, adăugînd apoi: „cînd noi, piloții acestei noi stațiuni, ne vom fi retras pe la casele noastre".

Cei doi bărbați ieşiră în cerdac, cu intenția de a întîlni restul grupului, pentru cină.

Ultimul licăr de soare se retrăsese. Era exact ora 19 şi cincizeci şi cinci.

CAPITOLUL III

Sufrageria schitului îşi merita pe deplin numele: îmbrăcată în lemn, cu piei de urs, jderi şi mistreți pe perete, pironite în cuie a căror floare era meşteşugit bătută, cu o panoplie pe care armele erau atît de frumos aranjate şi curățate încît, deşi reale şi vechi, păreau recuzită de operă, iar încăperea — mai degrabă o elegantă sală într-o cabană de vînătoare. Totul scîrția încă de noutate şi stăruia o oarecare atmosferă de artificialitate.

Masa, unică, lungă, solidă, acoperită cu o imensă pînză de in, mărginită de lavițe fără spetează, ştergea impresia de restaurant cu profil vînătoresc, adunînd parcă toată căldura şi lumina asupra ei. Dar strachinele şi ulcelele de pe masă, în culori cînd vii, cînd lîncede, reaminteau recuzita filmelor de haiduci.

Lui Străinu i se făcu o primire extrem de agreabilă. Toți ştiau de sosirea lui şi curajul cu care-şi băgase maşina pe coclauri îi conferise deja o aureolă de om original. Alura lui nu dezmințea impresia făcută a priori; privirile ochilor lui cenuşii, odinioară verzi, scăpărau cu mobilitate, trecînd de la un interlocutor la altul, statura înaltă ascundea uşoara încovoiere a

umerilor, datorată desigur nu atît vîrstei, cît mai ales unei oboseli atît de vechi încît nici măcar el nu mai spera să o poată învinge; mîinile frumoase, bărbătești, gesticulau discret, dar continuu, agitînd ușor veșnica țigară.

Ciupercile nu fuseseră încă servite; fiecare tacîm era străjuit de cîte o ulcică mică, pentru țuică („formidabilă țuică, de mere pădurețe, nici nu-mi imaginam că așa ceva există" i-o recomandase Flaviu Tudoran, care nu arăta deloc „nenorocit"); pe platouri de lemn, în mijlocul mesei, erau doi munți de brînză telemea și pastramă uscată; o farfurie plină cu ardei iuți („de unde vor fi fiind ăștia, aici?" trecu întrebarea, ca un fulger, prin mintea lui Ilie), toate așteptau, apetisante, la îndemînă.

Un zvîcnet dureros în stomac îi dădu lui Ilie, concesiv, impresia de tinerețe („numai tinerii au o foame de lup"), dar cina nu putea începe pînă nu se adunau toți.

În afară de Ilie Străinu și de Leonid Vasilescu, mai erau acolo Dănuț, în aceeași ținută de după masă, dar cu barba proaspăt pieptănată și cu baschetii schimbați pe o pereche de mocasini; Flaviu Tudoran, înalt, slab, cu un ușor început de chelie pe care nu o ascundea deloc prin pieptănătură, cu niște ochi incerți după lentilele groase, prinse în rame subțiri, aurite; Barbu Popescu, stăpînit de o veșnică agitație, aproape contaminantă, trecînd de la unul la altul, întrerupînd fără menajamente replica oricui, avînd în ton o autoritate arțăgoasă de om ale cărui certitudini par clătinate („probabil că nici pe platou nu știe exact ce și cui să comande, vrea numai să o facă", se gîndi Ilie), dar de o volubilitate agreabilă, spunînd bancuri groase,

vorbe în doi peri, apreciate de obicei între bărbați, dar care devin nepolitețuri atunci cînd e de față și o femeie.

Apăru curînd și Ana, deloc potrivită cu imaginea pe care și-o făcuse Străinu despre ea, din povestirea lui Teodosie. Într-adevăr, privind-o, mică, slabă, cu părul neglijent retezat la nivelul lobului urechii, cu cărarea într-o parte, ca o școlăriță, cu niște ochi imenși, goliți parcă de expresie, lui Străinu îi fu imposibil să și-o închipuie rîzînd pînă la lacrimi, ținîndu-se cu mîinile de pîntece. Părea fragilă și neînsemnată printre ei, îmbrăcată cu o salopetă simplă, din ceva mătăsos și subțire, de un verde putred — culoare șocantă prin ineditul nuanței; picioarele goale îi erau băgate în niște teci de piele moale, neagră, asemănătoare pantofilor de gimnastică. Singura ei podoabă era centura lată, tot neagră, cu o cataramă mare, argintie.

Spre deosebire de ceilalți, nu acordă nici o atenție deosebită noului venit, nu se interesă nici ce mașină are, nici cum a nimerit aici; se retrase cuminte și modestă lîngă o laviță.

Cei cinci bărbați făcură cerc în jurul ei, discuția fu reluată la un ton mai potolit. Ana vorbea extrem de puțin. După cîteva clipe însă, Ilie își dădu seama că, fără nici un gest, Ana dirijase conversația într-o direcție dorită de ea și că ei cinci se conformau întocmai, ca niște admiratori zeloși care se străduie să smulgă un zîmbet divei lor mîhnite.

Numai că Ana zîmbea. Avea un zîmbet mic, de o indiferență politicoasă, asociat cu o cută săpată între sprîncenele subțiri. Ochii, ca două pete întunecate, nu zîmbeau deloc, nici măcar atunci cînd, la

o replică amuzantă a lui Vasilescu, ea rîse cu toți dinții, părînd dintr-o dată foarte, foarte tînără.

— Dom'le, se extazie cabotin regizorul, dîndu-se cu cîțiva pași înapoi și adresîndu-se de fapt nimănui precis; dom'le, uitați-vă la ea, e cea mai magnetică personalitate feminină pe care am întîlnit-o și, credeți-mă, am întîlnit destule! Și refuză! Refuză să facă film! Îi propun, o rog, o conjur și ea refuză! Domnișoară, vei fi răspunzătoare de eșecul filmului pe care-l pregătesc!

— Bine, acceptă placid Ana.

Popescu continuă, ca și cînd n-ar fi auzit-o:

— Auzi, dom'le, cînd toate femeile de la cinci la șaptezeci de ani vor să facă film, ea nu vrea! Toate vor...

— Inclusiv nevastă-mea, îl întrerupse acru Flaviu Tudoran.

— Dar ce film pregătiți? se interesă politicos Străinu, dorind să schimbe vorba.

— Încă nu știu prea bine, scenaristul n-a terminat încă. O chestie polițistă, în orice caz. Sau, mai bine zis, milițistă, vorba lui fi-meu.

— Interesant.

— Da' pe dracu! Nu mai există mister în zilele noastre. Tehnica își spune cuvîntul și în materie de crime. Uite, de exemplu... începu Barbu Popescu să explice, dar renunță brusc, lăsîndu-și fraza în suspensie. Tăcu cîteva clipe, uitîndu-se fix la Străinu și deschise gura cînd tăcerea devenise deja penibilă.

— Dom'le șopti el aproape misterios, aveți un cap formidabil! Ce expresie, ce linii! (Și Popescu începu să-i dea ocol. Lui Ilie Străinu, scena i se păru și amuzantă și grotescă, dar se prinse cu plăcere în joc,

urmărit de privirile hazlii ale celorlalţi). Sper că n-ai jucat niciodată teatru, continuă foarte serios Barbu Popescu. Îl detest. Falsifică actorii, falsifică vorba, expresia... Chiar, ce ziceţi?! Am nevoie de un detectiv expresiv, nu o fantoşă! Şi Barbu îl privi rugător.

— Serios, dom'le? întrebă Străinu, neplăcut surprins; apoi adăugă: Nu se poate.

— Ah! Altul! De ce, dom'le?!

— Nu-mi dă concediu de la slujbă.

— Aranjez eu.

— Mă îndoiesc, rîse vesel Străinu, apoi, cu dexteritate, schimbă iar subiectul, interesîndu-se de titlul filmului („neapărat comedie poliţistă" zise Barbu Popescu). Pentru că nu ştia ce titlu vor alege, se organiză ad-hoc un concurs de titluri şi sugestii, care de care mai „neserioase şi ireverenţioase", cum le califică regizorul, nesesizînd sau nevrînd să sesizeze zeflemeaua cu care îi erau servite. În hazul general, le recapitulă, socotindu-le pe degete:

— *Fă duş înainte de moarte,* ăsta e sinistru; *O gamelă cu otravă,* nu, că e cu pistoale, cine se mai otrăveşte în ziua de azi; *James Bond s-a opărit,* hai, dom'le, că te ţii de goange; *Călare pe coasă,* miroase a mistic; *Cadavrul din rîpă,* hm, nu e rău, nu; *Moartea a zis poate,* al naibii titlu, păcat că un francuz şi-a intitulat astfel un roman; *Ţînţarul de aur,* parcă am mai auzit o chestie asemănătoare, ba nu, că aia era cu un cărăbuş... aoleu, aia e de Poe, dom'le! încheie Barbu, în rîsetele celorlalţi.

Obsedat de ideea actorilor neprofesionişti, Barbu Popescu se oferi să „aranjeze chestiile" la instituţia lui Străinu, pentru a-l avea disponibil la filmări.

— Imposibil, îi răspunse cît se poate de serios acesta. Lăsînd de o parte faptul că n-am nici urmă de talent, lucru temeinic verificat încă de la serbările școlare, zîmbi el, slujba mea e la Securitatea Statului și sînt teribil de ocupat. Adăugați, dacă vreți, la numele meu, și titlul de colonel.

Vestea făcu oarecare senzație, Ana își pironi pentru prima oară privirile pe chipul lui, Dănuț, mare amator de „chestii tari", cum zicea, regretă că nu le va putea povesti nimic din „operațiile deosebite, desigur totul e secret", Tudoran lansă un uimit „ia te uită!"

Barbu Popescu deveni dintr-o dată fericit, propuse să înceapă discuțiile chiar de mîine și declară că nu se lasă pînă nu-l obține pe Străinu măcar „consultant oficial", deoarece la celălalt film avusese un maior de miliție căruia nu-i plăcea nimic, care găsea toată acțiunea ilogică și care a avut și „cruzimea" să-i trimită lui Popescu, după căderea filmului, o carte de vizită pe care scrisese doar: „Ți-am spus eu!"

Zîmbind mereu, Străinu refuză net și propunerea aceasta, „cel puțin pentru moment, sînt în vacanță".

— E opt și douăzeci, suspină melancolic Vasilescu. Mor de foame și, dacă în cinci minute doamna Martha și pictorul Damian nu-și fac apariția, propun să începem fără ei. (Și se uită întrebător spre Flaviu).

— Martha și-a schimbat oja și, cînd am ieșit eu, nu era încă uscată pe unghii, explică acesta.

— Doamna e de o eleganță superbă! ridică admirativ un deget regizorul.

— Ana, spuse Tudoran cu un ton neașteptat de cald, de o intimitate aproape stînjenitoare, Ana, ți-ai petrecut bine după-amiaza? Ce-ai făcut?

— Tot felul, zise ea indiferent. Dar unde e Theo?

— A plecat la peisaj, răspunse repede Dănuţ. Nu l-am văzut azi după-masă, probabil o fi...

Dar Dănuţ nu apucă să-şi termine fraza. Un ţipăt lung urcă în noapte pînă dincolo de limitele auzului, coborînd apoi ca o pasăre împuşcată, urmat imediat de alte două, mai scurte, mai adînci. Apoi, nu se mai auzi nimic. Un fior de groază paraliză o secundă pe toţi cei din sufragerie. Instinctiv, Flaviu Tudoran întinse braţele spre Ana care stătea dreaptă, îngheţată de frică. Dănuţ rămăsese cu restul frazei în gîtlej, Vasilescu avu un gest spre a-şi acoperi urechile violentate. Barbu Popescu închise ochii.

Ca împinşi de resorturi invizibile, ţîşniră toţi în amurg, după Ilie Străinu, care ieşise încă de la primul ţipăt.

CAPITOLUL IV

Buimăciţi, stăteau toţi în jurul tărgii improvizate („ca la Ala", zisese prosteşte Dănuţ) din două vestoane verzui de pădurar, prin mînecile cărora erau trecute două rudiţe.

În lumina crepusculară, faţa cadavrului celui care fusese graficianul Damian, cu un ochi deschis larg, cel drept, îi privea fix, parcă acuzator. Celălalt era închis şi acoperit de o crustă groasă de sînge închegat, curs din arcada spartă. Mîinile nefiresc de albe îi fuseseră aşezate cruciş pe piept şi, între degetele

înțepenite, mînjite de vopsea de ulei, ardea, firavă, o lumînărică de ceară adusă în grabă de Teodosie care stătea acum cu mîinile petrecute între mîneci, cu buzele strînse, cu ochii ascunși de pleoapele foarte plecate.

Între suspinele nestăpînite ale Marthei, care aproape răgușise, era atîta liniște încît se auzea sfîrîitul fitilului de proastă calitate. Ghervase sosi cu o pînză mare, albă, șopti ceva lui Teodosie, care încuviință mutește, și luă lumînarea, apoi acoperi bietul trup zdrobit (pădurarii îl găsiseră în prăpastia căreia local i se spunea Rîpa Rea) și ușor, fără efort, îl săltă de pe targă. Cu el în brațe, cu lepedeul atîrnînd aproape pînă jos, porni cu pas rar spre una din chilii. În tăcere, toți îl urmară.

Chilia stareţului fusese în curățenie generală, pe pereții albi erau cîteva icoane, podelele erau goale; în afară de două, trei lăzi și cufere de lemn, nu mai erau acolo decît o masă lungă, pe care celălalt călugăr o prelungea acum cu niște scînduri rezemate de spetezele unor scaune și o acoperea cu o pînză vrîstată cu negru.

Ghervase își depuse grijă povara; în mișcare, cearceaful alunecă și ochiul deschis ținti iar, îngrozitor, pe toți cei din jurul mesei. Un oftat înăbușit se auzi și hohotele Marthei reîncepură. Teodosie se sfătui din priviri cu Ghervase și cu celălalt (despre care Străinu avea să afle mai tîrziu că primise numele de Damaschin), apoi, cu o voce străină, bătrînă, de nerecunoscut, ceru celor din chilie să plece și să se întoarcă la „priveghiul cel de datină, cînd mortul va fi lăut, primenit, gata de drumul lui cel de veci, către dreapta celui atotputernic".

— Nu, părinte, deocamdată nu, răsună blîndă, dar autoritară, pentru prima dată în noile împrejurări, vocea lui Străinu. Ca la comandă, toți întoarseră privirile spre el: alura lui de tinerețe dispăruse, își arăta exact vîrsta pe care o avea; în mîna dreaptă avea pregătită o țigară pe care nu îndrăznise să o aprindă aici.

— Îmi pare rău, părinte Teodosie, continuă el, dar în asemenea împrejurări, în morțile violente... în accidente, e obiceiul ca... accidentatul să fie cercetat de autorități.

— Ce au autoritățile aici?! șopti arțăgos Barbu Popescu.

— E vorba de medicul legist, știți bine, completă mereu blînd colonelul, făcînd aluzie la specializarea în „polițiste" a regizorului.

Bătrînii nu făcură nici o obiecție, în cîteva clipe Damaschin aduse de undeva patru sfeșnice cu lumînări groase, scurte, cu care înlocui lumînărica lipită vînătorește de Teodosie, direct pe scîndură; acoperi fața mortului cu un giulgiu moale, îi încrucișă iar mîinile, sub care potrivi o cruce grosolană de cositor, pe care și-o scosese de la sîn și se uită, nedumerit, în jur.

— Ghervase, du-te după ban, se ghici șoapta lui Teodosie. Instinctiv, toți bărbații băgară mîna în buzunare și, spre propria lui stupefacție, Vasilescu scoase o monedă de trei lei de care se jenă însă imediat și vru să o strecoare înapoi. Dar Teodosie i-o luă și o introduse între palmele fostului lor tovarăș de vacanță. Cu un semn mic, dădu o poruncă lui Damaschin, care se conformă imediat și, dîndu-se cu

doi pași înapoia mesei, începu să se roage, făcînd cruci mari și dese. Ceilalți ieșiră.

În sălița legată lateral de sufragerie (Străinu nu știuse de ea deoarece aici era pregătită expoziția lui Damian, al cărei vernisaj urma să aibă loc după cină. Toată lumea cunoștea „în exclusivitate“ surpriza și toți se feriseră să intre, fie și din întîmplare, prinși în joc), încordarea slăbi și începură să vorbească deodată, cu voci alterate, întretăiate de emoție, întrerupîndu-se unul pe altul pentru a mai completa cu ceva dureroasa evocare.

Își aminteau ultimele cuvinte, ultimele spirite ale lui Damian, își revendicau meritul de a-i fi atras atenția asupra locului periculos pe care și-l alesese de două zile pentru peisaj.

Ilie Străinu n-avea amintiri. Tăcea, fumînd cu coatele proptite pe genunchi, așezat la un capăt de laviță.

Nici Ana nu participa decît pasiv la discuții. O întîmplare atît de violentă îi readusese culorile în obraji. Servea, alături, cina celor doi pădurari, pe care Străinu îi rugase să mai rămînă.

Ușa fiind larg deschisă, el îi urmărea mișcările calme și, prinzîndu-i privirea acum strălucitoare, avu o mișcare de lehamite și întoarse capul. În urma lui, Ana zîmbi disprețuitor în timp ce turna cu atenție țuică în ulcelele oamenilor.

Barbu Popescu rezumă concluziile pe care putuseră să le tragă ei, toți, pe moment: regretatul Damian fusese după-amiază să picteze pe buza prăpastiei Rîpa Rea, deși ei, toți (accentuă el), i-au atras atenția că e un loc periculos. Coborînd, se vede, la izvorul care țîșnea doar la cîțiva metri sub buza pră-

pastiei, şi-a pierdut echilibrul şi a căzut, fără să se mai poată agăţa de ceva, panta fiind imediat mai jos de izvor, extrem de abruptă, aproape dreaptă. Jos, l-au găsit cei doi pădurari, care au presupus că aparţine schitului şi, pe drum ocolit, l-au adus.

— Ei, ce ziceţi? se adresă Barbu direct lui Străinu.

— Da, da, desigur, rosti acesta repede şi absent, de parcă n-ar fi auzit nimic din cele spuse. Cine şi-a petrecut după-amiaza, la început, cu Damian?

Rezultă imediat că Damian fusese singur după-amiaza aceasta şi, repetară toţi, poate seara nu s-ar fi încheiat astfel, dacă cineva l-ar fi însoţit.

Străinu nu mai întrebă nimic, încuviinţă totul cu mişcări absente ale capului. Spuse doar:

— Vai de familia lui...

— N-are familie, spuse trist Dănuţ. Dar ştiu că avea intenţia să se însoare curînd. Logodnica lui...

— Vă rog, aş dori să vă spun ceva, îl întrerupse Vasilescu, captînd toate privirile, chiar şi ale pădurarilor, care terminaseră cina şi stăteau rezemaţi de canaturile uşii, fumînd.

— De fapt, mă tem că n-are nici o legătură şi nici n-aş vrea să comit vreo impietate la adresa fostului nostru prieten, reluă Vasilescu. După-amiaza aceasta am fost la stînă, ştiţi. L-am cunoscut pe părintele Ifot şi de asemenea l-am revăzut pe Ilarie Pop. Nu mult după sosirea mea a apărut şi Niţă şi, avînd în vedere că e un personaj atît de important printre noi, aş dori să ştiu dacă cineva s-a mai ocupat, în mod special de acest animal, în această după-amiază.

— Domnule, eşti plicticos, izbucni nestăpînit Popescu.

— Ce e cu Niţă aici?

— Unde vreți să ajungeți? se întretăiau, nervoase, întrebările.
— V-am prevenit că poate nu are nici o legătură, bătu în retragere Vasilescu.
Ilie Străinu îi veni în ajutor:
— Vă rog, domnul Vasilescu a întrebat ceva, spuse el ca un profesor care cere atenția elevilor lui.
Rezultă că nimeni nu se ocupase de Niță.
— Atunci, continuă Vasilescu, sînt în măsură să vă comunic felul în care fostul nostru prieten și-a petrecut după-amiaza.
Cu toții deveniră dintr-o dată încordați și Vasilescu izbucni:
— Niță a sosit la stînă pictat!
În orice alte împrejurări, fraza ar fi produs un haz imens prin simpla evocare a unui măgar pictat, dar acum, reacția dominantă fu nedumerirea și un soi de jenă penibilă. Se uitară toți unul la altul.
Primul care izbucni în rîs fu Ilie Străinu, urmat ca la comandă de ceilalți, chiar și de cei doi pădurari, care hohotiră gros.
— Doamne, doamne! spuse unul din ei.
— Asta-i isterie colectivă, să vă fie rușine! țipă Martha, sfîrșind într-un suspin sec.
— Draga mea, interveni soțul ei, te rog să te liniștești, nu sîntem la ședință, nimeni nu consemnează în proces verbal că tu ai luat poziție justă.
— Nu fi tîmpit, Flaviu!
Străinu curmă discuția ce amenința să devină scenă conjugală, cerînd calm și făcînd apel la memoria fiecăruia, deoarece „oricum, va trebui să stabilim măcar în linii mari circumstanțele morții graficianului".

— Aveți dreptate, tovarășe colonel, încuviință Popescu și faptul că i se adresase cu această titulatură oficializă într-o oarecare măsură toată discuția, conducerea ei oferindu-i-se tacit și unanim lui Străinu.

Vasilescu își reluă povestirea: Niță sosise la stînă avînd o superbă mască albă, pictată cu îngrijire, și agitînd o coadă roșie, ca un drăcușor. Complet nepăsător la aspectul său, Niță va fi fost desigur mirat de agitația pe care a stîrnit-o sosirea lui: cîinele rămas la stînă începuse să-i dea ocol, lătrîndu-l într-una. Vasilescu rîdea, chestia părîndu-i-se „nostimă", Ilarie Pop își manifesta indignarea prin țipete scurte și invocări cerești, ciobanul — respectiv părintele Ifot — nu manifestase nici o reacție ostentativă, dar zîmbea pe sub mustață, încercînd să liniștească dulăul.

— Ați bănuit autorul? întrebă Străinu.

— Am încercat să ghicim, dar nu ne-am fixat, avînd în vedere că sînt, adică erau, se corectă Vasilescu, trei pictori în societatea noastră. În afară de aceasta, opera putea fi făcută în colectiv. Nu ajunsese Niță calul nostru de bătaie?

— Totuși, insistă Străinu, ați înclinat să-l bănuiți pe Damian drept autor.

— Da.

— De ce?

— Pentru că drumul lui Niță spre stînă trece pe deasupra rîpei. Or, acolo era, în această după-amiază, Damian.

— Știați lucrul acesta?!

— Da, interveni Dănuț. S-a discutat la masă. Sînt două zile de cînd Theo face acolo peisaj. Ne-a vorbit

despre loc şi, după cîte îmi amintesc, şi-a exprimat dorinţa să-l însoţim.

— Şi nu v-aţi dus nici unul, pentru că, după cîte am înţeles, locul era periculos. De ce l-aţi lăsat atunci pe el?!

Se lăsă o tăcere jenantă, ruptă de unul din pădurari, un bărbat tînăr, negricios, mic de stat.

— Tovarăşe, eu cunosc absolut toate locurile noastre. Cel la care vă referiţi dumneavoastră nu e periculos.

— În ce sens nu e periculos?

— Aşa, nu e. Trece o cărare pe acolo, pe care vrem să o transformăm în drum.

— Te rog să-mi dai amănunte.

Din relatarea pădurarului, completată de toţi cei de faţă, Străinu îşi făcu o imagine suficient de clară. Rezultă astfel că el urcase cu maşina nu pe drumul obişnuit de acces la mănăstire ci exact pe partea inversă, cale ocolită şi nefolosită în mod obişnuit. Calea umblată trece aproape de buza Rîpei Rele, bifurcîndu-se cu puţin înainte; una din bifurcaţii duce la stînă şi trece paralel cu buza Rîpei, dar termenul de „buză" e impropriu. Panta este extrem de lină şi de la pădure pînă la prăpastia propriu-zisă sînt cel puţin treizeci de metri. Ultimii cinci, şase sînt deja mai abrupţi (aici e izvorul) iar după ei urmează hăul, un perete aproape drept, pe o înălţime mai mare de douăzeci şi cinci de metri.

— Deci ar fi de presupus că bietul tînăr a alunecat de lîngă izvor şi a căzut, rezumă situaţia, încă o dată; Străinu. Vorbă multă, sărăcia omului. În curînd, se întunecă. Dumneata, se adresă el negriciosului, cobori pe drumul cel mai scurt în sat. Cauţi postul de

miliție și anunți ce s-a întîmplat. Chemați urgent, din oraș, medicul legist și pe cei în drept să se ocupe de accident. Reveniți în cel mai scurt timp. Dumneata te întorci cu ei. Pleci chiar acum.

— Am înțeles, zise scurt negriciosul și în clipa următoare plecă.

— Eu mă duc după șevalet, trebuie să fie tot acolo, anunță Dănuț. Mai vine cineva cu mine?

— Lasă, mă duc eu după șevalet, am să mă lămuresc și cu terenul și-am să trec și pe la stînă, oricum, trebuie anunțați și cei de acolo. Cine știe dacă nu ne pot spune ceva în plus.

— Vă însoțesc, se oferi imediat Vasilescu, ridicîndu-se.

— Pentru a merge la stînă n-ați folosit același drum ca și Niță? ignoră colonelul, pentru moment, oferta.

— Nu, din nefericire. Mi s-a părut prea lung. Am mers și am venit pe scurtătură, prin pădure.

— Încercați să stabiliți condițiile accidentului? întrebă Martha.

— Crezi că ne mai rămîne altceva de făcut? îi răspunse ironic Ana.

Martha se făcu că nu aude și continuă să-l întrebe pe Străinu:

— Sînteți sigur c-a fost un accident?

— Ce vreți să spuneți?

— Martha, te rog să te abții! Flaviu părea enervat de gafele din astă seară ale soției lui. Dar ea continuă:

— Sînteți sigur că nu s-a sinucis?!

Era o posibilitate pe care nu o întrevăzuse nimeni.

— Rațional, n-aș vedea de ce . . . , începu Vasilescu.

— Sinuciderile nu sînt raționale, domnule, rosti gînditor Dănuț. Şi, pe urmă, măgarul acela pictat, prea îmi aminteşte de ceva...

— Prostii! hîrîi Popescu, izbucnind imediat într-o tuse neaşteptată.

— Ce spuneți, tovarăşe colonel? insistă, aproape agasantă, Martha.

— Nimic. Domnule Vasilescu, nu mă însoțiți, vă rog să rămîneți aici, poate va fi nevoie de dumneavoastră. Eventual privegheați mortul. Transmiteți părintelui Teodosie rugămintea de a încuia chilia lui Damian.

Vasilescu încuviință tăcut.

— Dumneata?

— Marin Vulpe, tovarăşe colonel.

— Dumneata, bade Marine, vii cu mine. Cît mai avem pînă se întunecă de tot?

— Cam o oră.

— Ajungem?!

— Dacă plecăm imediat...

CAPITOLUL V

Măgarul Niță stătea spăsit în fața lui Ilie Străinu, care-l cerceta atent, la lumina unui felinar, manevrat cu grijă de părintele Ifot. Niță privea mereu încăpățînat în altă parte decît cea unde erau cei ce-l cercetau, plictisit şi jignit de atenția ce i se acorda.

Cercetarea animalului nu dădea nici un rezultat: mirat de neliniştea cîinelui, temîndu-se că şi dulăii care urmau să se întoarcă seara cu oile ar putea lătra măgarul cu tot atîta înverşunare, părintele Ifot cedase rugăminţilor lui Ilarie Pop şi-i permisese (ba chiar îi mulţumise) să spele bietul dobitoc.

Drept care, după ce se despărţise de Vasilescu, pe care-l condusese mai mult de jumătate drumul prin pădure, Ilarie încălzise apă în ceaunul cel mare (era sigur că vopseaua de ulei n-ar fi ieşit cu apa de la izvor şi se mai temea să nu îmbolnăvească animalul) şi apoi îl „şurluise" pur şi simplu pe Niţă, cu peria lui de unghii, consumîndu-şi toată rezerva de Perlan alb, din care, prevăzător, îşi adunase cu el, „pentru orice eventualitate".

Vestea morţii lui Damian îi afectase pe cei de la stînă. Ilarie declara că nu-i poartă nici o pică lui Damian pentru ceea ce-i spusese şi regretă sincer brutala dispariţie a graficianului, pe care-l considerase „eminent talent în dezvoltare".

Părintele Ifot (care nu purta rasă, ci straiele obişnuite ale oricărui cioban) spusese cu o voce dogită: „Dumnezeu să-l ierte. Să ne rugăm pentru el că a murit neîmpăcat cu cele sfinte, fără lumînare la cap şi fără bocetele mamei şi surorilor la picioare", adăugînd apoi că: „toţi sîntem datori cu o moarte, iar domnul şi-i alege pe cei buni lîngă el, lăsîndu-ne pe noi, nevolnicii, să ne mai chinuim în nimicnicia noastră".

— Cum te găseşte moartea oricum! Cine şi-ar fi închipuit că un bărbat tînăr, viguros, care trece prin sute de locuri mai periculoase, ar putea aluneca într-un loc atît de puţin periculos... Să fi suferit de

vertij? Îmi amintesc că şi eu..., începu Ilarie Pop o poveste pe care nu o asculta decît ciobanul Mihăiță, întors nu de mult cu oile şi care se uita cu ochii mari la Străinu.

Acesta schimbă o privire cu pădurarul Vulpe. Întîrziaseră deasupra rîpei atîta cît le permisese lumina tot mai împuținată şi ştiau acum amîndoi că Theo Damian nu suferise de vertij. Dar, pentru că Străinu nu găsise necesar să-i pună la curent pe Ifot şi pe Pop, tăcea şi pădurarul.

— Şi cum era zugrăvit Niță? vru să ştie colonelul.

— Părea o arătare, domnule...

— Foarte interesant era, se vîrî iute în vorbă Ilarie Pop. Avea nişte ochelari zimțați, albi, şi pe urmă nişte dîre, tot albe, şi Ilarie arătă urmele zugrăvelii pe capul lui Niță, martor indiferent al discuției.

— Şi coada?

— Coada avea o dîră roşie iar pămătuful era tot roşu.

— Pe față n-avea roşu?

— Nu, era ca o stafie, sau cum să mă exprim mai bine, se frămînta Ilarie, ca o pictură modernă. În orice caz, seara cred că ar fi arătat îngrozitor.

— Pe spate cum era?

— Pe spate? Nicicum, în spate avea desagile cu merinde trimise de Ghervase.

— Niţă e potcovit?

— Da, domnule, că drumurile noastre de munte sînt aspre chiar şi pentru dobitoc. Îl duce băietanul ăsta în sat, de cîte ori e nevoie. Nu-s mai mult de trei zile de cînd i-a schimbat două potcoave.

— Deci Niţă are toate picioarele potcovite.

— Da. Dar de ce vă interesați?

— Am văzut urme de potcoave pe drum și voiam să știu dacă sînt ale lui, ocoli Străinu adevăratul răspuns.

Ifot se minună de atîta prostie, doar numai Niță trecea pe singuraticul drum; caii care coborau în sat nu treceau niciodată de bifurcația cărării.

Intrară toți în cășărie, în afară de ciobănel, care primi porunca să păzească laptele muls, ce fierbea deja într-un ceaun.

— Și nu uita să pui la timp prinsoarea, copile!

— Nu uit, nu uit, bodogăni Mihăiță.

Ilie Străinu era interesat de treburile legate de stînă, Ifot se arătă însă destul de scump la vorbă. Da, făcea față singur la toate treburile fiindcă nu au decît douăzeci de oi. Brînza și cașurile pe care le meșterea („cu o adevărată artă", îl lăuda Ilarie) le prisosiseră pînă acum și mai vindeau din ele, la oraș. Nu, de acum nu le vor mai vinde, fiindcă părintele stareț vrea să aibă ce da de mîncare oaspeților ce vor veni în „reculegere" la ei.

„Mai ales cu seria de încercare ați nimerit-o grozav", se gîndi Ilie Străinu.

— Dar Mihăiță, ce e cu el? Face ucenicie la călugărie?

— Doamne ferește! scăpă Ifot, dar se reculese imediat. Iertați-mi vorba nepotrivită. Mihăeș face ucenicie numai de păcurar. Nu se cade să fie luat de la bucuriile vieții, la vîrsta asta. Și, văzînd fața nedumerită a lui Străinu, adăugă: Sînt bătrîn, domnule, am dreptul la liniște acum, dar n-am fost totdeauna călugăr.

Ciobanul le povesti că are o familie numeroasă. La moartea nevestei sale se retrăsese cioban aici. Mihăeş e un nepot de-al lui, dar are simbrie de la călugări, pentru treaba ce-o face...

Străinu îl asculta în timp ce cerceta căşăria. Era construită din bîrne negeluite, de tavan atîrnau burdufuri cu caş şi brînzeturi, lîngă pereți erau putini şi butii de lemn; într-un butoiaş era pusă la murat telemeaua, acoperită de un fund de lemn peste care ciobanul pusese un pietroi. Un miros iute de afumătură, de brînzeturi, stăruia greu în magazia atît de ordonată. Afumătoria era alături, o colibă țuguiată şi aproape înnegrită.

— Cinați cu noi, îi îmbie Ifot. Încălzii ciorba, dar, dacă s-o fi răcit, o mai încălzesc o dată, zise el, arătînd o oală mare de lut aşezată pe una din lavițe.

— Mulțumim, dar plecăm.

— Nu se poate, domnule. Dacă nu vrei ciorbă, măcar că-i neîntrecută, că-i făcută de Ghervase, ia măcar un pic de caş de ieri.

— Adică, ciorba o aveți de la schit?

— Da, ne trimite părintele Ghervase în fiecare după-amiază; avem şi seara, şi a doua zi la prînz.

— Unde, în desagă?

— Fireşte că în desagi.

— Şi nu se varsă?

— Nu, domnule, că Niță e bătrîn şi are mers lin. E dobitoc cuminte. Ghervase astupă oala cu un ştergar, uite-l colea.

Într-adevăr, pe laviță era aşezat un ştergar de cînepă care mai păstra încă forma rotundă a gurii oalei. Pe ştergar era un capăt de sîrmă care servise drept legătoare mai sigură decît o ață, probabil.

Străinu se apropie de laviță; din oală lipsea ciorbă cam de un lat de palmă.

— Ați mîncat deja, careva?

— Nu, atîta a fost toată.

Străinu luă ștergarul și constată cu voce tare:

— Într-adevăr, e curat. Dar dacă Niță se sperie și dă din picioare?

— De ce să se sperie?

— Nu știu, de vreun șarpe, de vreo vietate. Ce se întîmplă dacă Niță dă din picioare?

Ciobanul se uită lung la Străinu, derutat de lipsa de noimă a întrebărilor, apoi răspunse cu aceeași voce dogită:

— Nu știu unde vrei să ajungi, domnule, dar Niță nu dă din picioare. De cinci ani, eu unul l-am văzut de sute de ori stînd nemișcat, chiar ca un măgar, dar nu știu să-i fi zărit copitele decît atunci cînd îi ridicam eu picioarele, să văd de potcoave. Dumnealui, și-l arătă pe Ilarie, mi-a spus ce i-a făcut răposatul, cînd cu romul. Aud că atunci și-ar fi ieșit din fire, bietul dobitoc. Acu, ce să mai vorbim, că despre morți, numai bine...

Fără să se sinchisească de proasta impresie pe care ar putea-o face bătrînului, Străinu se interesă exact cît de sus ar putea zvîrli, un măgar, picioarele. Făcu apoi niște calcule de distanță și înălțime, postă pe Vulpe în mijlocul cășăriei, ceru moșului alt ștergar, prinse gura strachinei și începu să o balanseze. Înainte de a ajunge la jumătatea înălțimii socotite, pe ștergar apăru o mică pată de ciorbă. Colonelul își opri brusc avîntul mîinii; reluă zvîcnitura, de data aceasta pînă la capăt; mai mult de jumătate din șervet se pătă cu zeamă cafenie.

— Asta a fost, zise Străinu, desfăcînd sîrma cu care prinsese ştergarul.

— Tovarăşe colonel, îi căută Vulpe privirea, înseamnă că socotelile noastre nu sînt bune.

Străinu nu răspunse, preocupat încă de oală şi pădurarul nu îndrăzni să insiste.

Din ce în ce mai intrigat, ciobanul luă ştergarul curat, cel cu care Ghervase acoperise strachina, şi-l agăţă într-un cui, sus, la rugămintea colonelului, care mînca acum, mestecînd tacticos nişte felii de caş din cel mai proaspăt, peste care îşi turna din belşug sare.

— Straşnic caş, rosti el cu gura încă plină; în viaţa mea n-am mîncat aşa ceva.

— Păi, la oraş, nu ştiţi nici ce-i bun, nici ce-i proaspăt, zise Ifos, bucuros de laudă, şi mai tăie cîte o felie pentru toată lumea.

— N-am nici o băutură, se scuză el, că la stînă n-avem pentru cine ţine. Eu îs bătrîn, copilul e nevîrstnic şi pe dumnealui îl doare pe dinăuntru dacă bea ceva, sfîrşi el, arătîndu-l pe Ilarie, care stătea (de fapt aşa stătuse tot timpul) abătut, într-un colţ. Beţi apă, dacă vreţi, deşi aud că nu place la toată lumea, mai adăugă bătrînul.

— Nu eşti prea vorbăreţ, domnule Pop, remarcă abia acum, uimit, Străinu.

Ilarie Pop îşi ridică scîrbit buza de sus, arătîndu-şi într-o sclipire primele măsele învelite în viplă şi declară că pe el „chestiile astea sinistre îl amuţesc".

— Şi la ce oră a venit Niţă?

— La şase, zise repede Pop.

— De unde ştiţi?

— Fiindcă nu cu mult înainte a sosit Vasilescu. Îi stătuse ceasul şi voia ora exactă de la mine.

— Da domnule, erau cam şase ceaşuri, întări moşul. Eu n-am ceas, dar îmi aduc aminte unde erau umbrele şi unde soarele. Eram şi gîndit pentru măgar, în alte zile ajunge cel tîrziu pe la cinci, aşa că ieşeam des din căşărie, să-l pîndesc.

— Acum ştim unde şi de ce a întîrziat.

— Dumnezeu să-i ierte păcatele, că multe din ele vor fi fost zvăpăieli de copil prost, ca astea cu Niță, sună solemn răspunsul ciobanului.

— A plătit mai mult decît datora, adăugă Ilarie Pop, care-şi întoarse capul, ca pentru a-şi ascunde o lacrimă.

— Ce ziceți, tovarăşe colonel? mai întrebă o dată taciturnul Vulpe.

Străinu se mulțumi să dea de cîteva ori din cap, în semn de „aşa o fi, măi frate". Ridică privirea devenită dură. Lumina slabă a lămpaşului îi adîncea ridurile. Răspunsul lui veni tîrziu:

— Ce să zic? E rău.

*
* *

— Sosesc, în fine! Dănuț încălecă de-a dreptul balustrada cerdacului şi fugi înaintea grupului ce venea repejor prin întuneric.

Ilarie era în față şi lumina calea cu lămpaşul, urmat de Străinu, ce purta pînza la care lucrase Damian, şi de Vulpe, încărcat cu şevaletul strîns, haina subțire de piele a fostului pictor şi cu o geantă petrecută peste umăr, tot a acestuia.

— Ei?!

— Ei, ce?! îi răspunse morocănos Străinu. Adunați-vă toți în sufragerie. Vin și eu îndată. Ia-l și pe domnul Pop, începeți să mîncați, dar fii atent să nu depășească nimeni un păhărel de țuică.

— Dar ce-ați aflat, pentru numele domnului?!

— Ce-am aflat, am să vă spun peste un sfert de oră. Hai, băiatule, hai.

Dănuț se execută, împreună cu domnul Pop. Peste un minut, un zgomot confuz de voci se auzi din sufragerie.

Vulpe și Străinu intrară în chilia acestuia din urmă, depuseră poverile, apoi pădurarul se duse spre sufragerie, dar nu intră. Se așeză pe treptele cerdacului și-și aprinse o țigară.

Colonelul intră în chilia stareţului, unde mortul, așezat acum pe un strat gros de cetină acoperită cu același cearceaf, era privegheat de cei trei călugări. Buchetul de cocoșei, aproape veșted, adus de Martha, era răspîndit la căpătîi. Teodosie se ruga cu voce tare; un crucifix frumos de argint străjuia pe pieptul lui Damian; Damaschin moțăia, Ghervase stătea cu privirea pironită tîmp pe fața celui mort.

După ce se convinse că nimeni nu se atinsese de nimic, Străinu șopti ceva lui Ghervase care încuviință ascultător și ieși.

Teodosie îi întinse cheia chiliei pictorului. În cîteva cuvinte, colonelul îi puse la curent cu concluziile lui, apoi toți trei se aplecară asupra cadavrului. Nu fără oarecare reținere, Străinu îi prinse mîinile reci și albăstrii de palide ce erau; erau pătate de vopsea de ulei albă și roșie și de un strat subțire de sînge uscat discontinuu. Degetele mîinii drepte aveau un strat gros de vopsea albă, care se prelinsese și

între ele; vopseaua roşie era mai puţină, doar pe inelar şi arătător. Mîna stîngă avea numai urme de ulei roşu. Străinu le privi o clipă şi se concentră brusc asupra unghiilor. La degetele mînii drepte, sub unghii, era un strat de vopsea albă, dar unghiile mîinii stîngi erau curate. Colonelul palpă cu atenţie fiecare porţiune; palma mîinii stîngi era lipicioasă, a mîinii drepte nu. Căută în buzunarul stîng al pantalonilor şi găsi urme de zahăr. Buzunarul drept era gol. În jurul buzunarelor, stofa era curată. Cu aceeaşi grijă şi atenţie cercetară tot trupul aproape înţepenit. Doar pe cămaşă, pe piept, în partea dreaptă, se distingea o urmă de vopsea roşie.

Colonelul atrase atenţia asupra cîtorva dintre aceste amănunte, apoi, la rugămintea lui, Teodosie îl însoţi afară. La priveghi rămase numai Damaschin.

CAPITOLUL VI

Cu un sfert de ceas peste termenul promis, Ilie Străinu ajunse şi el în sala de mîncare. Cu chiu cu vai, comesenii trecuseră de aperitive; nimeni nu avea chef de mîncare, dar, cum pofta vine mîncînd, omleta uriaşă pe care tocmai o aducea Ghervase (nu se ştie de ce, renunţase la ciuperci), fu întîmpinată cu o satisfacţie secretă.

— V-am rugat să mîncaţi, se justifică Străinu, lăsîndu-se servit de Ghervase, deoarece s-ar putea să prelungim discuţia. Noi trei, adică pădurarul, dom-

nul Pop şi cu mine am tras unele concluzii privind acest nefericit accident şi aş dori să vi le împărtăşesc şi dumneavoastră.

Toţi îşi manifestară curiozitatea, dar colonelul nu se arătă dispus să vorbească înainte de a mînca şi-l rugă pe Dănuţ să povestească ce şi-a reamintit atunci cînd Martha a presupus o sinucidere.

... Dan Milea îşi reamintise de o sinucidere a unui coleg de-al lor, încă din anii facultăţii. Studentul se spînzurase de lampă, nu înainte de a picta pe toţi pereţii camerei un fel de testament pe cît de original, pe atît de sinistru. Ei toţi fuseseră extrem de afectaţi, deşi îi bănuiseră mai de mult grave tulburări nervoase. Damian apreciase, îşi amintea Dănuţ, originalitatea cu care sinucigaşul le dăduse cu tifla, după moarte.

Îl ascultau pe Dănuţ, mestecînd mecanic. Martha, mai ales, avea ochii larg deschişi. Nici o urmă a zbuciumului de acum cîteva ceasuri nu se mai vedea, în afara, poate, a unei umbre de îngîndurare. Coafura era perfect refăcută, un machiaj discret îi scotea în evidenţă frumuseţea de casă mare. Străinu o compară cu cea care ţipase atît de nestăpînit şi nu se putu abţine să nu-i adreseze, în gînd, toată admiraţia lui. „Teribile sînt femeile! Şi se zbuciuma de parcă ..."

O tunică scurtă, aurie, cădea peste ciorapii-pantaloni albaştri. Tot albastre îi erau şi unghiile, perfect fireşti la această combinaţie. „Unde dracu' găsesc ele toate astea?" fu nedumerit Străinu, apoi îşi aminti că Martha e chimistă. „Desigur, şi le prepară singură."

— Şi atunci aţi fi putut presupune că zugrăveala lui Niţă ar fi fost un semn lăsat de Damian, prin analogie?!

— Da, rosti cu multă îndoială Dănuț.
— Nu, rosti cu forță Ana.
— Să trecem dincolo, propuse Vasilescu. Bunul Ghervase ne-a și pregătit cafelele.
Într-adevăr, erau pregătite. Toți așteptau ca Ilie Străinu să vorbească odată. Luară loc și Teodosie, Ghervase și Vulpe.
— Să încercăm împreună, începu colonelul, să derulăm filmul ultimelor ore de viață ale regretatului dumneavoastră prieten.
Deci, Damian a plecat la peisaj, singur, negăsindu-se nimeni să-l însoțească. Ajuns acolo, și-a instalat șevaletul, și-a pus pînza și s-a apucat să lucreze. Presupun asta, deoarece culorile sînt bine zvîntate, deci au fost puse pe pînză cel puțin cu șase, șapte ceasuri în urmă. Singur și fără chef de lucru, nehotărît dacă să se întoarcă sau să mai rămînă, se ocupă în continuare de tot felul de lucruri; curăță cu brișca o nuia (am găsit și nuiaua perfect decojită și cojile), stă întins și fumează.
Fumează aproape țigară de la țigară („Snagov", ca și mine), pentru că am găsit șapte mucuri aruncate în jur. Or, un calcul elementar de timp ne arată că așa trebuie să se fi petrecut lucrurile.
Și deodată apare ideea. După-amiaza e salvată. Pe cărare, „tacticos și prea cuminte", fără să se uite în dreapta sau în stînga, apare Niță, încărcat cu desagile temeinic fixate de Ghervase. Zîmbind (să presupunem) la gîndul ce-i venise, pictorul îi taie drumul. În fine, aici au loc și alte interpretări. E posibil ca Damian să fi lucrat preconceput; insistența lui de a fi însoțit de cineva se explică atunci prin aceea că

farsa ar fi avut savoare şi ca execuţie, nu numai ca rezultat. Vom mai vedea.

Deci, scoate din buzunar un cub de zahăr şi-l întinde docilului Niţă, care acceptă bunătatea, o culege din palma întinsă (mîna lui Damian e uşor lipicioasă şi expertiza de rigoare ar putea dovedi, probabil, că liantul zahărului pe piele a fost secreţia limbii lui Niţă).

Febril (aşa se explică tuburile risipite lîngă geantă), Damian alege tubul alb şi roşu; revine în grabă (inutil de altfel, deoarece la un loc, pe cărare, urmele lui Niţă sînt puternic întipărite, ceea ce dovedeşte că nici nu s-a mişcat), şi cu o pensulă groasă prepară pasta, apoi, cu degetul, începe să făurească teribila mască albă. Asupra acestui punct nu mai insist deoarece sînt absolut convins că domnul Ilarie Pop v-a pus, în amănunţime, la curent, şi în ceea ce priveşte forma şi în ceea ce priveşte soarta ei.

Perfecţiunea execuţiei (lucru pe care pot să-l certifice domnul Pop şi domnul Vasilescu) ne îndreptăţeşte să credem că asinul nu s-a sinchisit de atingere, stînd cuminte. Pictorul a prins curaj şi a trecut să-i vopsească şi coada, de data aceasta în roşu, întinzînd pasta direct cu degetul, de-a lungul ei, apoi îmbîcsind cu ulei, direct din tub, vîrful cozii.

Aici intervine catastrofa, sau, mai precis, prima ei parte. Din motive pe care nu le vom afla niciodată exact (o muscă, un tăun, o senzaţie neplăcută din cauza atingerii?!) Niţă face un gest neaşteptat: zvîrle din copite.

(Un „ah“ unanim întrerupse pentru cîteva secunde expunerea colonelului.)

Cu una din ele îl loveşte pe Damian, care stătea pe vine, vopsindu-i coada. Vă explicaţi acum arcada concav spartă a pictorului. Toţi cei care ştiu cît de cît box sau bătaie, pot să confirme că o arcadă spartă e un izvor de sînge greu de oprit.

Să presupunem că din cauza loviturii şi a şuvoiului de sînge care-i ţîşneşte aproape instantaneu, de pe vine, Damian ajunsese pe spate. Vreau să vă spun, în sprijinul acestei ipoteze, că împreună cu pădurarul Vulpe, aci de faţă, am găsit, de altfel fără greutate, picături de vopsea albă şi roşie, a căror distantare corespunde lungimii trupului lui Niţă. Bădia Vulpe, ca orice pădurar ce se respectă, are totdeauna asupra lui un metru-panglică. Măsurînd, de la picăturile roşii, mărimea unui trunchi de om potrivit de statură (ca Vulpe, ca Damian), am găsit urme de sînge şi pe cărare, şi pe tăpşanul de alături.

Ipotezele se înlănţuie aproape singure: căzut pe spate, Damian reacţionează aşa cum am reacţiona toţi: caută să oprească perdeaua roşie a sîngelui, îşi duce mîinile la faţă şi, normal, îşi scoate batista pentru a o folosi drept tampon. Nu se mai preocupă de Niţă, care, probabil, a şi luat-o la goană.

Damian e ameţit, plin de sînge, cu batista aproape îmbibată, pe care o ţine cu mîinile îndeajuns de murdare. Să vedem cum ar proceda oricare din noi, în locul lui.

— Aş sta culcat, sau în orice caz într-o rînă, deoarece sîngele curge încă, pînă mi-ar trece ameţeala, se hazardă nesigur Dănuţ.

— Perfect. Mai departe.

— Mai departe, ar trebui să acţioneze oarecum, adăugă Vasilescu.

— De ce să acționeze? De ce să nu stea după ajutor?

— Pentru că Theo știa că nimeni n-are drum pe acolo, se grăbi se adauge Ana.

— Atunci, reluă Străinu, normal ar fi fost să se îndrepte spre schit.

— Nu, interveni Flaviu Tudoran, hotărît. Theo avea o rană deschisă, o batistă îmbibată deja de sînge, mîini pline de ulei și de balele animalului, nimic ce să mai folosească la blocarea scurgerii. Normal era să se ducă pînă la izvorul de alături, fusese de multe ori pînă acolo, știa că panta nu e abruptă decît mai jos.

— Da, continuă colonelul. Exact așa a făcut. Să presupunem că s-a simțit mai bine, s-a sculat fără amețeli, s-a dus spre izvor.

— Pardon, interveni cu o voce înaltă Popescu. Presupunerile dumneavoastră sînt șubrede. De unde a apărut batista îmbibată de sînge? E ușor să vorbim așa...

— Acolo, continuă imperturbabil Străinu, amețeala l-a cuprins din nou. Oricum, o lovitură de felul acesta nu e fleac nici măcar pentru un bărbat tînăr. E ușor de presupus urmarea. Aplecat peste izvor, Damian scapă alături batista pe care intenționa, desigur, să o spele și să o folosească drept tampon; își pierde controlul și se rostogolește...

— Spre veșnicie, completă tîmpit Ilarie Pop.

— Exact. De fapt leșinase, apoi a urmat căderea.

— Pe ce vă bazați, presupunînd leșinul? voi să știe Ana.

— Ați remarcat, probabil, că mîinile lui Damian sînt pătate cu vopsea și cu sînge. Pipăindu-le, am găsit una din ele lipicioasă, de unde ipoteza cu za-

hărul. Dar nu există nici cea mai mică zgîrietură, nici o fărîmiță de pămînt sub unghii, cum ar fi fost normal să existe.

— De ce?

— Pentru că, din cel mai elementar simț de conservare, omul se agață cu mîinile și cu dinții de orice poate. Și el ar mai fi avut teren în pantă.

— Ați găsit batista? (Popescu părea neîncrezător.)

— Da.

— E la mine în tașcă, interveni Vulpe, învelită în batista tovarășului colonel.

— Batista, reluă colonelul, e absolut obișnuită: chinezească, albă. Trebuie să remarc faptul că a mea, care servește drept învelitoare, e identică cu cea a lui Damian. Presupun că șaptezeci la sută dintre bărbați au asemenea batiste.

— Și eu am, mărturisi Tudoran, și încă la mine.

Popescu vru să spună și el ceva, dar izbucni într-o tuse violentă, apoi strănută. Își șterse apoi nasul, examinîndu-și batista. Era albă, chinezească.

— Da, reluă Străinu, văzînd-o. În cazul cînd acceptăm ipotezele pe care vi le-am prezentat și care au drept final un accident, stupid — ca toate accidentele, nu văd de ce n-am admite că batista aparține accidentatului.

— Sper că nu aveți și alte probe pe baza cărora ne veți dovedi, eventual, că Theo s-a sinucis! vorbi tăios și ironic Ana.

— Nu, domnișoară, răspunse aspru colonelul. Mai am într-adevăr *niște* probe pe care-mi permit să nu vi le dezvălui pe moment. Iar pe baza acestora, din nefericire, argumentația mea devine, dacă nu falsă, în orice caz — incompletă!

O mişcare imperceptibilă undui parcă toate capetele celor de faţă.

— Ce-aţi vrut să spuneţi cu asta, domnule avocat? întrebă Teodosie în numele tuturor.

— Vreau să spun că, din motive pe care pentru moment le ignor, graficianul Damian a fost victima unui asasinat aproape perfect mascat de aparenţa unui accident. Vă declar că unul din noi, premeditat, spontan sau poate involuntar, este autorul acestui asasinat!

CAPITOLUL VII

Tăcerea nu dură mai mult de cîteva secunde, după care replicile se încrucişară, căzînd apoi toate pe capul colonelului, cu viteza unor gloanţe de mitralieră.

— Cum vă permiteţi?! Şi eu, care am vrut să-l iau consultant!

— Fii serios, domnule! Ai sărit peste cal!

— De ce noi? Orice străin l-ar fi putut omorî!

— Ce rost ar fi avut?

— Nu cred că procedaţi bine!

— Cine ar fi capabil de aşa ceva?

Ca un profesor care obligă pe elevii săi la atenţie, vorbind încet, Străinu îi readuse la tăcere, începînd să răspundă printr-o şoaptă joasă şi rece:

— Am reţinut întrebările dumneavoastră, şi indignarea cu care le-aţi rostit nu poate decît să mă încînte. Voi fi primul fericit dacă pe nimeni din grup

nu vor cădea nici cele mai mici bănuieli. Îmi permit să vă reamintesc calitatea mea de colonel de securitate...

— Bine, dar securitatea nu se ocupă de accidente sau de asasinate banale. Şi-apoi, dumneavoastră sînteţi în vacanţă! zise Dan Milea.

— Aşa e. Dar dacă ai fi mamoş, ai sta să te uiţi nemişcat la un om rănit numai pentru că nu e specialitatea dumitale şi pentru că eşti în vacanţă? răspunse colonelul plictisit. Aici, ca şi în exemplul pomenit, timpul contează.

— Fie, eu n-am nimic împotrivă, acceptă Ana.

— Ba da, eu am! Cine eşti dumneata, în fond? Un individ care urcă pe munte cu o maşină. Poate l-ai ucis dumneata pentru amuzament personal, ai lăsat urme false şi-acum vii să ne baţi capul nouă!

Şi Barbu Popescu se înecă iar într-o tuse sîcîitoare.

— Vă ţin la dispoziţie actele mele; de altfel, voi sta aici pînă la sosirea Miliţiei. Nu, tovarăşe regizor, nu puteam să-l ucid eu, pentru simplul motiv că atunci cînd am ajuns eu, pe partea cealaltă a mănăstirii, prietenul dumneavoastră era mort cel puţin de o oră încheiată.

— De ce vă amestecaţi, dacă voiaţi o vacanţă totală? nu se dădu bătut regizorul.

— Eu nu am nici un fel de vacanţă. Sînt întotdeauna în exerciţiul funcţiunii, puse punct discuţiei colonelul, deja agasat.

— Adevărul iese totdeauna la lumină, ca undelemnul deasupra apei, deschise gura, pentru întîia oară, Teodosie. Cu cît mai repede, cu atît mai bine pentru noi toţi. Bănuiala e păcat greu.

Străinu îi rugă pe toți să se retragă în chiliile lor, urmînd să stea de vorbă cu ei, pe rînd.

— Nu merg, mi-e frică, șuieră Martha și-atunci se opriră toți, realizînd pentru prima dată cuvintele colonelului: unul din ei era asasinul. Orice vorbă încetă brusc și cîteva respirații mai precipitate se auziră; de sub frunțile plecate, privirile dădeau ocol; suspiciunea îi învălui aproape material, schimbîndu-le expresia.

— E îngrozitor! izbucni Tudoran, care roșise tot, încă de la replica Marthei.

— Perfect, o aprobă Străinu pe nevasta acestuia. Rămîneți cu mine, doamnă.

Rămas singur cu Martha, Străinu nu se grăbi să înceapă discuția. Contempla pe rînd piesele care reprezentau mica expoziție a răposatului. Erau numai desene, pe foi de bloc, în alb-negru; reprezentau oaspeții schitului Zed, firește, fără vreo asemănare voită cu modelul; liniile erau sigure, desenele aveau mișcare. Unul singur era colorat, dar tot cu creioane. Intitulat „Autoportret“, prezenta o înfricoșătoare similitudine cu fața de acum a lui Damian, ca o prevestire sinistră, cu un singur ochi deschis, pătrat, dar cu o gură rînjită grotesc pînă la urechi.

Nu fără a-și califica în gînd propria purtare drept „oribilă“, colonelul întoarse spre femeia în așteptare o față destinsă, zîmbitoare. Încet, încet, începu și ea să zîmbească.

— Ce crudă poate fi o femeie frumoasă!

— E dreptul ei, nu?

— Firește, așa e. Dar din solidaritate masculină, fie și ipocrită, mă văd silit, frumoasă doamnă, să vă

atrag atenția că l-ați jignit groaznic pe soțul dumneavoastră.

— Nu vă preocupați de asta, spuse ea nepăsătoare, contemplîndu-și unghiile albastre. Nimeni nu poate jigni o moluscă. După cum nimeni nu se poate simți apărat lîngă o moluscă, continuă ea, neobservînd grimasa lui Străinu, care nu se putuse stăpîni pe moment.

— Dar, mă rog frumos, de ce sau de cine ar trebui să vă apere? păstră el tonul zeflemist, oferindu-i o țigară.

— De asasin.

— De care asasin?

— Ah, doamne, se înfioră ea dintr-o dată, dumneavoastră nu sînteți serios. Nu ne-ați demonstrat adineaori că există un asasin?

— În orice caz, mă voi strădui în direcția asta. Dar dumneavoastră ați fost sigură că s-a sinucis, nu-i așa?

— Da, dar sper să fi greșit.

— Nestatornicie, numele tău e femeie! sau invers, e tot una! (apoi, dintr-odată, extrem de serios): Ce ați făcut toată după-masa?

— Trebuie să răspund?

— Da, noaptea aceasta toată lumea trebuie să răspundă. Unde ați fost?

— În sat.

— Cu cine? Cu regizorul?!

— Cu ... el, da. Deci știați. În orice caz, nu e ceea ce credeți dumneavoastră.

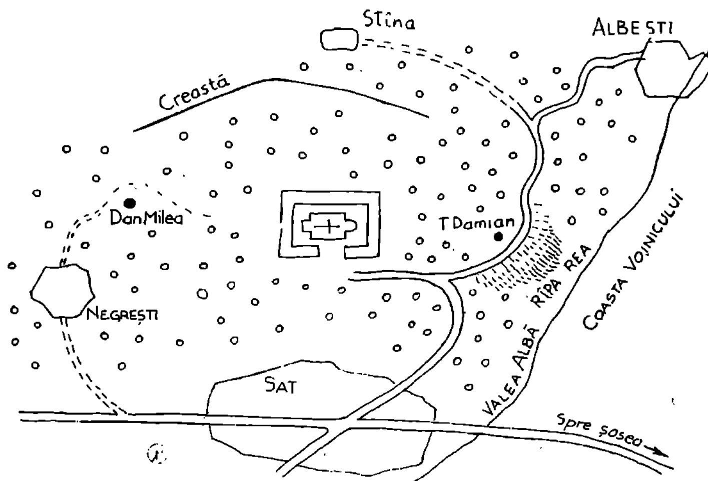
— Nu cred nimic. Un regizor maleabil e tot ce trebuie unei femei hotărîte să facă film. Nu? Chiar dacă are o carieră deja ... Știți să citiți o hartă?

— Cred că da, răspunse femeia, ușor derutată de

schimbarea subiectului. Avem mașină, consult deseori hărți.

— Dar, mai întîi, trebuie să o întocmim, declară Străinu și, fără nici un menajament, rupse din cui un desen de-al lui Damian. Spatele era alb.

Ajutat de Martha, care „se plimbase mult“ și avea „ochi buni“, Străinu își desenă o schiță a locului.

— Nu e prea grozavă, constată el în final. Mai ales cred că nu respectă proporțiile, dar n-are a face. Pe unde v-ați plimbat?

— Pe drum.

— Pe care din ele?

— Pe drumul spre sat.

— Ah, ați fost în sat...
— Doar v-am spus.
— Pentru ce?
— Să căutăm baterii și ziare.
— Și?
— Magazinul sătesc nu era deschis.
— Ce a făcut soțul dumnevoastră în acest timp?
— Nu știu, mi-a spus că a învățat. În orice caz, nu l-a ucis pe Damian. Nu l-ați văzut, ce laș e?
— În ce sens laș?
Disprețuitoare, Martha declară că, după părerea ei, Flaviu, deși medic stomatolog, ar fi fost dator să facă el prima examinare a cadavrului, oricum, fiind cel mai competent dintre toți.
Dar Flaviu se teme și de o muscă omorîtă; e un dentist extrem de prost cotat, pentru că se teme să nu provoace dureri pacienților lui; tremură și cînd dă o injecție, extracții se ferește să facă. Spre marea ei nemulțumire, deși a avut un post bun, bine retribuit („să fii stomatolog într-un oraș ca A., e ceva", și numi un mare oraș din Transilvania), în loc să avanseze, a bătut pasul pe loc, apoi chiar a regresat, eșuînd ca stomatolog la un centru școlar, unde nu se mai ocupă decît de profilaxia maladiilor dentare.
— Mă mir că n-a leșinat de vreo trei ori, seara aceasta, încheie Martha, mereu disprețuitor.
— Da, el n-a leșinat, dar cunosc eu pe cineva care era gata să o facă.
— M-am purtat îngrozitor, știu, ce vreți? Sînt extrem de afectată de moartea lui Damian.
— Toți sîntem afectați. Ce v-a făcut să credeți că s-a sinucis?
Martha se hotărî cu greu să vorbească; întîi își

şterse lacrimile, foarte estetice de altfel, cu o batistă oferită de Străinu, apoi o mototoli şi o examină.

— Ziceaţi că batista dumneavoastră serveşte drept învelitoare celei găsite la izvor!

— Da, dar mi-am luat alta. Deci, de ce s-a sinucis Theo Damian?

— E numai o impresie, aş vrea să o luaţi ca atare.

— Fireşte, promise colonelul.

— De altfel, din moment ce aveţi probe care ar dovedi un asasinat, nu văd rostul...

— Scumpa mea doamnă, rosti oarecum trist colonelul, conversaţia cu dumneavoastră e extrem de agreabilă, dar nu e momentul să o prelungim peste măsură.

— Bine, acceptă ea, impresia mea e că Theo se purta cu noi toţi ca şi cînd nu i-ar fi păsat de nimic, cum să vă spun... fără nici un fel de menajament, fără...

— Ca un om care pleacă pentru a nu se mai reîntoarce? o ajută el.

— Mda, cam aşa ceva. Fireşte, nu sînt de părere că trebuie să trăim în minciuni, dar uneori adevărurile, eventual exagerate, jignesc.

— Interesant. Cei care au de gînd să se sinucidă se poartă mai blînd ca de obicei, pentru a lăsa în urma lor regrete. Or, Damian, spuneaţi că...

— Eu nu l-am cunoscut pînă acum. Flaviu spune că a fost totdeauna aşa, ironic, maliţios, chiar jignitor. Dar eu l-am găsit fermecător, sincer, deschis.

— Vreţi să spuneţi că moartea lui nu-i afectează şi pe ceilalţi în aceeaşi măsură ca pe dumneavoastră?!

— Nu, nu vreau să spun aşa ceva. Văd că tot „alunec“ pe lîngă ceea ce ar trebui să exprim...

Vedeți, răutățile lui Damian erau suportabile, pentru că erau spirituale. Din nefericire, erau totdeauna cu adresă, adică „pocneau“ fără greş pe cineva, provocînd însă deliciul celorlalți.

— Ca şi chestia cu Niță sau cu domnul Pop?

— Exact. Adevărul e că nimeni n-a prevăzut reacția lui Ghervase. Sau chestiile cu Popescu...

— Vă ascult, continuați.

— Nu ştiu dacă au vreo importanță...

— Nici eu nu ştiu ce are sau nu importanță.

— Popescu e regizor de „polițiste“. E un om adorabil, deşi violent prin temperament. Întîmplător, eu nu i-am văzut nici un film, dar Theo, cu care se cunoaşte din Bucureşti, i le ştie. Poate ați aflat că filmele lui au fost căderi, toate.

— Serios? Vai de capul lui!

— Da. Tracasat, finalmente Popescu a contractat o nevroză gravă. A venit aici direct dintr-un sanatoriu, unde a urmat un tratament de cîteva săptămîni. Nu ştiu dacă aici s-a odihnit prea mult, în orice caz, Theo îl ținea drept cal de bătaie, în rezervă. De cîte ori n-avea altceva mai bun de făcut, ne „juca“ scene din filmele lui Popescu, fireşte, comentîndu-le şi dînd sfaturi care de care mai trăznite. Noi muream de rîs, dar Popescu se enerva deseori...

— Au avut şi conflicte deschise?

— Totdeauna, dar erau amuzante şi Popescu nu-i purta pică lui Theo.

— Sînteți sigură? N-aş vrea să vă influențez, dar am să vă rog să vă gîndiți dacă ați fost vreodată martora vreunei scene mai... tari.

— Nu. Adică... uite, o dată Theo a întrecut măsura şi în concluzie a declarat că e de datoria lui

de om şi de artist să scrie un articol la un ziar central, unde să „demaşte“ lipsa de cultură cinematografică a regizorului etc. etc. E singura dată cînd Popescu s-a supărat serios.

— Ce a răspuns?

— „Mă, Theo, mă, mulţi vor răsufla uşuraţi cînd vei închide tu ochii“, sau cam aşa ceva. Noi, care asistam la dispută ca la fotbal, ne-am distrat nemaipomenit.

Martha lăcrimă din nou, ca pentru a spune că nu şi-ar fi închipuit ca situaţia pomenită să se realizeze atît de repede.

— Damian, Dan şi Ana au fost colegi?

— Da, de institut, dar nu sînt de aceeaşi vîrstă. Theo Damian era cel mai mare.

— Şi, cu soţul dumneavoastră, Damian se cunoştea tot din anii de studenţie?

— Nu, din liceu încă. Spre marea mea surprindere, erau prieteni.

— Erau atît de diferiţi?

— Enorm!

— Şi cum de l-aţi cunoscut numai acum pe Damian?

— Ah, aşa păţesc eu totdeauna; cunosc un om interesant şi pe urmă, pleosc, dispare! Pur şi simplu, Flaviu s-a ferit să mi-l prezinte; nu l-a adus niciodată în casa noastră, la A.

— Nu sînteţi în relaţii prea amicale cu soţul dumneavoastră?! sugeră timid colonelul.

— O, nu e vorba de asta! Dar mă calcă pe nervi, veşnic, cu firea lui de mototol fricos.

— Nu fiţi nedreaptă. Astă-seară avem, de altfel, capsa pusă cu toţii. Nu toţi oamenii sînt curajoşi fi-

zic, dar unii suplinesc asta printr-un curaj moral, o ținută...

— Sper că nu la Flaviu vă referiți! izbucni ea în rîs. „Curaj moral“! Flaviu nu e în stare să recunoască nici că a spart o ceașcă, preferă să pună vina pe servitoare! Curaj moral! silabisi ea disprețuitor. Uite, acum mi-a spart o sticluță de acetonă și nu vrea să recunoască, se încăpățînează să mă convingă pe mine că am rătăcit-o, sau că n-am adus-o de acasă!

— Acetonă? La ce vă trebuie?

Drept răspuns, Martha îi arătă mîinile întinse.

— Am ojă de multe culori și nuanțe; mi-o schimb după chef sau toaletă. Acetona e un dizolvant... de fapt, dizolvantul meu e făcut după o rețetă proprie, pe bază de acetonă. E imbatabil, scoate orice, păcat că nu pot breveta rețeta, preparatul e inflamabil. Dar eu, vă dați seama, știu să umblu cu sticle...

— Sînteți foarte armonioasă, o complimentă colonelul, apoi urmă, blestemîndu-se în gînd: dacă n-aș fi știut că sînteți chimistă, aș fi jurat că dumneavoastră sînteți pictorița și nu domnișoara Ana.

— Mulțumesc. Și bietul Theo avea o deosebită admirație pentru armonia cu care mă îmbrac. A avut și răutatea de a-i comunica lucrul acesta și Anei, sărmana.

— De ce „sărmana“?

— O femeie urîtă, ratată și încuiată, pe deasupra, nu poate fi decît „sărmana“, zîmbi crud Martha. Dar e o fată foarte la locul ei. Un pic stranie.

— Da, pare cam stranie, acceptă el.

— Știți ce-am auzit că face? Strînge mape doldora de schițe, dar nu finalizează nimic...

Străinu blestemă în gînd limbuția și frumusețea altora, apoi întrebă brusc:

— La ce oră ați plecat spre sat?

— Știți, nu voiam că ieșim deodată din mănăstire. Lui Flaviu îi spusesem că ies singură. Am avut întîlnire la bifurcație, la ora patru.

— Ați fost punctuală?

— Destul. Barbu era deja acolo. Se ascunsese, voia să mă sperie.

— Și pe urmă?

— Pe urmă am coborît, dar știți, fără succes.

— Cînd v-ați întors?

— Dar știți și asta, rotunji ea ochii. nedumerită. Am schimbat cîteva cuvinte cu Dănuț și am venit să vă cunosc!

— A, da, zise el. Parcă s-ar fi petrecut acum un an. Se ridică, cu intenția de a o conduce spre chilia ei.

În ușă, Martha se întoarse brusc și-i spuse:

— Nu v-am explicat groaza pe care am simțit-o cînd l-am văzut pe bietul Theo mort; azi, după-masă, mă rugase să-l însoțesc la peisaj. A fost foarte tandru, mi-a spus că s-ar simți bine știindu-mă alături. Cum voiam... să merg în sat, am refuzat. Părea afectat de refuzul meu și m-a amenințat: „bagă de seamă, are să-ți pară rău, artiștii au sistemul nervos dereglat". Am luat-o drept glumă, dar cînd l-am văzut adus de pădurari...

— V-ați considerat, măcar în parte, răspunzătoare de moartea lui, pe care o credeați o sinucidere?! rezumă colonelul.

— Da, oarecum, resipră ea, adăugînd imediat: Dacă ar fi avut mai multă încredere în mine și mi-ar

fi spus ce vrea să facă cu Niță, m-aş fi dus. Ar fi fost şic!

— Ştiați că e logodit?

— Toţi bărbații sînt sau însurați, sau logodiți, sau copleşiți de amintirea unei „mari iubiri", rîse ea.

CAPITOLUL VIII

— Ați aflat ceva cît de cît interesant, tovarăşe colonel? se interesă politicos Ilarie Pop, ținîndu-se în stînga lui.

— Nu prea, zise acesta plictisit.

— Oricum, ați reținut-o atît de mult pe doamna, încît începuserăm să ne neliniştim!

— Nu era de ce, în orice împrejurare o convorbire cu o femeie frumoasă, e agreabilă, minți Străinu.

— O, e o doamnă încîntătoare, murmură Ilarie Pop. Ar putea intra şi-n picioarele goale la Ritz, şi-ar fi servită de însuşi patronul.

— Da, e foarte decorativă, acceptă Străinu. Să ne aşezăm aici.

Se aşezară pe iarba deja jilavă, sub un copac singuratic, nu departe de mănăstire. Colonelul voise să ia aer, presupunea Pop, nu prea uimit, totuşi, de această toană.

— Credeam că la munte cîntă privighetorile, zise Străinu, după un timp.

— Sîntem prea sus pentru ele. Dar am auzit eu un concert de privighetori, unic în viața mea. Eram în Cehoslovacia, în o mie nouă sute şaizeci şi...

Străinu n-avea chef să se lase dus de vorbăria lui Ilarie Pop, aşa că-l întrerupse brusc:

— Dar atunci cum de cresc ardeii? Aşa ardei minunați n-am mai mîncat de mult...

— A, ardeii de la masă? Îi aduce Ghervase de la o babă care se ocupă numai de asta, dintr-un cătun vecin, nu ştiu exact care, ori Negreşti ori Albeşti. Cătunul e într-o depresiune şi are regim climatic mai blînd. Ghervase are contract cu baba. El îi dă brînză şi ea-i cultivă ardei şi...

— Domnule Pop, de ce ați părăsit schitul?

— Nu l-am părăsit, m-am dus la stînă.

— De ce?

— Mă simt foarte bine acolo, ocoli Ilarie răspunsul. Am găsit, în sfîrşit, mult pomenitul bun simț țărănesc. Multă lume care se pretinde civilizată şi şcolată nu-l are şi nu respectă nici vîrsta, nici experiența omului!

— Vreți să spuneți că nu v-ați simțit respectat la schit?

— Da. Tovarăşul colonel a ghicit.

...Ilarie Pop găsise în Ifot şi în Mihăiță doi ascultători neobosiți, dornici să afle toate peripețiile şi ideile lui de orice natură. Ifot nu făcuse „mofturi" atunci cînd Pop, pe vremuri ucenic la un brînzar, se oferise să-l învețe şi alte soiuri de brînzeturi, declarînd că „la nici o vîrstă omul nu-i prea bătrîn pentru a mai învăța ceva".

— Am auzit că vreți să vă scrieți memoriile.

— Fireşte că am să le scriu! Cîte am trăit şi am văzut eu...

— De cînd ați plecat de la schit v-ați mai întîlnit cu vreunul din vechii tovarăşi?

— Numai azi, cu domnul Vasilescu. E un domn extrem de bine crescut, dar e în criză, îl califică, neîntrebat, fostul responsabil de restaurant.

— În criză de ce?

— În criză de timp, tovarăşe colonel.

Străinu îl lăsă pe Pop să-şi dezvolte ideea şi reţinu că, după părerea acestuia, Vasilescu, „un om eminamente cult, de altfel", nu mai e nici tînăr, ca să aibă succes la cucoane şi viaţa înainte, nici celebru, deci cu farmec social, nici măcar „de frunte" („ce, a tradus şi el acolo broşuri tehnice şi, din cînd în cînd, cîte un roman de duzină"), nici cu familie („am dedus eu că a divorţat").

— De aia se potriveşte la toate prostiile tineretului, încheie Ilarie Pop.

— Vrei să spui că domnul Vasilescu nu e ancorat în generaţia căreia de fapt îi aparţine?

— Tovarăşul colonel înţelege totul minunat! exclamă Pop, pe acelaşi ton cu care ar fi rostit la o masă: „Domnul se pricepe admirabil la vinuri".

Cum Străinu tăcea, el adăugă foarte convins:

— Un chelner bătrîn are o intuiţie tot atît de fină ca o femeie frumoasă!

— Crezi că femeile au intuiţie? zîmbi celălalt.

— Tovarăşul colonel glumeşte, desigur! Uitaţi-vă la doamna Martha. A simţit, ca o tigroaică urma. Nici nu s-a uitat la bietul domn Vasilescu, deşi el i-a arătat multă curtenie. Vasilescu n-are perspective! Eh, e altceva cu domnul Barbu.

— Păi, nu e regizor de succes.

— Nu e, dar poate să fie, şi mai are şi colegi, atmosfera contează, ştiţi dumneavoastră cum e.

— Mda. Şi soţul? Mi se pare că şi dumneata eşti tot din A.

— Da. Domnul Flaviu nu are nevoie de o femeie ca ea... totuşi, nici n-aţi crede ce succes nebun are la cucoane!

...În sunetul vocii monotone şi uşor servile a lui Pop, întins cu mîinile sub cap, Străinu încerca să-şi imagineze viaţa acestui dentist total lipsit de vocaţie. E fiul unui vestit profesor universitar, academician, acum bătrîn şi paralizat. Face studii medicale constrîns de o personalitate paternă, mai puternică decît a lui, fire sensibilă şi emotivă, dar alege o specialitate care i se pare mai depărtată de adevărata suferinţă. Student eminent, se dovedeşte incapabil de a deveni un bun practician. Nu va fi niciodată somitate în materie, speranţele ambiţioasei sale soţii încă n-au fost onorate.

Cultivă prieteniile vechi din studenţie, ca de exemplu pe Damian (pe care Ilarie îl cunoştea din vedere de mai de mult), cu care petrece nopţi după nopţi în restaurante de lux („consumaţie ca-n vechime, începînd de la armagnac şi caviar pînă la şampanie şi fructe") atunci cînd acesta se află în A., în trecere. Are succese statornice şi numeroase la femei („nu toate frumoase, dar cum să zic eu, mai fine") pe care le cultivă printr-o curte de modă veche, dar nu desuetă: flori, bomboane, spectacole şi supeuri, mărunţişuri scumpe şi inutile... Interesant că nu o contrariază prin asta pe frumoasa lui nevastă, cea mai aleasă din cinci surori, care se face că nu vede nimic, sau poate nici nu vede...

— Domnule Pop, aţi păstrat tăcere asupra celor petrecute la stînă?

— Aveți toată încrederea, tovarășe colonel. Așa credeți dumneavoastră, că e vorba de o crimă?

— N-am încotro, oftă colonelul, privind țintă spre puzderia de stele ce străluceau „ca la munte". Nu-i spuse lui Pop de ce acum nu mai are alegere: „expertiza" lui Damaschin, om priceput la cai, dovedea clar că lovitura de la arcadă fusese dată de Niță. (Damaschin găsise undeva, între unelte, o potcoavă a asinului; se potrivea perfect, osul era spart concav, aproape fărîmițat de duritatea extraordinară a loviturii).

Or, Niță nu lovise. La o asemenea săritură, ștergarul ar fi trebuit să fie muiat de ciorbă. După demonstrația de la stînă, colonelul îl crezuse de la început pe Ghervase, care, întrebat adineaori, se jurase cu lacrimi în ochi că Niță nu e de vină.

Dacă Niță nu e de vină, atunci cine e „măgarul"? Lovitura a fost dată cu un obiect asemănător unei potcoave, poate chiar cu o potcoavă. Sigur. Cum a găsit Damaschin una, poate și altcineva găsi. Cine? Cineva care e la curent cu purtarea neobișnuită a lui Niță; adică „o fi el cuminte, dar mai dă și din picioare". De ce?... Damian trebuia să plece. Bagajele lui...

— Tovarășe colonel, să nu răciți.

— Mulțumesc.

— Să știți că nu vă invidiez. M-am gîndit și eu, tovarășe colonel, pentru că oricum, am ceva experiență, nu?!

— Absolut, aprobă acesta convins.

— „Cui prodest" așa încep toate romanele polițiste și eu cred că au ceva bază și ele...

— Cui foloseşte această năprasnică moarte? şopti Teodosie, stînd pe marginea patului, în chilia lui unde-l aşteptase pe Străinu.

Acesta ridică din umeri; stătuse încă mult cu Ilarie Pop, afară, şi-l cuprinsese frigul; o greaţă uşoară i se ridica din stomac: „încă o ţigară şi mă intoxic“ gîndi el şi, ca toţi marii fumători, îşi închipui că un pahar de lapte îi va face bine. Teodosie îl aprobă şi se îndreptară amîndoi spre bucătăria lui Ghervase. Plita mare era caldă, pe pereţii albi picoteau muştele agăţate, din cînd în cînd cîte una mai cădea, bîzîind. Un ceas cu cuc, din cele vechi, ticăia monoton. Într-un colţ dormea Azorică, care nici nu se trezi la intrarea stăpînului său.

Bînd fără nici o plăcere laptele cald, colonelul îl asculta pe chelar. Acesta controlase totul: „crede-mă, domnule, ştiu pe dinafară ce avem“, nu lipsea nimic. De altfel, destăinui Teodosie încet, să ştie domnul avocat că podoabele — puţine dar frumoase — de aur mult şi nestemate, odoare bisericeşti, nici nu sînt aici, ci la muzeu, sau la bancă. Părintele stareţ ştie mai bine, că el a dat să se facă altele la fel, de nici nu se cunosc că nu-s cele vechi.

— Eram sigur, aprobă colonelul, dar cred că aşa vă simţiţi şi dumneavoastră mai liniştiţi.

Ghervase se oferi să-i facă o cafea şi el acceptă, deşi îşi simţea gura arsă. Urmări absent mişcările bucătarului, care măsura zahărul cu linguriţa, şi-l întrebă:

— Unde ai fost după-amiază, părinte?

Ghervase nu răspunse nimic, văzîndu-şi de treburile lui.

— Ai fost poate după ciuperci?

— Ciupercile se culeg în zori, îi suflă ruşinat Teodosie. Ghervase nu-i vrednic să mai umble după aşa ceva şi nici nu i se cade. Ciuperci ne aduc copiii din jur, dar le plătim pentru osteneală.

— Atunci ai fost după ardei? insistă Străinu, nejenîndu-se deloc de neştiinţa lui între-ale ciupercilor.

— Nu, domnule, răspunse tot chelarul, ardeii i-a adus domnişoara Ana, i-a trimis baba Safta.

— Din Negreşti?

— Nu, din Albeşti. Negreşti e aşezarea pe lîngă care aţi trecut dumneavoastră cu maşina, iar Albeşti e...

— Stai, părinte. Şi colonelul scoase din buzunarul pantalonilor harta împăturită în opt. Localiză cele două cătune, la indicaţia moşului.

Ghervase continua să tacă mohorît. Teodosie căută cu siguranţă într-un blidar, găsi o cutie de tablă, veche: „Cele mai bune bomboane din lume — Kandia“, îşi scoase cu delicateţe o bucăţică de zahăr, îmbiindu-l şi pe Străinu. Acesta refuză, dar Teodosie morfolea cu vădită plăcere bunătatea simplă.

— Îs bătrîn, se justifică el solemn, apoi continuă pe un ton îngrijorat: Vezi, Ghervase, că nu mai sînt decît cîteva bucăţi.

— Da, vorbi acesta în sfîrşit, că le-am tot dat dumnealor cafeaua cu „zahărul separat“. Domnule, se întoarse el spre Străinu, după ce-am dat drumul lui Niţă, am rînit poiata vacii ce-o avem, că de acolo băurăţi dumneavoastră lapte.

— Cine şi-ar fi închipuit, cine şi-ar fi închipuit, se tîngui dintr-odată bătrînul Teodosie, cu o voce slabă. Tinerelul, orfănelul, cum s-a dus, cum s-a dus! Ce-o să zică părintele, ce-o să zică: „Nu l-ai păzit bine,

Teodosie, nu l-ai îngrijit şi mi-ai lăsat copila văduvă înainte de a se mărita". Cum o să pot da ochi cu domnişoara Valerica? O, amărîtul şi nevrednicul de mine...

Străinu îşi cită rapid în minte: „Către Miliţia Capitalei... iunie 196... Subsemnata Oprişan Valeria, născută în 1942... Vă rog să binevoiţi a-mi elibera un paşaport... via Oradea... Ungaria... Austria... Franţa... anexez următoarele acte..."

Era o cerere în dublu exemplar, aflată sub o hîrtie, în sertarul mesei lui Damian.

„O rază, în sfîrşit, o rază!" Ceva, ca un bec de semnal, începu să clipească în mintea colonelului.

...Valeria Oprişan era nepoata stareţului, „singurul suflet ce-l are pe lumea asta", se tînguia bătrînul. N-a crescut-o el, fata fiind orfană de la cîteva luni, dar i-a supravegheat atent şi discret creşterea şi educaţia. De dragul ei l-a acceptat şi pe Damian, care-i făcea curte de mai bine de un an. Nu le plăcuse la nici unul Damian, speriaţi de cinismul şi brutalitatea lui, dar fetei îi plăcea şi, încet, încet, îl îndrăgiseră şi ei, călugării, găsindu-i calităţi, merite. Urmau să se logodească săptămîna cealaltă, după obicei, aici în biserică. Fata avusese treabă „că are slujbă, e vrednică", şi nu putuse veni odată cu logodnicul, dar stareţul avea de gînd să o aducă acuma, odată cu el. Da, fata e în Bucureşti, stă în apartamentul moştenit de la părinţi, cu o mătuşă ce-o crescuse de mică... da, ştia şi el, Teodosie, că după inaugurarea oficială a mănăstirii ca monument istoric, cei doi logodnici voiau să meargă în străinătate, „că ziceau că au multe de văzut"...

Străinu mulțumi și, luîndu-și cu grijă ceașca de cafea, plecă.

De lîngă plită, Ghervase îl strigă și-i spuse, uitîndu-se tot în altă parte:

— Domnule, vezi, poate afli de ce s-a certat ieri domnul Tudoran cu mortul.

CAPITOLUL IX

— Vă așteptam, îi spuse Dănuț Milea, sculîndu-se repede și punînd deoparte cartea din care citise pînă atunci. Sînt dezolat pentru vacanța dumneavoastră și foarte zguduit de dispariția lui Theo.

După ce recapitulă cu Dănuț, încă o dată, datele de care dispuneau — minus proba de la stînă — Străinu se interesă de felul cum își petrecuse tînărul după-amiaza.

Dănuț declară că imediat după masă îl căutase pe Damaschin, la sculărie, și-i ajutase să pună în ordine sculele de dulgherie ale mănăstirii.

— Damaschin e un artist în felul lui. E teribil de ordonat. Era foarte supărat de tratamentul barbar de care se „bucuraseră" sculele în mîinile meșterilor străini care au lucrat pînă nu demult la schit, la renovări. Moșul lucrează bine în lemn, dar n-am prea avut noroc, zîmbi Dănuț.

— De ce?

— Era arțăgos și mohorît pentru că nu găsea ciocanul preferat, cu care bătea în lemn. Călugăr, necălugăr, dar știe să înjure!

— Pe cine?
— Pe meşterii străini. Aşa că am plecat.
— Pe la ce oră?
— Pe la patru. Niță tocmai pleca şi asta e ora lui.
— Da, ştiu. Dar ceilalți?
— Ana a plecat imediat după masă, adică pe la ora două, într-un cătun învecinat. O interesează țesăturile autentice şi merge aproape în fiecare zi.
— Singură?
Dan roşi violent şi mărturisi:
— Da, nu ne-am prea împăcat bine zilele acestea. Voiam să o văd singur, de aceea o aşteptam, ştiți, în locul unde m-ați găsit dumneavoastră.
— Deci eu te-am deranjat, constată Străinu.
— A, nu, n-o luați aşa, se apără Dan. Mă tem că, oricum, n-ar fi avut nici un rost.
— Cum asta?
Spre uimirea bine disimulată a lui Străinu, Dănuț mărturisi că Ana e logodnica lui, „adică nu oficial, dar de cîțiva ani... ştiți... voiam să ne căsătorim curînd, sau, pentru a fi foarte sincer, eu doresc acest lucru..."
În ultimele zile însă, fără să aibă măcar o discuție, a intervenit o undă de răceală în purtarea Anei față de el.
— Ana e o fire mai ciudată, ca toți artiştii de mare talent.
Fără nici o umbră de invidie, Dan recunoştea că Ana e extrem de talentată „şi dacă vorbiți cu ea, să nu-i luați în seamă părerile proaste pe care le are despre propria-i persoană. Ana trece printr-o criză".
„Şi ea?" se gîndi Străinu. Apoi, cu voce tare:
— În ce sens, o criză?

— O criză de creație... știți, desigur, că e inevitabilă oricărui artist.

— De aceea nu lucrează nimic?

— Da și nu. Într-un sens lucrează enorm. Lucrul la peisaj însă e desuet, oarecum, rîse Dan, evocînd foarte plastic imaginea pictorului de altădată, cu basc, lavalieră, jachetă de catifea, pictînd zile în șir un peisaj, la aceeași oră, pentru a prinde aceeași lumină, înconjurat de curioși atotștiutori.

— Azi nu se mai face peisaj, în sensul clasic, cel puțin, continuă Dănuț. Notezi o culoare, o impresie, acumulezi senzații... Mai tîrziu, ies ele la iveală! Dănuț relată cu un umor trist că Damian îl luase binișor peste picior din cauza dorinței de a face peisaj.

— Era un mare umorist, prietenul dumneavoastră, observă colonelul.

— Da, uneori întrecea măsura, dar acum, ce să mai vorbim!

— Despre morți numai bine. Vă cunoșteați de mult, erați prieteni?

— Da și nu. Ca studenți, nu. Damian era „o figură", eu eram mai modest cotat. În treacăt fie spus, n-a confirmat speranțele pe care și le puseseră unii în el. Dar, pe urmă, „aruncați" în viață, ne-am simțit mai legați, deși ne vedeam mult mai rar. El a rămas la București, grafician la o revistă, eu am ajuns cu timpul profesor de desen și pictură la liceul de specialitate din C., unul dintre primele orașe ale țării, oricum. Ne revedeam cu plăcere, deși rar, totuși prea des, după părerea Anei.

Dan se opri din povestire. Colonelul nu-l îndemnă să urmeze, ca și cînd n-ar fi sesizat importanța ulti-

melor cuvinte ale tînărului. Găsindu-şi cu greu cuvintele, atent, acesta continuă:

— Theo a fost punctul negru al vieţii prietenei mele. Aţi văzut-o la cină? Ai fi putut crede că se bucură, atît de tare îi străluceau ochii! Veţi vorbi şi cu ea, dar vă rog să ţineţi seama că e de o sensibilitate bolnavă, deja.

Din povestirea destul de dezlînată a pictorului, colonelul reţinu următoarele: la un moment dat, în viaţa profesională a pictoriţei se întîmplă un accident. Fără nici o explicaţie, în ultimul moment, i se refuză participarea la o mare expoziţie internaţională, expoziţie de care-şi legase nenumărate speranţe, nu numai ea, dar şi conducerea uniunii. Derutată, nedumerită, se interesează, bate la uşi, cere explicaţii, care nu i se dau, sau i se dau în contradictoriu, e purtată „de la Ana la Caiafa“ şi, în cele din urmă, cineva îi şopteşte de după o uşă că ar fi de vină Theo Damian, care, fiind în Capitală, avînd influenţă în cutare loc, fiind „omul de casă“ al cutăruia, lucrînd la o revistă importantă, ar fi făcut trafic de influenţă pentru a o şterge de pe lista de participare şi ar fi făcut aprecieri negative la adresa ei, punîndu-i personalitatea artistică şi calităţile de om la îndoială.

— Nu vă puteţi închipui ce înseamnă o societate de artişti, de indiferent ce fel, unde criteriile de apreciere sînt atît de subiective şi în atît de mare fluctuaţie de la o zi la alta, mai ales în ceea ce priveşte un talent tînăr, în formare!

Cert este că pe parcurs de trei, patru ani, Ana „a pierdut mult teren“; nemulţumirile mici şi mari s-au înlănţuit, tot mai multe, un curent defavorabil

din ce în ce mai constant a început să o acopere. Încet, încet, Ana a început să se considere urmărită de o piază rea, pe care o identifica tot mai mult cu imaginea fostului lor coleg de institut. O coincidență nefericită, un fapt mărunt, o opoziție oarecare a lui Damian a venit în sprijinul ideilor Anei. Din faza inițială de zbucium, Ana căzuse într-o stare de depresiune continuă; pierduse încrederea în ea. Adevărul este că pierduse și postul de preparatoare la Institutul de arte plastice din C., fiindu-i preferat, la un baraj, un bun amic al lui Damian. De un an, Ana lucrează ca profesor de desen într-o şcoală generală. De mult nu mai expune nimic, lumea o crede ratată.

— Dar eu ştiu că nu-i aşa, tovarăşe colonel. Ana lucrează şi tot ce face e minunat! o apără, înflăcărat, prietenul ei.

Fireşte că la început lui Dan nu i-a venit să creadă („nu-mi vine să cred nici acum"); sincer, l-a întrebat direct pe fostul lor coleg. Acesta a negat totul cu îndîrjire, dar și cu cinism, pînă la urmă. În atîția ani, Ana nu l-a crezut. De altfel, aşa cum nimic concret, „palpabil, scris", nu putuse fi dovedit în sprijinul acuzației Anei, nici Theo nu putuse aduce nici o „probă" spre a se dezvinovăți.

— Mi se pare cu totul nefiresc să vă faceți vacanța împreună, constată colonelul.

— Într-adevăr, e ciudat şi la început părea şi penibil.

...Dănuț aflase de această „minune" (schitul adică) încă din iarnă, de la Theo care „știți, e ceva neam vag cu starețul". Plănuise cu Ana să vină pe cîteva zile, vara aceasta, „nu putem ocoli orice aşezămînt de artă numai pentru simplul motiv că și

Theo le vizitează". Surpriza extrem de neplăcută a găsirii lui deja aici a fost ştearsă de frumuseţea mănăstirii şi a comorilor ei, a împrejurimilor. Supărată la început, suspectîndu-l de rea-credinţă pe Dan (voise chiar să se stabilească în sat), Ana se împăcase apoi cu situaţia, integrîndu-se în colectiv. Dan sperase ca acest sejur comun să fie un punct de reconciliere între cei doi.

— Dar finalul a fost să fie altfel, reveni el la realitatea imediată. E aproape de neconceput! Aţi ajuns la vreo concluzie nouă? dacă-mi permiteţi să întreb.

— Da, vom discuta curînd pe această temă; într-adevăr, deznodămîntul acestei lupte surde a fost tragic.

— Eu continui să cred şi acum că între Theo şi Ana a fost o neînţelegere... Ana părea extrem de emoţionată, dar vă asigur că nu în felul acesta ar fi dorit să scape de obsesia ei.

— Ar fi scăpat oricum. Erai la curent cu faptul că Damian voia să emigreze? lansă colonelul.

— Să ce?

— Să fugă, dacă vrei, să fugă peste graniţă.

— Să fugă?!

— În fine, să plece ca turist şi să nu se mai întoarcă. Asta se cheamă „a fugi de patrie", nu?

Dănuţ tăcu un timp, privind ţintă la colonelul Străinu, care stătea răsturnat în scaun, cu ceafa rezemată de spetează şi cu pleoapele coborîte.

— Tovarăşe colonel, îşi reveni el din surpriză, desigur, vă întemeiaţi bine afirmaţia. E groaznic să aduci o asemenea acuză unui om, cu atît mai mult cu cît nu se mai poate apăra.

— Îţi închipui, probabil, că mie-mi face plăcere să

constat aşa ceva? veni răspunsul aspru al colonelului. Nu obişnuiesc să fac afirmaţii hazardate, adăugă el, mereu rece. Hai să judecăm, tinere. Ce duce un om ca el într-o asemenea călătorie fără întoarcere?

— Valori. Valori mari în greutate mică.

— Exact. Poseda Damian aşa ceva?

— Nu ştiu, mă îndoiesc. Theo n-a fost ceea ce se cheamă student sărac, dispunea de o pensie din partea tatălui, pînă la terminarea studiilor. Stătea la nişte rude, în fine, nu ducea lipsă de nimic, dar nici nu făcea mare lux.

— Era de succes acum?

— Da. Mai mult ca oricare din generaţia noastră, mai ales în ultimii doi, trei ani.

— Deci avea bani. Ai idee ce făcea cu ei?

— În linii mari, da. O dată, cheltuia mult pe chestii de reprezentare, conform proverbului „obrazul subţire cu cheltuială se ţine", călătorea mult în ţară şi în străinătate — are o maşină.

— Ce?

— Una mică, zicea că îi e destul. Un Fiat 600.

— Ştii că doamna Tudoran te suspectează că nu deosebeşti un Trabant de un Jaguar? divagă Străinu.

— Ia te uită! Păi nu i-am teoretizat o dimineaţă întreagă despre maşini? Am şi carnet, se lăudă şcolăreşte Dan Milea.

— Bravo! Ce mai putea face Damian cu banii? O casă, de pildă?!

— A, nu! Logodnica lui ... tovarăşe colonel, am uitat cu totul de ea. Sărmana fată!

— Ce e cu ea, are casă?

— Nu casă, ci un apartament rămas de la părinţi. După cîte ştiu eu, urmau să se căsătorească.

— Într-un cuvînt, avea sau nu, Damian, valori mari în greutate mică, aur, pietre?

— Înclin să cred că nu.

— Bun. Atunci, reluă colonelul, ce ia cu el?

— Atunci trebuie să-şi facă o situaţie, gîndea Dan cu voce tare; are nevoie de acte de identitate, de diplome, de certificate de participare la expoziţii, de...

— Exact!

În cîteva cuvinte, era foarte tîrziu, Străinu îl puse pe Dan la curent cu constatările cercetărilor făcute în camera lui Damian, după reîntoarcerea de la stînă. Nimic semnificativ, dezordine relativă, dar sub patul acoperit cu „ţolul" de lînă ce cădea pînă la podele — un rucsac mic, pregătit de drum. Cîteva schimburi, o pungă de plastic cu acte: certificatul de naştere, diploma de absolvire, două trei poze vechi, tăieturi din ziare — critici referitoare la lucrările lui expuse, un paşaport cu vize de ieşire valabile de mîine, prin toate punctele de graniţă.

— Da, ştiam că vrea să facă o călătorie luna viitoare, dar nu singur.

Străinu îi relată atunci şi despre cererea Valeriei, găsită în original şi copie.

— Şi? nu înţelese tînărul.

— Fii atent, Dan, e plauzibilă ipoteza mea? Valeria îl roagă pe logodnicul ei să depună cererea la Miliţie, ea neavînd încă paşaport. Originalul cererii e semnat, copia nu. Normal. Deci existenţa unui al treilea exemplar, copie semnată, se exclude. El nu depune cererea datată de mai mult de o lună jumătate; pe de altă parte se ştie că ei doi vor călători împreună, în străinătate. Ai călătorit în străinătate?

— Da, am avut o bursă de o jumătate de an, în Italia.
— Eşti la curent cu micile afaceri? Ce trece în cutare țară, ce în cealaltă?!
— Mărturisesc că nu prea.
— Uite, cincizeci de cutii cu fiole de Gerovital îți spun ceva?
— Clar! Theo ar fi trecut prin Jugoslavia.
„Da, dacă le-ar fi putut trece“, se gîndi colonelul. Apoi zise:
— Am uitat să-ți dau un amănunt, tinere. În paşaport se află talonul de dolari. În acest sezon turistic cotele sînt destul de substanțiale. Îți reamintesc amănuntul că, de la o zi la alta, logodnica lui urma să sosească şi că bagajele lui erau făcute, vernisajul urma să aibă loc seara aceasta...
— Deci trebuie să presupunem...
— Da, putem presupune că, după vernisajul expoziției, Damian s-ar fi retras sub un pretext oarecare, ar fi coborît iute în sat...
— Are acolo maşinuța, în şura unui țăran.
— Am bănuit.
— De ce nu şi-a lăsat actele în maşină?
— Ar fi fost riscant, sînt unicate. Nu spun că i s-ar fi furat, dar o maşină e punct de atracție pentru copii, cine ştie...
— Aveți dreptate.
În cîteva minute, Dan se maturizase, în orice caz, arăta foarte obosit. Străinu reluă:
— Indiferent de concluziile trase referitor la intențiile lui Damian, investigațiile trebuie continuate. Cadavrul lui e în a treia chilie de aici.
— E groaznic, şopti Dan.

— Da. De unde ştii că Ana s-a dus la Negreşti?
— S-a discutat la masă. De altfel, acolo merge de trei zile.
— De ce nu o însoţeşti?
— Nu-mi permite. Spune că nu arăt serios şi babele nu-i vor mai arăta lăzile cu zestre. Iar acum cred că e cam supărată pe mine.
— De ce?
— Nu ştiu, nu intuiesc exact.
— Ai mai aşteptat-o şi în altă seară?
— Da, în toate trei serile, dar n-a fost prea încîntată. De fapt, azi mi-a interzis să o aştept. Eu voiam totuşi o discuţie.
— De ce nu te-ai dus la peisaj cu Damian? Am înţeles că-şi căuta un tovarăş.
— Nu se punea problema nici să merg eu cu el, nici să vină el cu mine. V-am spus că o aşteptam pe Ana.
— Ai idee de ce-şi alesese chiar locul acela?
— Nu ştiu, adică staţi. Eu lucrez de vreo trei zile şi ştiţi de ce mi-am ales locul; el numai de două. Dar înainte a lăudat atît de mult peisajul de acolo, îndemnîndu-mă să merg, încît ar fi fost, poate, ciudat să nu meargă el, dacă tot face peisaj.
— Înseamnă că a cerut ustensile împrumut?! Expoziţia lui constă numai din creioane.
— Nu. Interesant, dar a venit pregătit; avea şi pînză şi şevalet şi tuburi de culori. Eu avusesem impresia că vrea să facă portret. Aţi văzut ce feţe expresive au călugării?
— Da, dar despre asta vorbim altădată. Revizuieşte-ţi toate datele pe care ţi le-am dat, apoi îmi comunici dacă ai mai făcut vreo legătură.

— Să încerc.
— Înainte de a face peisaj, ce ulei a mai lucrat Damian?
— N-a lucrat decît schițe în creion. Le-ați văzut. Bine, dar dacă el voia să plece, să plece de tot, ce rost avea să lase în urma lui o pînză neterminată?
— Dar ce rost avea să plece de la schit, cînd era mult mai comod să plece de acasă? îi replică Străinu.

CAPITOLUL X

Ana nu era singură. Şi ea şi Martha stăteau cocoțate cu genunchii pe cîte un scaun şi mutau din cînd în cînd cîte o carte. Toată masa era acoperită cu cărți de joc şi, din cauza lor, atmosfera părea chiar veselă.
— Pasiența lui Napoleon! exclamă Străinu, ca la vederea unei cunoştințe vechi şi plăcute.
— Holmes, Maigret, Poirot şi alții își fac triumfal intrarea! îl întîmpină ironic Ana.
— Mulțumesc, domnişoară, zise ceremonios Străinu, care se şi apucase să mute cu repeziciune cărți, scoțînd formații după formații, spre marea admirație a Marthei.
— Să plec? se alintă frumoasa doamnă blondă, sperînd de fapt că ar putea asista la convorbire.
— Mă tem că aşa trebuie, îi răspunse colonelul, sărutîndu-i mîna pentru a o concedia mai repede. Anei nu-i scăpase fugara lui privire la ceas. Era tîrziu de tot.

— Deja obosit, domnule detectiv? întrebă ea cam în bătaie de joc.

(„Al naibii ce sensibilitate bolnavă ai“, se gîndi el, amintindu-şi caracterizarea făcută de Dănuţ.)

— Aş prefera titlul de „tovarăşe colonel“, mormăi el în timp ce aduna cele două pachete de cărţi de pe masă.

— Ca să-mi dau seama că toată treaba e serioasă, nu?

— Exact.

Colonelul se concentră asupra unui nou aranjament al cărţilor, numărînd în şoaptă: „unu, doi, trei... nouă, întoarsă, unu, doi, trei... şapte, opt, întoarsă...“ Apoi începu să le întoarcă şi să le caute locul, chibzuind bine, ca la şah, atunci cînd avea două posibilităţi.

— Ce tablou înduioşător, începu el, pe un ton foarte serios. Un căpşor brun şi unul blond deasupra unei pasienţe, la lumina unei lămpi care filează şi de care se ciocnesc fluturi... Femeile vor constitui enigma vieţii mele... Înduioşător! spuse el cu mare satisfacţie, deoarece întorsese o carte potrivită. Ce mai face baba Safta? Straşnici ardei cultivă! Staţi jos, domnişoară, staţi jos şi răspundeţi-mi.

— Ce rost are să vă legaţi de nenorociţii ăia de ardei?

— Aşa, mă tot leg eu de toate.

— Să ştiţi că cei pe care i-am adus eu vor fi daţi la masă numai mîine. Cei de astă-seară au fost aduşi ieri de un băieţaş.

— Fantastic! Ce confuzie la obiect, izbucni Străinu în rîs. Redeveni apoi serios:

— De ce nu sînteți la priveghi, domnișoară, nu vă cunoașteți dumneavoastră atît de bine și atît de demult cu mortul?

Ana păli îngrozitor.

— Ce vă permiteți să insinuați, tovarăşe colonel?

— Nimic, domnişoară, dar știu că ați fost colegi și că ați avut apoi strînse legături. Stimată duduie, cel mai adesea, legăturile cele mai strînse nu sînt cele de prietenie, ci cele de ură...

— Să nu ne apucăm de filozofie, răspunse ea dur. V-am pîndit, veniți de la Dănuț. Știu pe dinafară ce v-a spus despre „criza" mea. Nu v-a informat că am o „sensibilitate bolnavă" și că trebuie să mă menajați?

— Ba da, acceptă el, aproape bucuros. Dănuț vă iubește și ar dori să vă protejeze de orice. El, săracul, habar n-are de combinația cu ardeii și e fericit că sînteți printre puținii, dacă nu chiar singura, cu un alibi sută la sută; nu pentru că v-ar crede capabilă de cea mai mică răutate, ci pentru a vă ști de la început ferită de orice tracasare. Desigur că v-au văzut o mulțime de săteni din Negrești, între două treizeci, să zicem și nu știu cît seara; în orice caz, la ora crimei, sensibila Ana cotrobăia cu emoție prin nu știu ce ladă a vreunei babe. Așa crede Dănuț. E o adevărată fericire că mai există și specimene ca el. Numai că eu, domnișoară, am venit prin Negrești, da, din greșeală am ales drumul nepracticat, cărarea aceea prăpădită. Nu m-ați auzit trecînd cu mașina, perfect, erați ocupată cu cercetatul țesăturilor. N-ați văzut nici urma roților, nici mașina, venind pe unica potecă practicabilă. Drept care n-ați manifestat nici o uimire văzîndu-mă seara, credeați că am venit pe

drumul mare, nu? Sau poate n-ați mai avut emoție de risipit?! Ați consumat-o toată, după-amiază. Să vedem și cum.

Colonelul își scoase iar harta; Ana avu o mișcare de repulsie, văzînd întîi desenul lui Damian.

— Uite, zise el, aici e cătunul Albești. Ați coborît spre el pe următorul drum: drumul mare, bifurcația ce trece pe lîngă Rîpa Rea — această prăpastie cu un singur perete; ați ocolit, aproape, versantul și ați coborît pe poteca ce șerpuiește pe panta nu tocmai lină, dar nici foarte abruptă. N-ați avut greutăți, o persoană care se plimbă cu atîta dezinvoltură pe munte e puternică, nu?! Ați luat ardeii (ah, ce greșeală, domnișoară!) fiindcă v-a rugat baba Safta. Probabil se temea că mîine n-are cu cine-i trimite. Mă întreb de ce nu i-ați aruncat? Ați venit repejor, timpul trecea. Să tot fie patru jumătate, să zicem, sau cinci; hai să nu ne fixăm. Vă opriți să vă trageți sufletul. Unde? După prima cotitură a drumului, socotind de la Rîpa Rea.

— Ce poveste minunată!

— Daaa! Și mai ales adevărată. Erați atît de obosită încît ați aruncat cît colo trăistuța și v-ați trîntit în iarbă. Dar, rodul greșelii, din trăistuță alunecă un ardei.

— Ah!

(„Speram să poți să-mi rîzi în nas, chestia asta cu ardeiul prea e cusută cu ață albă, dar văd că am nimerit-o“ se gîndi el, mai mult trist decît încîntat.) Continuă:

— Da, domnișoară. L-am găsit astă-seară, în drum spre stînă. Pe urmă ați fumat o țigară. Fumați „Litoral“, nu-i așa? De altfel, iată și pachetul dumnea-

voastră. Dacă-mi permiteți, voi continua: iată că pe cărare apare Niță, cu o înfățișare absolut nouă! Atunci vă decideți și treceți cotul cărării. Firește, aici tabloul suportă mai multe variante.

Varianta unu: sîngerînd îngrozitor, Damian e deja la izvor. Speriată, alergați spre el pentru a-l cuprinde. Îi luați batista plină de sînge și, cu un singur ghiont, îl împingeți în prăpastie.

Varianta doi: Damian e leșinat. Cu grijă, să nu vă murdăriți de sînge, iese greu din orice, îl ridicați. El abia știe pe ce lume trăiește; îl duceți copăcel, copăcel la izvor. Restul ca în varianta unu.

— Superbă demonstrație, acceptă, calm, Ana. Hai să facem și varianta trei: Theo e jos. Mă vede, cu o voce stinsă mă roagă să-l iert de tinerețea și munca mea ratată și să-l ajut să meargă la izvor. Restul — ca în varianta unu și doi. Merge?

— Nu. Nici un om de bună-credință nu se duce cu un rănit la un izvor atît de rău plasat. Merge singur, udă batista, cară apă în pumni etcaetera.

— Și, mai departe, ce-am făcut?!

— Nimic deosebit. V-ați întors după trăistuță, ați hoinărit prin pădure, ați revenit la schit.

— Mda, rosti ea gînditoare, după un timp. Nu e rău, dar ceva sună fals, nu vi se pare?

Colonelul ridică din umeri, ca un om care și-a făcut datoria și se simte cu cugetul împăcat. Ea reluă:

— Nu v-a trecut prin cap să inversați rolurile? Să-l considerați pe Theo drept agresor și pe asasin drept victimă, respectiv în legitimă apărare?

— Perspicacitatea dumneavoastră mă uluiește, o complimentă el în bătaie de joc.

— Citesc romane polițiste de multă vreme, răs-

punse ea pe același ton și am și cîțiva detectivi preferați. Dumneavoastră nu semănați cu nici unul din ei.

— Face omul ce poate, se justifică el, ridicînd iar din umeri. Dumneavoastră aveți dreptate, domnișoară; într-un sens mai larg, asasinul era în legitimă apărare. Concret însă, fizic, el a fost totuși un agresor. Sîngele rece cu care a acționat... în fine. Aș putea să vă și exemplific. Să zicem că după atîția ani de agresiune surdă, dar constantă, victima lui declară că e peste puterile unui om să mai suporte... Cu o sensibilitate care-i schimbă optica rațională, găsindu-se într-un impas psihologic, decide că are de ales între o sinucidere și un asasinat. Din anumite motive, n-avem timp să le analizăm acum, dar dumneavoastră, posesoarea unei perspicacități ieșite din comun, le bănuiți, a fost aleasă soluția a doua. Agresorul trebuie să dispară.

— Opriți-vă, tovarășe colonel. Recunosc că dumneavoastră porniți de la premise reale. Da, l-am urît pe Damian și spre marea mea surprindere constat că nici acum, după moartea lui, indiferent de ce natură, ura nu s-a stins. E îngrozitor, da, recunosc, și probabil veți crede despre mine că sînt un monstru...

— Un sentiment atît de bine cultivat devine o obsesie.

— Poate. Dar era o obsesie... reală. Dănuț n-are dreptate. Spiritul lui de echitate, candoarea lui, sînt vrednice poate de un roman desuet...

— Nu vă lăsați dusă numai de sentimentele dumneavoastră!

— Fie. Spuneam deci că obsesia mea avea o bază reală. Veți crede, desigur, că sînt lipsită de modestie,

poate, adevărul este că eu am talent şi Damian n-avea. În patru, cinci ani şi-a făcut o gardă de mediocrităţi printre care el era luceafărul, pentru că nu era lipsit de o anumită măiestrie profesională şi tehnică de viaţă, mai ales. Poate nu sînt eu singura de care s-a „preocupat", dar cu certitudine sînt „reuşita" lui în înăbuşirea unei cariere. O, nu-mi spuneţi că valorile reale ies singure la iveală, oricînd! Dar pînă cînd sînt înfundate, ciuntite, zdrobite, tăvălite în propria lor neputinţă, cine le vede?!

— Domnişoară, aţi trăit printre oameni...

— Da, ştiu. Am analizat şi răsanalizat totul, de mii de ori; consideraţi-mă un caz cu totul netipic, nesemnificativ, dar eu n-am întîlnit oamenii de care voiţi să-mi predicaţi. Poate i-am ocolit eu, poate... în fine, v-aş putea vorbi toată noaptea, v-aş putea expune „cazul" meu în varianta mea şi nu în a lui Dănuţ, vi l-aş expune pe etape şi pe concluzii parţiale şi totale, dar acum n-aveţi timp şi cred că nici pe mine nu mă mai interesează o recidivă psihologică. Pentru că sînteţi atît de sigur de ipoteza dumneavoastră, deşi are fisuri — să ştiţi, mă văd obligată să vă dau dreptate. Nu întîmplarea de azi mă va determina să renunţ la luxul sincerităţii: da, tovarăşe colonel, eu l-am ucis pe Damian. L-am ucis de mii de ori, în mii de feluri, cu mii de consecinţe. Dar de data aceasta, singura dată reală, nu, nu l-am ucis eu! Considerînd că o crimă gîndită are aceeaşi valoare ca şi una executată, mă puteţi lua drept vinovatul, dar numai aşa!

Ana termină de povestit şi, copleşită parcă, îşi lăsă capul pe braţele sprijinite de masă.

— „Luxul sincerității“! reluă colonelul. Frumoasă vorbă și, din păcate, adeseori prea adevărată. Mulțumesc, domnișoară, pentru bunăvoința cu care ați trecut peste șubrezenia supozițiilor mele. Sînt sigur că de la cină și pînă acum ați avut timp să vă puneți de acord cu cine trebuie.

Ana își ridică brusc capul.

— Nu mă întrerupeți încă, răspundeți-mi la întrebări.

— Fie.

— De ce ați afirmat la masă că mergeți la Negrești, din moment ce dumneavoastră mergeați la Albești?

— N-am afirmat așa ceva. Am spus că merg în cătun, ori cum fusesem tot în Negrești, probabil s-a subînțeles.

— Clar. De ce n-ați precizat cătunul? Vă spun eu: pentru ca Dan să nu vă poată aștepta sau pîndi pe drumul bun.

— I-am interzis să mă aștepte!

— Vom discuta și asta, eventual. Dar există o persoană care n-a avut dubii în legătură cu cătunul pe care l-ați vizitat, o persoană cu care ați pus mica înșelăciune la cale, o persoană cu care ați petrecut după-amiaza și ar fi cazul că reexaminăm întrebuințarea timpului dumneavoastră.

Ana redeveni cea de la începutul serii:

— Nu vreți să spuneți, acum, că lîngă ardeiaș și chiștocul de țigară „Litoral“ ați găsit un chiștoc de „Papastratos“ și un cui de blacheu mare, bărbătesc!

— Deci recunoașteți că ați fost cu un bărbat, trecu el rîzînd peste evidenta zeflemea.

— N-am spus așa ceva, n-am recunoscut...

— Atunci de ce nu ați presupus că am găsit o agrafă de coc sau un tub de ruj, obiecte feminine care, evident, nu v-ar fi aparținut?! rîse el tot mai tare, dar Ana se enervă de-a binelea.

— N-am fost cu nimenea!

— Adineaori mi-ați plăcut mai mult.

— Nu țin la părerea dumneavoastră.

— Destul de rău, mormăi el sincer necăjit, apoi nu mai spuse nimic, vreme îndelungată ocupîndu-se numai de pasiența lui Napoleon. Se vede că nu-i ieșea prea bine, deoarece își concentră toată atenția asupra cărților de joc, mutîndu-le cu grijă și pufnind de regret atunci cînd vreo mișcare se dovedea neinspirată. Nu mai acordă Anei nici o privire pînă cînd suspinele puternice ale acesteia îl smulseră de la masă. „A clacat!“ constată el.

Ea era culcată pe pat și plîngea cu capul înfundat în pernă. Spatele slăbuț îi tresălta sub salopeta de mătase verde și colonelul simți imboldul, imediat reprimat, de a o mîngîia. „Ca pe Azorică“, se gîndi el, muind un prosop chiar în cofa cu apă de băut.

— Haide, haide, îi zise el, ca unui copil, întorcînd-o și punîndu-i compresa, stîngaci alcătuită, pe ochi și pe frunte; nu mai plîngeți, are să vă doară capul.

Dar ea plîngea și mai tare, sub ștergarul ud, pe care nu știuse sau nu îndrăznise să-l refuze.

— Ce rost are, continuă el, poate ceilalți nu văd, dar unui străin îi sare imediat în ochi purtarea de îndrăgostit pînă peste urechi a lui Flaviu Tudoran.

— Ah! hohoti ea, aproape gemînd, și-și înfundă iar fața în perna de-acum udă.

— Nu v-a trecut prin cap pînă acum că ar fi el? șopti stins colonelul. La ce oră ați avut întîlnirea?

— La patru jumătate.
— Ați fost punctuală?
— Nu știu, n-am ceas, s-a stricat acum cîteva zile, am căzut cu el, zise ea, arătînd cu mîna spre oglindă. Într-adevăr, de cui era agățat ceasul ei, trecut pe o curea subțire. Stătea.
„Din nenorocire, cel al victimei merge, regretă colonelul în gînd. Dacă l-ar fi avut pe mînă s-ar fi spart în cădere și aș fi știut ora exactă a crimei, dar era în buzunarul hainei, așa că bîjbîi năuc între patru, ora plecării lui Niță de la schit, și șase, ora sosirii la stînă. Pînă la rîpă a făcut cam cincisprezece, douăzeci de minute, deci cam între patru jumătate și cinci, cinci și un sfert s-a petrecut crima. Prea larg intervalul, prea larg."
— Deci nu știți exact cînd v-ați întîlnit.
— Ba da, că el are ceas. La patru jumătate. Numai că eu am sosit cu ceva înainte.
Din nou, Ana izbucni în plîns.
— Nu, nu poate fi el, nu. Erau doar prieteni vechi. De ce?!
„Sau dușmani vechi, se gîndi colonelul, e aproape totuna, după un timp."
— Deci ați ajuns după cotitura de la rîpă, venind dinspre Albești, o îndemnă el să vorbească.
— Da. M-am așezat și am aprins o țigară, cel puțin așa cred. Deodată, am auzit vocea lui Theo și hohotele lui de rîs; venisem prea încoace pe cărare.
— E posibil sau a fost o iluzie?
— Nu, n-a fost o iluzie. Theo rîdea foarte tare, de obicei. Se auzeau hohotele lui și zvon de voce, dar nu se distingeau cuvinte.
— Nu v-ați dat seama cu cine era.

— Nu.
— Şi?
— Şi am plecat, stingînd ţigara...
— De ce?
— Nu fumez mergînd. Am plecat gîndindu-mă că Flaviu mă va găsi mai departe. Chiar aşa a şi fost, a coborît din pădure direct la locul unde mă găseam, pe cărare.
— El n-a venit pe drum?
— Nu, a tăiat-o prin pădure, ştia că pe cărare ar da de Theo.
— Şi nu l-aţi întrebat de ce a venit, totuşi, pe cărare şi s-a oprit cu pictorul? Ar fi putut, pe urmă, să urce iar în pădure şi să coboare numai cînd vă zăreşte, pe cărare.
— Nu, nu l-am întrebat...
Ana se opri surprinsă, apoi continuă:
— Atunci nu mi-am închipuit că el ar fi fost persoana cu care Theo stătea de vorbă. Oricare, dar nu el.
— Nu?
— Deloc, zise ea, uimită.
— De ce?
— Mi se părea anormal ca Flaviu să-i vorbească, să-i caute prietenia în după-amiaza aceasta.
— De ce? insistă colonelul.
— Din moment ce se întîlnea cu mine...
— Domnişoară, reveniţi-vă! o întrerupse el aspru. Care era substratul acestei puternice impresii? De ce nu v-aţi gîndit deloc la el?
— Pentru că înainte de masă se certaseră. Erau în chilia lui Theo şi eu am prins numai ultimele cuvinte, trecînd pe acolo. Uşile nu sînt închise ziua, e un cearceaf...

— Ştiu. Ce anume aţi „prins"?

— Flaviu spunea: „N-ai să faci una ca asta", iar Theo rîdea, răspunzînd: „Ba da, ba da". În fine, Flaviu îl ruga să se gîndească bine, să cîntărească prietenia lor . . . cam aşa ceva.

— Şi Damian?

— Rîdea. Fără nici o exagerare, dar Theo avea un rîs antipatic. Rîdea şi atunci tot aşa, prelung şi antipatic.

— Pe urmă?

— Pe urmă, Flaviu i-a spus: „Eu nu cred că tu, prietenul meu, omul în care eu am investit atîta capital afectiv, ai putea să faci aşa ceva. Ar avea cea mai groaznică urmare . . . Te rog, Theo, te rog." Ah, era oribil de auzit! Flaviu să se roage de . . .

— Fireşte că ştiţi despre ce e vorba.

— Absolut. L-am întrebat pe Flaviu; drept să vă spun, nu eram deloc încîntată de faptul că sînt prieteni, că din punct de vedere spiritual Flaviu îi este . . .

— Înţeleg. Despre ce era, deci, vorba?

— Despre . . . bani. În orice caz, aceasta a fost explicaţia pe care mi-a dat-o Flaviu.

— Mai precis.

— În fine, Flaviu era destul de încurcat şi surprins. Nu se simţea la largul lui, într-adevăr, nu era o situaţie prea elegantă . . .

— Domnişoară!

— Ei, asta e, Flaviu a avut nevoie de bani la un moment dat şi Theo, care cîştiga formidabil, i-a împrumutat suma, fireşte, fără ştirea Marthei. El nu i-a putut restitui la timp şi Theo, desigur din răutate, l-a ameninţat că-l va spune Marthei. Ah, ce situaţie umilitoare, bietul Flaviu, pentru cîteva mii

de lei... I le-am oferit eu, imediat, împrumut pe termen nelimitat; suma e ridicolă, abia se ridică la nivelul bietelor mele economii de dăscăliță de desen și caligrafie.

— Și el?

— Dumnezeu să mai înțeleagă, probabil l-am jignit. A rîs și a avut aerul că nu mă ia în serios. Spunea că ar muri de rușine dacă ar fi obligat să ia împrumut bani de la o femeie. Nu părea îngrijorat de amenințările lui Theo, era convins că „se răzgîndește el, a vrut numai să mă necăjească“, parcă nu el l-ar fi implorat să...

— Da, înțeleg. Ați ascultat această discuție pînă la final?

— Nu, pentru că venea Ghervase cu niște țuică și aperitive...

— Credeam că Ghervase nu-l mai servea pe Damian de cînd cu îmbătatul măgarului.

— Ba da, numai la masă, ostentativ, nu-i aducea ceașca de cafea. La urma urmei, ar trebui să nu mai servească pe niciunul din noi, toți am luat parte, ba domnul Popescu, enervat, a și dat în animalul care nu voia să stea, pierduse controlul... Ghervase e blînd, l-ar fi iertat pe oricare mai repede decît pe Theo. Știți, desigur, că era logodit, ei bine, fata e ceva rudă vagă cu Ghervase, care n-a fost de acord cu logodna lor. Desigur că nu se putea opune, dar îl mai necăjea pe Theo...

— Vă place Flaviu Tudoran?

Ana nu se grăbi cu răspunsul. O rumeneală ușoară îi urcă în obrajii, pînă mai adineaori palizi de plîns.

— Ei?! insistă colonelul.

— N-aveți nici un drept să-mi puneți o astfel de întrebare, zise ea în sfîrşit, dar nu era deloc supărată sau intimidată. Da, îmi place. Îmi place un Flaviu pe care dumneavoastră nu-l veți cunoaşte niciodată, pentru că nu e aşa decît cu femeile. E bun, tandru, sigur de sine... Am auzit că e agreat de femei şi nu mă mir. Nu sînt nici geloasă.

— Nici încurcată de prezența soției lui?

— Să nu facem tragedii! N-am distrus un cămin, n-am dezbinat o familie, fiți liniştit. Martha nu-l iubeşte pe Flaviu, nu l-a iubit niciodată. A dorit numai să devină soție de profesor universitar şi a crezut că acest titlu e ereditar. Cu înfățişarea ei, nu-i va fi deloc greu să-şi găsească un profesor cu titlul deja obținut.

— Şi Dănuț?

Ana nu răspunse, ca şi cînd n-ar fi auzit întrebarea.

— Mă bucur mult că l-am cunoscut pe Flaviu. Faptul că era prieten cu Theo nu mai are, acum, nici o importanță.

— Desigur, conveni colonelul, aşa e, în afara cazului cînd e amestecat într-un fel sau altul în asasinat.

— Credeți? şopti ea, devenind iar palidă. Nu, nu, ar fi prea îngrozitor! Şi de ce...

Colonelul nu-i lăsă timp să continue. Ar fi vrut ca Ana să strige, să jure, să creadă că Flaviu n-are nici un amestec, aşa cum crezuse Dan că Ana n-ar fi putut nici măcar dori răul lui Theo. O întrebă brusc:

— Aveți vreo bănuială?

— Nu, nu. Cum mi-aş putea permite?!

Colonelul încuviință și se ridică, rămînînd în picioare, în așteptare. Stînjenită, Ana îi mărturisi:

— Mă tem să nu fac vreun rău. Adevărul este că părintele Ghervase, care e un om adorabil și cu care mă înțeleg bine, pentru că uneori mă ocup și eu de bucătărie, probabil n-ați crede, dar mă pricep bine la gătit...

— Ei?! Cu un singur gest, colonelul o readuse la subiect.

— Ei bine, Theo trebuia să se căsătorească cu o bucureșteancă, v-am spus că este ceva nepoată a lui Ghervase. Eu știam de logodnică mai de demult, de la Dănuț, dar habar n-aveam că are vreo legătură cu schitul. Ieri sau alaltăieri eram cu Ghervase în bucătărie. Mă certa pentru că fumez, comparîndu-mă cu „fata noastră" care, după Ghervase, trebuie să fie un înger. A oftat și mi-a spus: „Floarea noastră, floarea mea, pe mîna lui? Dumnezeu nu poate îngădui una ca asta. Și nici eu."

CAPITOLUL XI

Domnul Vasilescu lucra; avea împrăștiate pe masă hîrtii, dicționare, reviste tehnice. Explică lui Ilie Străinu că s-a angajat față de un cunoscut, un inginer de mare reputație, să-i traducă și, eventual, să-i sintetizeze niște articole de specialitate. În așteptarea lui Străinu, se apucase de lucru.

Discutară un timp despre necesitatea cunoașterii limbilor străine; amîndoi erau de acord că o limbă se învață la fața locului.

Vasilescu povesti că își perfecționase cunoașterea limbilor prin numeroase călătorii, în interesul editurii. Colonelul trase concluzia că traducătorul era un fel de comis-voiajor sau achizitor superior, ocupații care-l mînau prin toată Europa. Iubea mai ales Parisul, pe care-l evoca aproape cu ochii închiși; orașul-lumină, orașul celor mai frumoase femei din lume, orașul...

Colonelul îl seconda destul de bine, rezultă de altfel că făcuse primii trei ani de studii la Sorbona, într-o mizerie cumplită, „dar cînd ești tînăr nu contează“, ținut de acasă cu sacrificii fantastice. Fusese dorința tatălui său ca măcar unul din copii să fie diplomat de Sorbona. Intervenise apoi războiul, complicațiile. Colonelul își sfîrșise studiile acasă, mai tîrziu. „Oricum, credea el, bătrînul n-ar fi putut să mă țină încă un an. Era la capătul puterilor.“

— În alte condiții am fi putut vorbi toată noaptea despre Paris, reveni colonelul, parcă cu greu, la realitate, dar acum mă tem că trebuie să ne ocupăm de lucruri penibile.

— Aveți dreptate, încuviință trist și serios traducătorul. V-am așteptat de la început, nu știu pe ce criterii v-ați ales ordinea discuțiilor...

— Absolut la întîmplare, cum s-a nimerit, îl asigură colonelul. Aș fi dorit, de altfel, să am întîi o convorbire cu dumneavoastră. Părerile unei persoane apropiate mie ca vîrstă m-ar fi interesat grozav. În sfîrșit, vremea nu-i trecută și am să vă rog să-mi spuneți acum ce credeți dumneavoastră despre această groaznică întîmplare.

— Mărturisesc că m-am gîndit tot timpul numai la asta, începu șovăitor Vasilescu. E o situație care

cred că nu revine de două ori în viața unui om, în orice caz, a unui om cu preocupări obișnuite, ca mine. Sînt foarte zguduit. Pictorul Damian ar fi meritat o altfel de soartă... Părea atît de plin de viață... Ipoteza sinuciderii se exclude de la început, nu? Nu știu ce voia să spună doamna Tudoran, cred că latura romanțioasă a caracterului fiecărei femei a ieșit la iveală. De altfel, e cu totul exclus, nu? Probele pe care le-ați găsit dumneavoastră, batista, petele de vopsele și de sînge, exclud eventualitatea unei sinucideri. Nu vă plictisesc?

— Nu, nu, se scutură colonelul, ca și cînd ar fi vrut să-și alunge oboseala.

— Nu v-ați odihnit cîteva minute? vru să știe ocazionala lui gazdă.

— L-am culcat pe Ilarie Pop în cameră. De fapt, era a lui, surîse colonelul.

Vasilescu nu zise nimic; îndatoritor, aranjă pernele pe pat și, cu un gest, îl invită să se întindă, ceea ce colonelul și făcu, fără nici un fel de fasoane.

Vasilescu stătea la masă; dezbrăcase elegantul costum și purta un pulovăr pe gît, roșu, cu mînecile suflecate.

Colonelul își aminti ideile lui Pop, referitoare la comportarea tinerească a traducătorului: acesta arăta ca un jocheu bătrîn sau ca un antrenor, supraveghindu-și sportivii.

— Ați aflat ceva edificator?

— Nu, din păcate. Toți au avut program „de voie“, alibiurile nu sînt controlabile, oricare ar fi putut să mascheze o jumătate de oră, necesară lichidării lui Damian.

— Da, așa e, dar se pune întrebarea: de ce?

— Într-adevăr. Domnul Pop a avut amabilitatea să mă pună la curent cu teoriile sale referitoare la acest capitol.

Vasilescu rîse:

— V-a găsit de muşteriu?

— Exact, aprobă colonelul, dar nu m-a plictisit. După domnul Pop, mobilurile unei crime sînt: femeile, banii, orgoliul, frica.

— Bine zis! constată surprins Vasilescu.

— Da. Ar fi uimit dacă i-ai spune că, de cînd e lumea lume, tot acestea sînt mobilurile crimelor. Bănuieşte că sînt concluzii personale.

Rîseră amîndoi. Străinu se culcă de-a binelea şi-l rugă pe traducător să-i expună părerile lui.

— Mă interesează foarte mult opinia unui om serios.

Vasilescu acceptă, nu înainte de a atrage atenţia colonelului că el nu se prea pricepe de fapt şi că emoţia negativă a acestei întîmplări l-a bulversat. Îl cunoştea pe Damian mai de demult, din Bucureşti, de la editură. Relaţii directe de serviciu n-au avut, erau simpli cunoscuţi, „amici" de o cafea, un coniac.

— Era de mare succes, Damian, constată Vasilescu; deşi, fără nici o răutate, nu ştiu cît ar fi ţinut. Uneori, succesele zgomotoase nu sînt cele mai durabile.

— Da, cam aşa ziceau şi ceilalţi.

— Deci era o impresie generală?!

— Da, deşi pînă acum subterană, confirmă colonelul.

După părerea lui Vasilescu, primul mobil enumerat de Pop, femeile, nu avea nici un rost în cazul

acesta. Damian era logodit cu „o duduie foarte drăgălașă, deși cu nimic remarcabilă“. Vasilescu o cunoștea puțin. Urma să sosească și ea la schit, curînd.

— Era îndrăgostit Damian?

— Bănuiesc că da, deși el, care făcea atîta zgomot din toate, păstra o discreție nemaipomenită atunci cînd era vorba de logodnica lui. Asta dovedește...

— Sau o dragoste prea mare, sau lipsa oricărui sentiment de mîndrie referitor la ea, completă colonelul.

— Exact.

Vasilescu nu credea că Damian ar fi fost atras de vreuna din cele două femei de la schit. Pe Ana o cunoștea, de altfel, de mult timp, fuseseră colegi. Damian fusese impresionat de Martha, prin aspect, „ar impresiona pe oricine, nu credeți?“, dar, oricum, era nevasta unui prieten din copilărie și, apoi, logodnica lui urma să sosească curînd. Pe aceasta, Vasilescu o întîlnise în București. El era nehotărît în alegerea unei stațiuni unde să petreacă cîteva zile, ea i-a sugerat, indirect, ideea de a veni aici, la schit, spunîndu-i că Damian e deja sosit și ea urmează să vină mai tîrziu.

— Deci, așa v-ați întîlnit cu toții aici, gîndi cu voce tare, colonelul.

— Cum?

— Dumneavoastră, cum mi-ați spus; Ana și Dănuț Milea prin coincidență, Ilarie Pop căutînd un loc liniștit unde să-și scrie memoriile și aflînd de la Flaviu Tudoran, indirect, de existența schitului. Flaviu Tudoran și soția lui au fost invitați în scris de către Damian.

— V-a spus Tudoran?
— Nu, Ilarie Pop, al cărui frecvent client domnul Tudoran era.
— Cine? Şoarecele ăsta?!
— Da. Vă miră?
— Grozav. Credeam că nici nu ştie să pună piciorul într-un local, de sfios ce pare. Mă mir că doamna Tudoran... dar se pare că el e bine situat de acasă, deşi pentru o femeie frumoasă aceasta n-ar trebui să fie un criteriu de statornicie.
— Nu vă place Tudoran.
— Nu e vorba de asta, de ce ar trebui să-mi placă?! ocoli Vasilescu răspunsul.
— Dar domnul Popescu cum a ajuns aici? reveni colonelul.
— Să-l fi invitat Damian? Habar n-am. Popescu... ne cunoaştem şi cu el de mai mulţi ani, a avut ceva neplăceri şi i-ar fi trebuit linişte, răspunse Vasilescu. De altfel, pensiunea la acest schit este egală ca valoare cu cea a oricărui mare hotel montan, inclusiv preţul.
— Dar merită, nu?
— Aşa am considerat toţi; în fine, cine ar fi putut să ştie că o vacanţă atît de agreabilă ar lua o turnură atît de tragică?
— Asasinul.
— Da. Să nu mai divagăm, deci, trase singur concluzia Vasilescu. De ce ar fi putut fi asasinat Damian?
Colonelul vru să ştie dacă traducătorul a observat vreo animozitate între Damian şi ceilalţi. Vasilescu părea să ignore total substratul relaţiilor între victimă şi Ana (despre care ştia şi el că după-masa

fusese la Negreşti şi pe care o considera, conform părerii lui Damian, „o banală profesoară de desen“), dar remarcase aciditatea discuţiilor dintre Dan Milea şi Damian. „Să fi fost Milea invidios?“ se întrebă abia acum traducătorul.

— În ce sens erau „acide“ discuţiile lor?

— Poate nu m-am exprimat bine, de fapt erau nişte spirituale altercaţii, toată lumea se distra. Fireşte, acum aş putea da o altă interpretare acuzelor lor reciproce.

— Adică?

— Damian îl considera pe Dan Milea „ratat din faşă“, iar Milea, cu mai puţin umor, dar cu mai multă stăruinţă, căuta să-i demonstreze lui Damian că e „manierist“, că, mă rog, se repetă, că va ajunge plicticos şi că va pierde din succesul pe care-l are „oricum nemeritat şi mai mult din coate decît din pensulă“.

— Credeţi că aveau ceva de împărţit direct?

— Ştiu eu?! Damian era grafician; am înţeles că Milea făcea ulei, dar în ziua de astăzi delimitările în artă nu sînt respectate de nimeni, nu numai în pictură, dar nici în literatură, muzică...

— Da, da. Să rămînem aici. Consideraţi că Dan Milea ar putea comite un asasinat, pe baza datelor pe care le posedaţi dumneavoastră?

Vasilescu nu răspunse, începu să-şi strîngă hîrtiile şi revistele. Colonelul îi urmărea mişcările calme şi ordonate.

— Vă rog.

— Tovarăşe colonel, mă puneţi într-o situaţie imposibilă, răspunse Vasilescu. Trebuie să vă răspund „nu“, pentru că nici un om normal nu comite un

asasinat din cauza unor discuții, chiar mai... tari. Mă gîndesc că ei, fiind colegi, puteau să-și spună mai multe și pe un ton mai... altul decît aș fi putut eu, de exemplu, să-i spun ceva lui Damian. Nu? Dacă mergeți pe ideea aceasta, l-ar fi putut ucide foarte bine și Popescu, care e violent din fire și cu care Damian avea dispute vehemente pe chestii de film.

— Aveau vreo valoare practică?

— Știu eu? Între artiști face mult un curent favorabil sau defavorabil. Criteriile de apreciere sînt, fatalmente, subiective...

Colonelul surîse.

— Nu zîmbiți, continuă Vasilescu foarte serios, așa e. De altfel eu i-am atras atenția lui Damian, la București încă, să nu se mai ia de bietul Popescu; îi face atmosferă și nu e bine...

— Dar Popescu face filme proaste.

— Din păcate, n-are deloc simțul umorului, în sensul mai larg al cuvîntului, nu că n-ar ști să spună anecdote, ci...

— Înțeleg, continuați.

— E și foarte violent, și lipsit de tact. Dar era de competența lui Damian să releve toate acestea? Orice are o limită, nu? Să nu uităm că Damian, mai ales înainte de a părăsi revista (a avut ceva conflicte), avea cuvînt cu greutate...

— Deci credeți că Popescu ar fi un asasin virtual? sugeră colonelul.

— A, nu! se sperie Vasilescu, dînd înapoi. V-am spus să nu mergem pe ideea aceasta. Bietul Damian era, mai mult sau mai puțin, în conflict cu toată lumea. Atunci și Pop ar fi putut să-l suprime, ca

să se răzbune pentru, hai să-i spunem pe nume, groaznica umilință, aproape socială, pe care...

— Sau Ghervase, nu? Pentru asin.

— Mă bucur că ați pronunțat dumneavoastră primul acest nume. Nu sînt bisericos, surîse Vasilescu, dar nu-mi convine să păcătuiesc bănuind pe nedrept pe cineva...

— Deci, după dumneavoastră, Ghervase ar cădea cel mai mult în vederile noastre?! îndrăzni colonelul. De ce?

— Cred că lucrurile țin deja de alt domeniu decît de... miliție. Cîți ani credeți că are Ghervase?

— Vreo șaizeci, se hazardă colonelul.

— Inexact, are peste șaptezeci.

— Se ține grozav!

— Da, ca orice om, care, în fine, nu e perfect normal, nu-și face griji...

De la stareț, Vasilescu știa că Ghervase, tînără și isteață ordonanță a unui căpitan, fusese îngropat de un obuz „în prima bătaie". De atunci, ceva se întunecase în mintea lui. Fusese ținut la bucătărie, unde se arătă foarte priceput, pînă cînd accesele lui mistice îi determinaseră pe cei din jurul lui să-l îndrume spre cele călugărești. De o viață de om, Ghervase e la schit, are în grija lui puținele dobitoace, face mîncare, e liniștit, dar... cine știe? Damian i-a provocat o criză, cînd cu măgarul, încheie Vasilescu. Apoi adăugă:

— Poate că nu i-a cerut socoteală atunci, deoarece se hotărîse să-l pedepsească.

— Ar fi contrar dogmelor religioase, zise colonelul.

— Tovarășe colonel, să fim serioși. Ce dogme?! Nu-i în spiritul poporului nostru să se țină după dogme. Religia are un caracter mai mult laic, la noi, iar despre călugării noștri ce să spunem? Niște bătrînei cumsecade.

— Cu excepția acestui caz.

— Ați putea vedea ce a făcut Ghervase după-amiază.

— E greu, alibiurile sînt necontrolabile. Dumneavoastră ce ați făcut?

— Am fost la stînă, știți.

— Cînd ați plecat?

— Știu eu?! Era vreo patru jumătate. Voisem să lucrez toată după-masa, dar pe urmă m-am plictisit. Am ieșit să mai găsesc pe cineva, să vină cu mine. Nu era nici o mișcare, ca într-un sat pustiu.

— Și?

— Știam că Damian trebuie să fie în sufragerie sau alături, să-și pună expoziția-surpriză la punct. Nu l-am găsit, din camera lui lipsea și șevaletul, deci plecase. Ana nu făcuse siestă, plecase imediat de la masă, călugării nu știu pe unde erau. Am vrut să însoțesc familia Tudoran în sat, știam că doamna vrea să coboare, inițial o rugasem să-mi ia niște ziare...

— Nu v-ați oferit să o însoțiți de la început?

— Rămăsesem cu impresia că merge cu soțul ei.

— Sau cu Popescu, sugeră colonelul.

— Posibil, concedă resemnat Vasilescu. Calitatea lui atrage femeile... Deci am trecut și pe la familia Tudoran. Nu era nici unul înăuntru, dar impresia generală era că cineva trebuie să pice din moment în moment.

— Mai clar?

— Erau cărțile lui Tudoran pe masă. Avortonul ăsta nu e bun nici de dentist și s-a apucat de farmacie. Cică e milos, nu suportă dureri și sînge, parc-ar fi pocăit sau cum le zice...

— Și?

— Cărțile erau pe masă, de asemeni un pahar plin pe jumătate cu nes, ca și cînd cineva ieșise pentru cîteva clipe. Bănuiesc că Tudoran era pe undeva pe aproape, dar, cum compania lui nu mă interesa fără a doamnei, n-am intrat, nu l-am așteptat. Am luat-o pe scurtătură, prin pădure, spre stînă.

— Știați că pe drum ați fi dat de Damian?

— Probabil că da, făcea peisaj acolo. Dar eu voiam să fac mișcare și știam că, odată pus pe lucru, e greu să-l determini să renunțe.

— N-ați căutat și altă companie?

— Pe cine? Milea se ține tot timpul după Ana, iar Popescu e obositor. Cel puțin pentru mine.

— Cînd ați ajuns la stînă?

— Pe la șase fără zece.

— Știți precis?

— Da, mi se oprise ceasul, cred că am uitat să-l trag, și am luat ora de la Pop. Curînd, de altfel, a sosit și Niță. Restul îl știți. V-am povestit tuturor.

— De ce nu ați revenit pe drum? Era clar că puteați să vă înapoiați cu pictorul.

— Știu eu?! Pop m-a condus prin pădure, cred că ar fi fost o dovadă de impolitețe față de el să-mi arăt nerăbdarea de a-l întîlni pe Damian, autorul farsei făcute lui Niță, dar și autorul alungării lui de la schit. Pe urmă, mai știam că e deja tîrziu și că pictorul trebuie să fi plecat.

— Totuşi, drumul prin pădure e accidentat şi economie de timp, faţă de cărare, nu există, ba...

— Da, dar eu eram în plimbare. Adevărul e că eram mînat şi de o curiozitate, spre stînă. Din ce-am dedus, din conversaţii, bănuiam că acolo e un izvor de apă minerală.

— Ce chestie!

— Da, dar nu e.

— L-aţi cercetat? Adică da, mi-a spus Pop că primul lucru pe care l-aţi făcut a fost să vă spălaţi, direct la izvor.

— Nu voiam să mă fac caraghios cu „apa minerală" şi bine am făcut; e o apă foarte bună, dar simplă. Poate prea aspră. O fi trecînd prin calcar.

— Mulţumesc, domnule Vasilescu, patul dumneavoastră e foarte bun, zise colonelul, ca şi cînd nu s-ar fi ales cu altceva din convorbirea cu traducătorul.

— Nu vă supăraţi că vă întreb, aţi ajuns la o concluzie? De ce credeţi că a fost asasinat? Dovedirea accidentului mi s-a părut verosimilă.

— E perfect verosimilă, încuviinţă colonelul. Dar asasinul a făcut cîteva mici greşeli. Foarte mici şi foarte puţine.

— E pasionant! Ce anume?

— Credeţi? În fine, uite ce, asasinul a ţinut locul măgarului, adică a dat lovitura. Dar a pierdut din vedere faptul că măgarul are rol funcţional, poartă ceva în spate şi, la o lovitură de felul acesta, rămîn urme în desagi. În cazul nostru, ar fi trebuit să se verse din ciorbă...

CAPITOLUL XII

— Domnule, ești exasperant! Te joci cu oamenii de-a hoții și vardiștii?! Drept cine te crezi?
Regizorul era atît de enervat încît nu-și putea stăpîni un mic tremur al bărbiei.
— De ce n-ați plecat, dacă așteptarea vă enerva în halul ăsta? îl întrebă colonelul, așezîndu-se pe un scaun de cealaltă parte a mesei.
— Unde să plec, de ce să plec, ca să credeți toți că eu sînt asasinul și că am fugit? Unde poți fugi în țara asta?
— Într-adevăr, asasinii n-au ascunzătoare, îi răspunse colonelul, didactic.
Popescu explodă, trecînd la pronumele de reverență:
— Ce vă dă dreptul să mă faceți asasin? Aveți vreo probă? Cum vă permiteți?
— Nici nu-mi permit. Dar dacă nu sînteți asasinul, puteați sta oriunde liniștit, nimeni nu v-ar fi deranjat.
— Da, dacă totul se descoperă. Și dacă nu se descoperă? Fug ca să mă acuz singur?!
— De ce să nu se descopere? se miră colonelul. În lumea asta totul se descoperă, nu mai există secrete de la facerea ei. Ca să nu mai vorbesc de minciuni, stimate domn.
— Cum îndrăzniți? V-am spus eu vreo minciună?
— Încă nu, dar mi-ați fi spus-o ca răspuns la prima mea întrebare. Unde ați fost după-masă?
— Femeile toate sînt proaste, dar, cînd sînt și frumoase, e dezastru, se dădu bătut Popescu. Tîmpita

aia blondă credea că-şi salvează reputaţia dacă declară că a fost în sat cu mine, după-masă, şi nu în pădure! Şi măcar să-i fi făcut ceva! Dar de manechine nu te poţi atinge.

— Eram sigur că v-aţi pus cumva de acord în timp ce eu discutam cu ceilalţi.

— Asta ar mai fi lipsit, să ne încuiaţi pe fiecare separat, izbucni iar Popescu. Eu am fost totdeauna de părere că, dacă cineva minte, trebuie să mintă bine, declară el. Tîmpita, nu şi-a închipuit că aţi trecut cu maşina prin sat şi era aproape cu neputinţă să nu încetiniţi în faţa cooperativei, care-i la răscruce! De ce să nu fie deschisă? Ce-i astăzi? Duminică, Sfintele Paşti...? şi Popescu termină într-o înjurătură savant construită.

— În fine, enervarea n-are rost, îl calmă colonelul. Oricum, aţi fost împreună de la patru, vă creaţi unul altuia un alibi, nu? Numai că dumneavoastră aţi sosit ceva mai devreme la bifurcaţie. Ca să nu vă plictisiţi, v-aţi jucat de-a ascunselea, de unul singur, la liziera pădurii. Cînd a sosit doamna, eraţi binişor departe de bifurcaţie, în direcţia Rîpei Rele. Doamna credea că vă jucaţi. Ce-aţi căutat la locul unde picta Damian?

— O, doamne, nu l-am ucis eu! suspină regizorul. Sînt bolnav, sînt violent, e adevărat, dar n-aş fi capabil de aşa ceva.

— Liniştiţi-vă, vă rog. Nu v-am spus că l-aţi ucis.

— Şi, pe urmă, se ţinu regizorul de ideea lui, Niţă nu plecase încă de la schit. Dacă l-aş fi ucis eu, cine l-ar mai fi pictat?

— Ana nu era la Negreşti, ci la Albeşti. Putea să-l

picteze ea. Sau putea să-l picteze Dănuț, la doi pași de schit, la plecare.

— Dar ziceați că sînt urme de vopsea la fața locului, nu?

— Văd că vă pricepeți, se dădu bătut colonelul. Ce-ați căutat la pictorul Damian, înainte de a vă întîlni cu doamna?

Popescu își suflă cu putere nasul; era binișor răcit, apoi acceptă totul cu calm.

— Da, am fost la Damian. A fost o prostie din partea mea să ascund lucrul acesta. N-aveam batistă.

— Splendid! constată colonelul.

— N-aveam batistă și sînt groaznic de răcit; m-a prins ploaia alaltăieri, în cămașă. Toată ziua mi-a curs nasul. M-am schimbat pentru întîlnire, fir-ar al dracului, am aruncat batista murdară și-am uitat să iau alta curată. Mi-am dat seama numai la bifurcație.

— Și?

— Și. Era prea tîrziu să mă întorc. Să mă smiorcăi toată după-masa, iar nu puteam. Am tras o fugă pînă la Damian. Știam unde e, fusesem dimineață cu el, acolo. O, doamne, dar nu l-am ucis eu!

— Și?

— Damian mi-a dat batista lui. A rîs mult de întîmplare și mi-a dat sfaturi pentru după-amiaza aceasta. De aceea nu v-am crezut cînd ați spus că i-ați găsit batista lîngă izvor.

— Mda. Dar putea avea două batiste, majoritatea bărbaților au cîte două la ei. De fapt, fără să știu că dumneavoastră i-ați luat batista, dedusesem că cea găsită nu era a lui.

Popescu clătină trist din cap. Era muiat cu totul.

— Nu, n-avea. S-a căutat prin toate buzunarele, să vadă, fiindcă asta care mi-a dat-o nu era chiar curată.

— De ce nu mi-ați spus dinainte?

— Nu știu; am vrut să vă spun, dar chiar atunci ați tras concluzia că asasinul e unul din noi. M-a cuprins o amețeală... Pe de altă parte, mi-am dat seama și eu că a trecut și o a doua persoană pe acolo. Damian n-avea batistă! Cea găsită e a asasinului!

— Iată un element nou, dar nu foarte important, concluzionă colonelul. Batista n-are nici un semn distinctiv. Asasinul n-avea monogramă.

— Cine credeți că ar fi putut să-l ucidă? întrebă colonelul după un timp.

— Habar n-am, zise Popescu, izbucnind iar într-un potop de înjurături la adresa schitului și a zilei cînd s-a hotărît să vină la „liniște“.

— Dar de unde știți că am fost acolo? se trezi el, abia acum.

— Ana era dincolo de cotitură, venea de la Albești, v-a auzit.

— Atunci l-a ucis ea! strigă Popescu.

— Da, dar de ce?

— Din invidie.

— Vax.

— De ce „vax“?

— Fiindcă femeile au batiste mai mici. Găsindu-l pe Damian fără batistă, n-ar fi comis greșala de a și-o fi lăsat pe a ei acolo. Nici nu știți ce frumos și elegant ați scos-o din cauză, declarînd că Damian a rămas fără batistă.

— Serios? Ați avut motive să o bănuiți?

— Oarecum.

— Atunci puteţi presupune că a acţionat cu cineva în combinaţie.

— Bine, presupun. Cu cine?!

— Cu indiferent cine.

— Perfect. Cu dumneavoastră, de pildă. Faceţi ce aveţi de făcut şi pe urmă îmi turnaţi mie, eu nu eram în plan, dar v-aţi pus de acord ulterior, îmi turnaţi mie chestia cu batista. Ana iese automat din cauză, iar dumneavoastră tot aşa, deoarece, făcînd o mărturisire atît de importantă, cîştigaţi încrederea mea şi implicaţi automat alt bărbat, cu batistă, de data aceasta.

— Bine, dar aveţi o gîndire înfiorătoare!

— Ce să fac? Eu nu construiesc intrigă de film poliţist. Ce aţi făcut după-masă, deci?

— Am fost cu Martha. Vrea să facă film. Crede că dacă-i frumoasă... În fond, de ce să nu-l fi ucis ea?

— Domnule Popescu, judecaţi un pic, zise plictisit colonelul. Conform mărturiei dumneavoastră, Martha vă aştepta la bifurcaţie, iar dumneavoastră l-aţi lăsat pe Damian viu. Dar, aţi fi putut să-l ucideţi împreună.

Popescu se albi la faţă şi-şi lăsă capul pe masă.

— Sper că nu vorbiţi serios; îngăimă el. Doar nu o să vă închipuiţi că l-am ucis pentru prostiile pe care le spunea despre mine? Mă deranjau, e adevărat, dar pînă la moarte de om... Şi-apoi Martha ce interes ar fi avut? Să-i fure pînza la care lucra?

— Fiţi atent, domnule Popescu, îl întrerupse colonelul, nu e de joacă, uite popa, nu e popa. Vă rog să fiţi foarte serios şi să vă amintiţi bine tot ce ar

putea avea vreo legătură cu crima. Şi nu vă mai grăbiţi să daţi vina pe „indiferent cine".

— De acord.

— Deci, am convenit că nu a fost un accident, deşi arcada lui Damian pare spartă de o copită. Amănuntul cu batista ne certifică prezenţa unui asasin. Ştiusem şi eu că nu e batista lui, deoarece din jurul buzunarelor lipseşte orice urmă de sînge. Înţelegeţi? Dar să ne ocupăm de altceva. Care ar fi putut fi mobilul crimei? Aţi observat ceva deosebit în purtarea lui Damian, în ultimele zile?

Popescu răspunse stins:

— Îmi vine greu să vă răspund. Era artist şi artiştii sînt originali sau, dacă nu, fac pe originalii, ceea ce-i aproape mai rău. Ştiu eu ce spun. Eu îl cunosc de mult pe Damian, mi-a fost şi scenograf la un film şi ştiu că avea obiceiul să facă pe nebunul. Toţi fac şi cu timpul nimeni nu se mai miră de ei. Cîte trăznăi şi prostii... ce să mai vorbim! Uite, pentru orice om normal şi aşezat, pare ciudat ca în preajma logodnei, urmată de o călătorie în străinătate, să pleci la odihnă, lăsîndu-ţi logodnica într-un Bucureşti canicular, ocupată cu formalităţi, iar tu — să vii „să faci peisaj" la călugări. Normal ar fi fost să o ajute şi să vină cu ea împreună. Ce dracu, nu erau căsătoriţi de cincisprezece ani!

— O cunoaşteţi pe Valeria Oprişan?

— Da, o cunosc. Văd că nici dumneavoastră nu v-aţi pierdut vremea degeaba. E o partidă excelentă, din toate punctele de vedere: urîţică, simpatică, moale, singură şi fără obligaţii şi, în plus, şi cu ceva avere.

— Ce avere?

— Are de la părinți un apartament plin cu de toate. Și-apoi ați aflat, desigur, că e nepoată de-a doua a starețului.

— Cum, de-a doua?!

— Starețul e frate cu bunica ei, maică-sa era nepoata dintîi, deci.

— Și ce-i cu asta?

— Ei, ce-i! Nu vedeți ce bogății sînt aici? Dacă nu curge, pică, ba un caș, ba un porc, ba cîțiva litri de țuică, deh, ca de la ferma personală. Și-apoi nu cred eu că nu i-a strîns unchiu-său zestre.

— Credeți?

— Sînt convins. De n-aș avea familie, pe asta aș lua-o de nevastă. Are și meserie frumoasă, e creatoare la o casă de modă.

Colonelul îl asculta cu ochii închiși, repetîndu-și în gînd o întrebare mai veche: „Ce rost avea să vină la schit? Putea sta cu logodnica lui, în București, și să o părăsească definitiv într-o seară. Pe cine voia să vadă aici, ce voia să ia, sau ce voia să lase?“ Îl privi pe Popescu — perfect calmat și moale — și-i zise:

— Asta nu e dovadă de originalitate, ci de prea mult răsfăț din partea domnișoarei Oprișan.

— Într-adevăr, îi era foarte atașată. Săraca! Dar nu-i port eu grija.

— Cum se purta Damian la schit?

— Ca-n casa lui. De altfel, de cînd știu eu, face, sau mai bine zis făcea pe stăpînul peste tot.. Culmea, toate capriciile îi erau îndeplinite.

— Avea personalitate, știa să se impună.

— Da, asta nu i-o poate nega nimeni. Aseară i-a trăznit lui să mănînce în cameră, drept care, după

cină, a trebuit să ne înghesuim cu toții la el, în loc să stăm în sufragerie, ca oamenii, la o parolă.

— Şi ce-aţi făcut?

— Am spus bancuri. Ne-am distrat, în sfîrşit, şi pe seama lui!

— Adică?

— Adică, să vă spun drept, m-am distrat numai eu. Ajunsesem primul şi, ştiţi, am ochi versat, de pe platou. Îl întreb în bătaie de joc: „Ai mutat scrinul mai spre geam ca să poţi pune încă o laviță?“ El nu pricepe şi-mi spune: „N-am mutat nimic, fii serios, nea Barbu“. Zic: „Ba ai mutat, ce, nu-ţi mai convine decorul?“ şi-i arăt şi urma veche, pe podea. Nu-i vorbă că şi el era un distrat clasa-ntîi. Dar, ca prostul, zice: „Să ştii că mi-a cotrobăit cineva prin chilie“. Şi-l văd că sare ca ars şi-şi întoarce pînza care era rezemată de perete. „Mă temeam să nu mi-o atingă“, zice el şi-o ia în braţe ca pe un copil. „Sau să nu ţi-o fure“, zic eu în bătaie de joc, „s-ar fi procopsit cu aşa o pînză“. Şi-i promit că toată seara nu-l scot din „Ali-Baba ferindu-şi comoara de cei 40 de hoţi“.

— Şi el?

— El nimic, se uita la mîzgălelile lui de-o zi ca la soare şi-şi puse pînza pe scrin, s-o vadă, toţi, mai bine.

— Şi ceilalţi?

— Ceilalţi n-au mai aflat, că excrocul m-a şantajat, zice: „Nea Barbu, să vedem care-o fi mai tare, d-ta cu Ali-Baba, sau eu interpretîndu-ţi scene din film“. Şi eram cam sătul de chestiile astea, drept să vă spun.

Popescu tăcu, apoi izbucni într-o tuse violentă.

CAPITOLUL XIII

„Afacerea e aproape gata“ se autoironiză colonelul în gînd, „n-a mai rămas de stabilit decît ce ascundea Damian și cine voia să pună mîna pe acel ceva chiar cu riscul unui omor.“

Era în cerdac, rezemat de un stîlp. Stelele păleau, „în curînd se face dimineață“ își zise el „și eu n-am terminat. E greu să lucrezi de unul singur“. De după alt stîlp se desprinse o siluetă. Era Dan Milea.

— Vă așteptam, zise el. E aproape dimineață. Pot să mă duc la Damian? Nu l-am privegheat deloc; oricum, se scuză el, nu e nimic mistic în asta, e un obicei vechi. Sau credeți că nu merită? făcu el aluzie la ceea ce discutaseră ei.

Colonelul așa credea, dar nu-l contrarie pe Milea:

— Acum n-avem timp, vino cu mine. Ții minte ce-am discutat? Damian avea totuși o valoare de ascuns. Rămîne să vedem care din voi a pus mîna pe ea.

Teodosie era tot la Ghervase în bucătărie. Acesta ținuse foc toată noaptea și căldura contrasta plăcut cu asprimea nopții de munte.

— Îmi pare rău că trebuie să vă întristez, începu colonelul, dar răposatul nu avea intenția să o ia pe domnișoara Valeria de nevastă.

— Nici nu merita așa o floare, glăsui neîntrebat Ghervase. Acu-i mort, dar de era viu, tot nu mă lăsam pînă nu spuneam fetii tot ce făcea el și cum se purta. Nu cred că nu m-ar fi ascultat, că-i fată bună. Noi toți o țineam ca pe lumina ochilor. O fi, n-o fi păcat ce zic eu, să mă ierte dumnezeu, că el

în mila lui iartă multe şi eu îs om bătrîn, dar nu-i păcat de el. Am văzut că unul din prietenii lui s-a rugat pentru el în sfîntul locaş, dar eu nu o fac...

— Taci, Ghervase, taci, că tu nu ştii ce spui, şopti Teodosie. Azi, mîine murim şi noi, că ne-o fi vremea, dar de el e păcat, că era crud...

Străinu îl întrerupse şi, în cîteva cuvinte, ajutat şi de Dan, puse la curent pe cei doi bătrîni cu intenţiile lui Damian, deduse din hîrtiile aflate în cameră. Teodosie se descurcă destul de greu cu noţiuni ca paşaport şi talon, iar Ghervase părea că nu le mai acordă nici o atenţie. Dan se încurcă de tot în explicaţii.

— În fine, părinte, rezumă colonelul, Damian ar fi fost plecat mîine în altă ţară, pentru totdeauna, cred eu. Ar fi fost mai simplu să plece din oraş, nu de aici. Venind aici, a avut un scop. Să zicem că voia să ia ceva de preţ cu el...

— V-am spus că nu lipseşte nimic, se retrase moşul în el. Elementul nou îl făcuse neîncrezător.

— Fireşte, nimic din averea bisericii. Dar fata, fata, n-avea avere?

— Avea, n-avea, ce vă pasă dumneavoastră? Treaba ei, că n-a furat-o de la nimeni. Ce are, are de la părinţii ei, prin muncă cinstită, spuse tot mai neîncrezător şi mai închis bătrînul.

— Nu e vorba de asta, se repezi Dan, care întrezărea deja ideea.

— Ce vreţi cu averea fetii? deveni moşul arţăgos. Părea că nu pricepe deloc.

— Părinte, nimeni nu se atinge de averea fetei, fii liniştit, încercă Străinu să-l calmeze, vrem să vedem dacă e întreagă.

— Întreagă, da, că e la stareţul în scrin. Dar să ştiţi că nu vă las să vă atingeţi de ea; îs scule lăsate de măicuţă-sa.

— Şi de ce le ţine stareţul, de ce nu le are ea, doar e majoră, se miră Dan.

— Dumneata nu te amesteca. Aşa a vrut tătîne-său, că fetele-s necoapte la minte şi n-au grijă de lucrurile de preţ. I le-a lăsat numai ca femeie măritată.

— Aha!

Colonelul se aştepta să găsească o cantitate considerabilă de bijuterii de valoare, deşi fusese dezamăgit aflînd din ce constă moştenirea fetei. Schimbă o privire semnificativă cu Dănuţ: „sculele" erau nişte biete bijuterii pe care le are orice femeie măritată, de condiţie mijlocie: o garnitură de aur (cercei, medalion, inel, o brăţară subţire), cîteva broşe de argint cu pietre mari, semipreţioase, o cruce, realmente frumoasă — cu un rubin mic în mijloc, trecută pe un lănţişor mic, din zale fine, o diademă din strassuri, cu luciri puternice...

— Nu lipseşte nimic? întrebă colonelul dezamăgit. Era evident că nu găsiseră ceea ce căutau.

— Nu, dar controlează şi dumneata, zise moşul parcă mai îmbunat, scoţînd lista lucrurilor, dintr-un alt sertar al scrinului.

Erau în camera stareţului. Damaschin lăsase rugăciunile şi se uita şi el curios. Ghervase nu venise cu ei. Dănuţ se sforţa să nu se uite la trupul întins pe masă. De curînd fusese arsă, iar, tămîie.

— Controlează dumneata, părinte, le ştii mai bine.

Teodosie stătea cu legătura de chei în mînă, încurcat.

— Cercetează singur, că eu nu văd bine.
Străinu nu insistă și compară cu atenție lista și bijuteriile. Erau toate, în afara unui inel.
— I l-a dat părintele, fetii, cînd a împlinit optsprezece ani, explică moșul neîntrebat.
— Altceva nu mai avea?
Teodosie schimbă o privire cu Damaschin, clipi de cîteva ori și zise greu:
— Ba da.
— Domnule, i-am strîns noi o salbă de bani vechi, de argint, cum purtau nevestele pe vremuri. E de preț, că banii-s de demult. E în scrinul meu, voiam să i-o dăm cînd se mărită. Dar nu s-a atins nimeni dea ea, fiți liniștit, m-am uitat eu.
— Astea ce sînt? întrebă Dan care trăsese sertarul al doilea al scrinului. Printre albituri erau două tuburi de carton, îngălbenite, asemănătoare cu cele în care-și țin inginerii proiectele.
— Astea, zise moșul obosit și apatic, sînt tot ale fetei, tot de la tătîne-său, dar nu-s lucruri de preț. Mai are acasă pe toți pereții, am văzut eu într-o iarnă, cînd i-am dus porcul.
Fără să ceară voie, Dănuț deschisese tuburile. În fiecare era cîte o pînză. Dan le derulă cu emoție și, înecîndu-se, zise:
— Cum nu-s de preț? Un Grigorescu și un Luchian?
— Și un Cézanne, adăugă cu o voce stranie colonelul, arătînd fila a doua a listei.
O tăcere grea se lăsă.
— Un ce? șopti gîtuit Dănuț.
— Un Cézanne, confirmă, sec, colonelul.
Dan se lăsă pe un scaun.

— O sută de mii de franci noi, tovarăşe colonel. Asta e! urlă el spre uimirea celor doi bătrîni.

— Unde e al treilea tub? se repezi tînărul spre chelar.

— N-au fost decît două, într-unul erau puse două pînze.

Străinu băgă lista în buzunar şi întrebă:

— Părinte, unde e a treia pînză?

— Era de preţ, domnule?

— Oarecum. Poate a dus-o stareţul.

— Nu, domnule, acum două zile, eu cu mîna mea le-am şters de praf, că am făcut curăţenie mare în lipsa părintelui. Erau toate trei.

— Ce era pictat pe pînză?

— Un munte, domnule. Şi ziceţi că au preţ? Fata mai are acasă, pe toţi pereţii, tătîne-său le strîngea.

— Stareţul nu le considera de preţ? întrebă colonelul.

— Ştiu eu?! Nu l-am auzit să zică aşa ceva.

— Cine a mai umblat prin chilie?!

— Eu am dereticat scrinul, iar femeile, că vin nişte femei din Negreşti la spălat şi curăţat, au făcut restul. Dar cheile le port numai eu.

Ca la un gînd, toţi se întoarseră spre mort. Colonelul îi trase uşor giulgiul de pe faţă; ochiul holbat îi privea în bătaie de joc. Ca şi cînd n-ar mai fi făcut această operaţie, colonelul cercetă cu Dan trupul mortului, mîinile, buzunarele, pantofii — făcînd comentarii scurte.

Teodosie şedea prostit lîngă Damaschin, şoptind într-una „doamne, doamne", înfricoşat, se vede, de faptul că fata lor rămăsese şi fără mire, şi fără zestre.

— Aud că ți s-a furat ciocanul de lemn, părinte Damaschin, zise colonelul.

— Da, domnule, dar parcă numai ăla?! Încă o mulțime de scule de fier, plezni-le-ar ficații, doamne iartă-mă, de hoți și de netrebnici. La ce le-o fi trebuit maiul meu, nu știu, că azi nu se mai folosește. Acu, pînă găsesc un lemn potrivit, să fac altul...

Colonelul vru să știe dacă pe ciocan ar fi putut fi aplicată o potcoavă și dacă cineva ar fi putut găsi așa ceva.

Damaschin credea că da; toți se înfiorară la gîndul groaznicei morți pe care a avut-o Damian. Colonelul era însă de părere că asasinul l-ar fi lovit întîi în cap, pentru a-l ameți și abia pe urmă ar fi aplicat potcoava pe arcadă.

Lui Dan i se făcu rău și ieșiră cu toții afară.

— Unde ții cheile, părinte? se interesă colonelul.

Acesta se posomorî și mai tare și, murmurînd ceva, se îndepărtă cu pași mici.

— Lăsați-l, domnule, zise Damaschin. Cheile le ține într-un cui bătut pe ușa lui, spre cerdac. Și un copil de cinci ani i le-ar putea lua de zece ori pe zi. Dar de-acum, că știm, are să le poarte la brîu.

Damaschin rămase să păzească mortul.

Sfătuindu-se încet, cei doi bărbați se îndreptară spre chilia lui Damian. Străinu aprinse cu îndemînare lampa, Dan se uita înfiorat în jur. De perete era rezemată pînza lui Damian, adusă de colonel. Se repezi spre ea și, fără să acorde nici cea mai mică atenție picturii, îi palpă grosimea. Dezamăgit, se întoarse spre colonel, care se ocupa de altceva: turna apă în lighean.

— E numai o pînză, rosti el moale.

— Fireşte că numai una. E bine întinsă?

O examinară amîndoi; era, ca orice pînză preparată, prinsă de ramă, în cuițe. Dan o ridică. Un tremur uşor străbătu pînza neterminată. Nu era bine întinsă. Cercetară cuiele, multe din ele aveau în jur, ca un nimb mic încrustat în pînză, urma apăsată a unei fixări anterioare.

Străinu îşi scoase briceagul şi începu să le scoată, unul cîte unul. Ieşeau destul de uşor, ca dintr-un lăcaş lărgit; după ce scoaseră mai multe cuie, cei doi desprinseră pînza de pe ramă.

— Asta a fost! exclamă colonelul, văzînd, la mică distanță în interior, urmele altor cuițe. Au fost, totuşi, două pînze şi, între ele, de mărime identică, minus îndoitura peste ramă, Cézanne-ul.

— Sînt extrem de emoționat, bîigui Dănuț. Dar ce vreți cu apa?

— Fii atent!

Străinu scoase din taşca pădurarului, care era pe pat, un mototol, care se dovedi a fi batista găsită la izvor, învelită în a lui proprie. O prinse uşor de un colț, era absolut toată îmbibată de sînge, devenise scorțoasă deja, şi o cufundă în apa rece. Repetă de cîteva ori operația, apoi schimbă apa. Clăti batista fără să o frece, pînă cînd aceasta deveni de un roz pal. Cîteva pete mai roşii stăruiau însă. Colonelul o prinse de două colțuri şi o arătă pictorului.

— Ulei, constată acesta.

— Cîte pete de ulei alb vezi?

Dănuț se uită mirat la el, apoi la batistă.

— Nici una. Tovarăşe colonel, ați avut dreptate. nu Damian a vopsit coada!

— Fireşte că nu, şi nici pe batistă nu a pus mîna.

CAPITOLUL XIV

— M-aţi lăsat ultimul, tovarăşe colonel, constată Flaviu Tudoran, deschizînd uşa chiliei.

— Ce să fac, forţa împrejurărilor.

— Poftiţi, vă aşteptam.

Martha se dusese să doarmă cu Ana, „sînt mai solidare ca noi", remarcă Flaviu.

— Mda, acceptă colonelul.

— Aţi ajuns la vreo concluzie? se interesă gazda lui.

— Oarecum. De ce nu v-aţi oferit să examinaţi cadavrul fostului dumneavoastră prieten?

— A, începeţi tare, surîse trist Flaviu Tudoran. V-au spus toţi cît sînt de nemernic şi de fricos?!

— Din păcate, răspunse pe un ton înţelegător colonelul, femeile aşteaptă adesea de la noi mai mult decît le putem oferi. Totuşi, de ce nu v-aţi oferit serviciile?

— Tovarăşe colonel, fostul meu prieten era mort de cîteva ceasuri. Ştiam şi eu că în asemenea cazuri se fac, totuşi, cercetări legale şi credeam că amestecul unui profan, pentru că eu nu sînt decît un profan, e de nedorit. Bănuiesc că aţi aflat cîte ceva în noaptea aceasta albă, ceva care să vină în sprijinul ipotezelor dumneavoastră.

— Da, nu mă plîng, zise, fals modest colonelul.

— Atunci pot să vă spun că eu am ştiut de la început că prietenul meu a fost asasinat.

— Fireşte că aţi ştiut. Un om care vrea să emigreze, un om care îşi taie toate punţile în urma lui,

nici nu se sinucide, nici nu se expune vreunui accident.

— Deci ați aflat. Mă bucur, pentru că nu știam dacă e sau nu cazul să v-o spun.

— Adică.

— E penibil să aduci unui mort o atît de groaznică acuză. Sînt absolut sigur că eram singurul care cunoștea intențiile lui Theo, dar în afară de o discuție în doi nu mai am nici o probă.

— Totdeauna există și probe materiale.

— În cazul acesta, eu le ignor. Văd că dumneavoastră le-ați aflat.

— Discuția dumneavoastră a fost auzită.

— De Ghervase, dar cine acordă importanță unui idiot ajuns și la stadiul senilității?

— Și de Ana.

— Și de Ana, de acord, dar n-a auzit nimic revelator și sper ca, măcar atunci cînd sînt îndrăgostite, femeile să acorde credit bărbatului iubit. Eu i-am servit o altă explicație și ea a crezut-o.

— O explicație cu totul jenantă pentru dumneavoastră.

— Da, acceptă dentistul, dar nu cu totul falsă.

— Vreți să spuneți că datorați bani victimei?!

— Da, dar i-am restituit acum cîteva luni.

...În iarnă, oferise unei prietene de-a lui o vacanță de cîteva zile în Capitală. Femeia era „încîntătoare“ și petrecuseră foarte bine, fuseseră la spectacole, la concerte, luau micul dejun la Capșa, serviți de un chelner antediluvian, chior, șchiop și surd, dar extrem de stilat; veșnic în doi, vorbind la nesfîrșit, s-au simțit amîndoi fără nici o grijă, total deconectați.

În ultima zi se întîlniseră cu Theo Damian, într-un magazin, femeia voia să-şi ia nişte nimicuri, „rujuri şi chestii de ăstea", ei doi o însoţiseră. La raionul de blănuri, Flaviu văzuse una care i se păscumpă, din fericire Theo avea la el o sumă enormă, ruse „obligatorie pentru tenul prietenei mele". Era scoasă de la Fond, şi Flaviu, cu toate protestele femeii, îi oferise blana. „Am avut dreptate, îi venea într-adevăr admirabil".

„Nostimioară chestie" gîndi colonelul, dar cu voce tare zise cam acru:

— De ce nu aţi oferit soţiei dumneavoastră blana?

Tudoran avu un gest de lehamite:

— Din nenorocire, Martha nu ştie să primească ceva; n-am reuşit să o învăţ cum să accepte un dar; or, o femeie care nu ştie acest lucru, nici nu le merită.

— Şi de unde aţi avut bani să plătiţi datoria? Am înţeles că nu prea cîştigaţi bine.

— A, ştiţi o mulţime de lucruri frumoase. De la bătrînu-meu, fiţi liniştit, nu din salarul Marthei. Dar, fireşte c-a aflat. Într-un oraş de provincie nu se poate ţine nimic secret.

Tudoran izbucni în rîs. Rîdea uimitor de frumos, dezvelind două şiruri perfecte de dinţi strălucitori.

„Ăsta n-are nevoie de dentist", constată colonelul.

Mereu vesel, Tudoran relată colonelului furia Marthei la aflarea datoriei lui, „umflată de vreo cinci ori, cel puţin".

— Partea proastă e că Martha n-are simţul măsurii, mărturisi Tudoran. E capabilă să facă acelaşi scandal pentru o sumă enormă cheltuită în afara ştirii ei, ca şi pentru o pereche de mănuşi, rătăcită.

— Sau pentru o sticluță de acetonă, își aminti colonelul.

— Sînteți formidabil! Știți și asta? Uitați-vă.

Tudoran trase sertarul de sus al unui scrin, care, cu mici variații de model, era același în fiecare cameră. Un zdrăngănit ușor se auzi. Cîteva zeci de sticluțe de cele mai fanteziste forme, pline cu substanțe de diferite culori, stăteau aliniate într-o ordine desăvîrșită, ca pe un raft de laborator bine întreținut. Un miros iute, specific, invadă camera. Tudoran trînti iute sertarul, provocînd, desigur, dezordini înăuntru.

Explică lui Străinu că Martha poartă peste tot cu ea trusa de ojă și acetonă „patent propriu", din care are mai multe sticluțe.

Lui îi face rău mirosul specific („vedeți cît sînt de nevolnic?"), iar Martha își schimbă și de trei ori pe zi culoarea ojei.

Azi a venit din plimbare cu capsa pusă „eu știam că Popescu n-o vrea de actriță și-i dau dreptate", i s-a părut că lipsește o sticluță de acetonă („dar are vreo șapte") și a pornit scandalul. Îngrețoșat („nu știu dacă de țipete sau de miros"), Tudoran a plecat mai repede spre sufragerie, a trecut să-l ia pe Vasilescu, vecinul lor, dar acesta ieșise.

— Da, era în vizită la mine.

— Mi se părea că mirosul îngrețoșetor mă urmărește peste tot, parcă la Vasilescu în chilie mirosea și mai tare, continuă Tudoran. L-am găsit pe Popescu și-am tras cîte o dușcă bună de țuică, direct în bucătărie.

— Nu vă deranja deloc faptul că soția dumnea-

voastră a petrecut după-amiază cu regizorul? întrebă colonelul.

Tudoran rîse din nou, cotrobăi pe undeva o sticlă pe trei sferturi goală şi oferi colonelului un pahar de ţuică. Acesta acceptă.

— Credeam că detectivii nu beau, constată Tudoran; în cărţi, totdeauna, totdeauna...

Colonelul îl privi, uimit de bîlbîială.

— Să nu credeţi că m-am îmbătat, zîmbi Tudoran, şi-n clipa aceea colonelul îşi dădu seama că, de fapt, era beat. Probabil ultima duşcă îi pusese capacul.

„S-o ia dracu de treabă, se gîndi el, asta-mi mai lipsea".

— Dar am şi eu dreptul să fiu trist, să mă-mbăt de tristeţe, scandă Tudoran. Am dreptul da, nu mai am prieten, nu mai am! Şi vii dumneata, un detectiv care încalcă uzanţele şi bea, vii şi mă întrebi dacă nu mă deranjează faptul că nevastă-mea bate coclaurii cu Popescu! Ha, ha! rîse el ostentativ. Nu, domnule, nu mă deranjează, n-are ce să mă deranjeze, nevastă-mea e cuminte! Da, da, frumoasă şi cuminte. Ai văzut ce frumoasă e?! Ţi se pare nefiresc să fie cuminte? Adică să nu se culce cu regizorul şi cu alţii?! Fii liniştit, domnule detectiv, nu se culcă cu nimeni, nu se sărută măcar, cu nimeni, strică la frumuseţe, ai văzut ce chip are, ca o madonă, dar e goală pe dinăuntru, n-are inimă, n-are suflet, nu tresaltă nimic în ea, nu te teme, domnule, nici o privire nu dăruieşte ea nimănui, darmite altceva! Poţi s-o laşi şi cu Alain Delon pe o insulă pustie şi să dormi liniştit, nici de mînă n-are să reuşească să o ia!

— De ce ați luat-o de nevastă?
— N-am luat-o eu, ea m-a luat pe mine. Eu voiam să o iau pe soră-sa, ha, ha, ce chestie, și m-am trezit însurat cu ea, ca la beție, domnule detectiv, cînd vrei să ieși pe ușă și nimerești în sobă! Dar i-am tras clapa, numai numele e același cu al lui tata, restul nu! N-are să devină doamna academician și, după ce moare tata, cu care seamănă atît de mult la fire, nu va mai fi nici noră de academician! Bună păcăleală! Ce faci, stimate detectiv?

Străinu umblase fără nici o jenă în blidar, găsise o cutie de nes plină pe jumătate, preparase o porție uriașă, într-o doză tare, „doză de cal, dacă dentistul suferă de inimă, mă voi autoancheta“ se gîndi colonelul.

Tudoran nu făcu nici o obiecție, bău strîmbîndu-se, amara doctorie, căci nu mai putea fi numită cafea.

— Așa i-a dat Vasilescu lui Niță, să-l trezească, zise el. Cum vă puteți închipui că Theo l-a pictat? făcu el asociația. Fără să-l vadă nimenea, fără să rîdă cineva? Ah, cum vă înșelați, ce prostie, ce aberație. Nu l-ați cunoscut pe Theo, nu trăia decît în lumină, cu anturaj, în admirație sau în scandal. De aia eram prieteni noi doi, prin contrast, eu în umbră, uneori în umbra lui. El n-ar fi ajuns niciodată om de casă, cum aș fi ajuns eu dacă... Avea o logodnică...

— O cunoașteți?

— Nu, și mă bucur, trebuie să vină aici curînd, ar fi fost necesar să-i adresez condoleanțe și chestii de ăstea.

Tudoran ieși în cerdac, îndemnat de colonel care-i turnă apă în pumni. Se spălă, rămase cu fața udă

în răcoarea dimineţii, ochii lui incerţi îşi recăpătară culoarea albastră, părea că s-a trezit. Intrară iar în chilia acum aerisită.

— Luaţi loc, domnule Tudoran. Vă simţiţi în stare să-mi răspundeţi la cîteva întrebări?

— Da, fireşte, mă scuzaţi, am vorbit numai prostii...

— Ştiaţi că soţia dv. are intenţia să coboare în sat cu Popescu?

— Fireşte.

— Atunci ce rost avea să se întîlnească în altă parte?

— Habar n-am, probabil Martha voia să-l emoţioneze de la început, arătîndu-i ce sacrificii face pentru el.

— La ce oră a plecat?

— Pe la patru fără cîteva minute.

— Ştiţi precis?

— Da. La patru jumătate trebuia să mă întîlnesc cu Ana, să o aştept, mai bine zis, pe drumul de la Albeşti.

— Aţi văzut-o acum, noaptea, v-a spus ce am discutat cu ea?

— Nu, dar am rugat-o încă în sufragerie să spună adevărul dacă va fi întrebată. Oricum, alibiul ei cu Negreştii ar fi căzut la prima verificare.

— Foarte bine, mai departe...

— Deci, ştiam că încă nu-i patru şi eram nehotărît dacă să mai stau sau nu, de fapt nu prea ştiam cît îmi va lua drumul. Mi-am făcut un nes, m-am uitat prin cărţi, fac farmacia la zi, cu o dispensă de frecvenţă, nu cred că aş rezista toată viaţa să zdrăngănesc măselele altora, şi am un examen pe toamnă;

de altfel, nevastă-mea își închipuie și acum că am stat toată după-masa între cărți, ce mutră va face cînd va afla, deci, ce voiam să zic, ah, că mi-am pierdut vremea și pe urmă am fugit ca năucu' prin pădure, pe drum știam că dau de Theo și mă certasem cu el, știți de ce, dar în fine, am ajuns la timp, deși Ana sosise înaintea mea acolo.

— Da, s-a dus pînă aproape de cotitură, la Rîpa Rea. A fumat o țigară și a plecat de acolo, auzindu-l pe Damian vorbind cu cineva. N-avea ora exactă.

— Cu cine? deveni brusc atent Tudoran.

— N-a prins cu cine, îl auzea numai pe Damian rîzînd, probabil aveau de ce.

Tudoran se trezi de tot.

— Nu mi-a spus nimic.

— Nu, era sigură că nu erați dumneavoastră, n-a acordat importanță și, probabil, ați avut altceva de discutat.

— Da.

— Fiți atent, dacă considerăm valabilă mărturisirea Anei, pe cine putem bănui ca interlocutor al pictorului? Nu spuneți nimic? Pe o rază de 300 de metri în jurul lui erau patru persoane; să lăsăm deoparte pe Ana, rămîn Martha și Popescu, care s-au întîlnit la ora patru, la bifurcație, și dumneavoastră, care erați sus, paralel, prin pădure. Conform declarațiilor domnului Vasilescu, în jurul orei patru treizeci a plecat și el, spre stînă și tot prin pădure. Putea ajunge perfect deasupra Rîpei Rele. Deci, cinci persoane, deoarece timpul dînsului, ca și al dumneavoastră, ca și al Anei și al lui Popescu, este necontrolabil. Mai există ipoteza că Damian ar fi stat de vorbă cu două persoane, în interval scurt de timp,

şi Ana a auzit numai una din ele, sau că Damian era cu două persoane, deşi ipoteza mi se pare exclusă. Să nu uităm nici de timpul trecerii lui Niţă pe cărare.

Tudoran bău cu sete, direct din cofă.

— Vreţi să spuneţi că oricare din persoanele amintite l-ar fi putut ucide pe Theo?

— În linii mari, da. Nu oricare, ci numai una. Fireşte, dacă pornim de la cele declarate de domnişoara Ana. Dumneavoastră, domnule Tudoran, sînteţi înclinat să o credeţi sinceră?

— Da.

— De ce?

— Nu ştiu, abia o cunosc de cîteva zile. Ana nu e mincinoasă.

— Şi Dan?

— Asta e altceva.

— Cunoaşteţi substratul relaţiilor Ana — Damian?

— Da, mi-a spus Ana, dar e nedreaptă.

— Nu credeţi că Ana ar fi fost capabilă...

— Nu, nu, nu!

— De ce strigaţi? Vehemenţa dumneavoastră în negaţie sună aproape ca o confirmare.

— Nu vă permit să credeţi despre ea...

— Permisiunile dumneavoastră nu mă interesează. Sînteţi singurul care aţi ştiut că Damian intenţionează să se expatrieze?

— Da.

— Sigur da?

— Sigur. În fine, aşa bănuiesc.

— Cum de aţi păstrat aşa un secret pentru dumneavoastră?

— În primul rînd nu era secretul meu şi-apoi nu credeam serios în ceea ce spune.

— De ce?

— Theo era o figură, înţelegeţi ce vreau să spun. Era un om extrem de original şi cu toane. În primul rînd nu vedeam motivele care l-ar determina la aşa un pas fără întoarcere. Că „vrea altceva“ e o chestie neserioasă. Aţi aflat, desigur, cîte ceva despre el şi despre logodnica lui, ştiţi că era de mare viitor, avea succes, comenzi, a putut chiar să renunţe la o slujbă fixă în favoarea creaţiei lui proprii, străinătatea-i era oricînd deschisă, ca să nu mai vorbim de argumentul suprem că poţi avea aproape orice de cîteva ori, în afară de mamă şi ţară...

— I-aţi spus lui asta?

— Da.

— Şi?

— Mi-a rîs în nas, dar asta, credeţi-mă, nu înseamnă nimic. Nu prea aveam obiceiul să vorbim curent despre aceste noţiuni şi...

— Credeţi că Damian avea ceva de reproşat realizării sale sociale?

— Nu.

— Nu i-aţi pus întrebarea din ce va trăi acolo?

— Ba da. Mi-a spus că e cunoscut, de fapt ştiam şi eu că e de succes, că va avea de lucru, va fi bine plătit...

— Avea promisiuni, aranjamente?

— Nu, dar era sigur că în primele săptămîni se şi descurcă.

— Şi l-aţi crezut?

— Da, era descurcăreţ, adaptabil. Totuşi, am încercat să-i argumentez că stilul de existenţă acolo...

pînă la urmă am ajuns să-l implor să se mai gîndească. Partea aceasta a discuției cred că a auzit-o Ana, ieri înainte de masă, dar de fapt, eu știam de alaltăieri dimineața.

— V-a spus și cînd vrea să plece?

— Zicea că zilele acestea, eu însă am crezut că e un bluf, tocmai se reapucase de peisaj, după atîția ani, zicea că natura îl „cuprinde“. Mi-am închipuit că se plictisește și vrea subiect de conversație.

— E perfect valabil ce spuneți dumneavoastră, minus un amănunt. Damian ducea cu el o valoare enormă în greutate mică. I-ar fi asigurat o existență medie toată viața, în orice țară. Vreți să spuneți că nu aveați cunoștință de așa ceva?

Tudoran nu răspunse, își aprinse cu mîini tremurînde o țigară. Era foarte palid. Înainte de a se mai hotărî să spună ceva, colonelul îi mulțumi și ieși. Se îndreptă spre propria-i chilie, unde Ilarie Pop sforăia sonor. Peste o clipă nu se mai auzi nimic, semn că Străinu îl trezise.

CAPITOLUL XV

Dereticată, aerisită, proaspătă, sufrageria își aștepta oaspeții, inundată de soarele crud. La dorința lui Străinu, Ghervase pregătise un mic dejun copios; laptele proaspăt fiert aburea în ulcele.

Încet, încet, se strînseră toți, chiar și călugării. Lipseau însă colonelul, Dănuț și pădurarul Vulpe.

Ultimii doi sosiră curînd, Dan sărută mîna Anei și se așeză și el la masă; spre deosebire de ceilalți, părea obosit. Vulpe se așeză lîngă cunoștința lui, Ilarie Pop, care frămînta trist un miez de pîine. Perfect cosmeticată, Martha era lîngă Tudoran, care privea scîrbit în ulcea. Popescu și Vasilescu vorbeau încet între ei. Ghervase aducea ultimele lucruri trebuitoare la masă.

Sosi și colonelul, proaspăt schimbat, cu părul încă ud, îi cuprinse pe toți cu privirea și, cînd ajunse la Martha, își dădu în sfîrșit, seama de ce i se păruse mereu cunoscută: o văzuse în sute de variante în revistele de modă pe care fiică-sa le împrăștia prin toată casa.

— Mă veți lua drept un gurmand, începu el vesel, dar o zi bună începe cu o masă bună, nu? Dar nimeni nu zîmbi, probabil veselia lui păru tuturor deplasată.

Masa fu scurtă, fiecare grăbindu-se să termine ceea ce avea în față, tensiunea ajunsese aproape de nesuportat, atmosfera era încărcată. „Un asasin între noi“, era o nedumerire pe care o exprima pe figură fiecare în felul lui. Aerele atotștiutoare, comentariile dispăruseră, amuțiseră. Contrar propriilor declarații, Străinu se mulțumi cu o bucată de caș, pe care o sără din abundență, și cu o cafea neagră.

— Să mă iertați, începu el, că v-am strîns atît de dimineață, dar curînd, după socotelile mele, trebuie să sosească cei chemați să se ocupe de acest nefericit caz care a bulversat atît de puternic nu numai zilele noastre de vacanță, dar și crezuri; și aș dori să le putem prezenta concluziile noastre finale.

Mă voi strădui să vi le expun eu, deşi, nu-i aşa, sînt rodul discuţiilor noastre comune. S-ar putea să comit erori, nădăjduiesc să nu fie de fond, dar timpul a fost scurt, aria de informaţie destul de restrînsă. Deci:

Prietenul dumneavoastră, graficianul Theodor Damian, este asasinat ieri după-amiază, între ora patru şi treizeci de minute şi cinci, eventual cinci şi un sfert, şi aruncat în Rîpa Rea. Am spus „asasinat şi aruncat" şi „aruncat şi deci asasinat" şi am să mă motivez, făcînd apel la datele pe care dumneavoastră le cunoaşteţi de ieri, de cînd am pus la punct ipotezele accidentului.

Toată lumea ştie că la baza unei anchete de acest gen stau trei întrebări cruciale, al căror răspuns dă însăşi rezolvarea cazului: de ce, cine, cum? Prin forţa împrejurărilor, am găsit întîi răspunsul ultimei întrebări, care, trebuie să recunoaştem, nu e şi cea mai dificilă. În cazul nostru, asasinatul se confundă pînă la limitele identicului cu un accident, e adevărat, puţin obişnuit, dar perfect posibil.

Farseur, pictorul Damian îşi alungă plictiseala pictînd nevinovatul asin ce duce desagile spre stînă. Dar ideea n-a fost a lui, ci a persoanei care a stat cu el, de cîteva minute, fumîndu-i ţigările şi, desigur, glumind. Persoana respectivă, devenită peste o jumătate de ceas asasinul, este cea care opreşte măgarul, nu victima. Vă pomeneam de urmele lipicioase de zahăr de pe mîna victimei, vă precizez acum tuturor că ele există numai pe mîna stîngă. Or, victima nu era stîngace. Ar fi fost normal să întindă zahărul cu mîna dreaptă, dacă ar fi oprit el

măgarul. Unul din dumneavoastră a avut ieri după-masă mîna dreaptă cu urme de zahăr.

Să revenim: între timp, pictorul îşi pregăteşte febril ustensilele, vine şi începe lucrul la mască. Lucrează cu dreapta, asasinul îi ţine paleta şi tubul. Cu stînga, Damian întinde zahăr animalului, care nu se sinchiseşte deloc. Sub un pretext oarecare, persoana străină se îndepărtează, ajunge la haina sa lăsată neglijent jos şi revine — victima e atentă numai la lucru — cu un obiect mascat, fie de paletă, fie de haină. E un ciocan de lemn, acelaşi care a dispărut din sculăria meşterului Damaschin.

Cu o lovitură scurtă, dar puternică, aplicată în ceafă, asasinul îşi reduce victima la tăcere. Fără nici cea mai mică opoziţie, Damian o primeşte şi cade.

Cu grijă, asasinul — deja îl putem numi aşa fără să mai greşim — îl transportă de cealaltă parte a animalului, îl lasă jos şi începe să mîzgălească coada măgarului cu ulei roşu, de care are grijă să pună şi pe mîna pictorului. Dar, grăbit, pune vopsea pe inelar şi pe arătător, uitînd să mînjească şi degetul mijlociu, cum s-ar fi întîmplat dacă Damian ar fi lucrat realmente cu vopseaua roşie. Duce măgarul mai departe, dar îl reţine încă, aruncîndu-i cîteva bucăţele de zahăr pe care acesta, cuminte, le caută în iarbă.

Nu se pune problema de a determina cine avusese zahăr cubic şi cine nu, dat fiind faptul că Ghervase servise des din el, la cafea, tuturor.

M-aţi urmărit? Victima e lăsată jos, lîngă picăturile de vopsea roşie căzute de la lucru. Asasinul revine, îl ridică pe genunchi şi, ferindu-se, îi aplică pe arcadă o puternică lovitură, cu acelaşi mai — cio-

căn — de data aceasta cu celălalt cap, pe care avusese prevederea să ţintuiască o potcoavă de-a lui Niţă. Meşterul P[illegible]naschin, strîngător, are cîteva la el în sculărie, deci procurarea ei nu implica nici o problemă.

Vi se pare înfiorător, nu? De fapt aşa şi este, şi sîngele rece cu care a lucrat agresorul este puţin obişnuit. Dacă asta vă consolează, vă pot spune că, probabil, Damian a murit de la prima lovitură, care i-a fracturat baza craniului. S-ar putea să nu fie aşa, medicul legist va confirma sau infirma ipoteza în orele următoare.

Cîte minute au trecut de la moartea victimei? Două sau trei, asasinul lucrează repede şi cu metodă, a avut timp, încă înainte de a vopsi coada asinului, să controleze buzunarele victimei şi să vadă că nu are batistă; deci, din arcada spartă mai ţîşneşte sîngele pe care asasinul îl lasă să ude faţa victimei, apoi îl opreşte cu propria-i batistă, pe care o scoate la repezeală. E o batistă anonimă, albă, chinezească; din şase bărbaţi, cîţi sîntem aici, sau, mai bine zis, am fi putut fi cu Damian, patru posedă astfel de batiste. Nici aici, nici un punct de sprijin.

Batista albă se umple de sînge, asasinul lasă să curgă şi alături, pe iarbă; victima e ţinută într-o rînă. Dar curge din ce în ce mai puţin, e timpul ca lucrul să fie desăvîrşit.

Sprijinindu-i trupul inert, asasinul îl duce la izvor, de unde, cu un singur ghiont, îl aruncă în hău. Probabil că nu i-a acordat nici o privire, a plasat cu atenţie, între două pietre, batista deja îmbibată de sînge, dar şi de vopsea roşie, doar el vopsise coada! Procedează apoi la propria lui curăţire.

Cu un martor, am spălat batista mult pomenită: în afară de sînge nu mai are decît pete de ulei roşu, or victima ar fi trebuit să lase şi pete albe! Iată o primă greşeală, aproape neînsemnată, dacă n-ar fi legată de alta: la nici un buzunar al victimei, nici la pantaloni, nici la cămaşă, nu apar nici un fel de urme de vopsea. E clar, deci, că batista nu a fost a lui, nu şi-a scos-o din nici un buzunar. Cum se întîmplă în astfel de cazuri, acest amănunt probat de atîtea ori are încă o verificare temeinică, de care voi aminti, cu voia dumneavoastră, imediat.

Veţi spune, poate, că nimic nu e edificator încă şi că victima putea fi realmente lovită de măgar, că putea avea batista alături, că asasinul putea doar desăvîrşi lucrul început, sau că ipotezele demonstrate ale accidentului rămîn valabile.

N-a fost aşa şi aici intervine cea de-a doua greşeală, de data aceasta, esenţială. Fie că scăpase din vedere, fie că nu ştia ce transportă Niţă, asasinul l-a lăsat să plece necontrolat.

Or, Niţă transporta, între altele, o strachină aproape plină cu ciorbă, legată la gură cu un ştergar alb. Nici o picătură de zeamă, cum ar fi fost normal să apară la o asemenea mişcare bruscă a animalului, nu pătează ştergarul. La o probă pe care am făcut-o la stînă, a. rezultat că ştergarul ar fi trebuit să fie muiat. Cel original ne stă la dispoziţie la ciobanul Ifot.

Să părăsim asasinul, despre a cărui identitate nu s-a spus încă nici un cuvînt, şi să vedem ce au făcut colegii de vacanţă ai victimei. Intră toţi în cercul bănuiţilor, inclusiv călugării, pe care, însă, îi putem elimina pe bază de probe negative.

— Adică? întrebă pădurarul Vulpe.

— În primul rînd, nici unul nu s-ar fi pretat la farsa cu Niță. Am reținut din discuții faptul că domnul Popescu, enervat, a lovit măgarul, atunci cînd a fost îmbătat cu rom. Nici unul din călugări nu a remarcat această acțiune ca negativă, considerînd, desigur, că poți pedepsi un animal atunci cînd nu te ascultă, dar toți au declarat că e păcat să-ți bați joc de el, ființă necuvîntătoare.

În al doilea rînd, nici unul nu are mobil. Unii din noi și-au închipuit că părintele Ghervase ar fi purtat pică lui Damian din cauza lui Niță. E adevărat. În plus de asta, nu era mulțumit de el nici ca logodnic al domnișoarei Valeria Oprișan, nepoata stareţului, un fel de fată de suflet a tuturor, dar n-ar fi îndurerat-o niciodată prin vreun rău adus lui Damian. Părintele Teodosie certifică faptul că meşterul Damaschin și părintele Ghervase nu au părăsit mănăstirea, toată după-masa. Nici nu mai discutăm despre baciul Ifot și bădia Vulpe care, de altfel, a fost împreună cu tovarășul său, la ocolul silvic.

— Atunci, domnule avocat, noi ieşim, că și mortul e singur și mîncarea nefăcută și oamenii aceia, de-or veni, or găsi numai pustiu, zise Teodosie în numele tuturor, și plecară, cu pădurar cu tot.

O rumoare ușoară însoți plecarea lor și colonelul propuse o mică pauză; îi venea greu să continue. Își aprinse o țigară.

— Cine era Theodor Damian? Un tînăr grafician de mare talent, spun unii, ajuns la capătul puterilor artistice, spun alții, cert de mare succes bănesc și social, ceea ce-i și conferea o anumită putere de

care dispune fără discernămînt și obiectivitate. Impunîndu-se printr-o personalitate puternică, e tipul „anturat", cel care dă tonul în orice societate s-ar afla, cel pe care cei din jur îl urmează fără a se simți conduși. Nu e cazul să vă exemplific eu, dumneavoastră toți l-ați acceptat ca dirijorul ocupațiilor de vacanță.

„O societate minunată", mi-am zis, găsindu-vă astfel, fără disensiuni, fără rivalități, veseli și generoși, dacă nu din fire, măcar influențați de splendida ambianță naturală, de puterea de convingere a vechilor opere de artă... Chiar prea idilic, nu?

Într-adevăr, moartea violentă a celei mai marcante personalități dintre dumneavoastră — cel puțin aparent — sparge pojghița de armonie, dînd la iveală disensiuni subterane care au aceeași direcție: Damian! Disensiunile adiacente, profunde sau nu, s-au dovedit a fi prea puțin importante în cazul nostru, dar, firește, nu trebuiesc neglijate.

Cine ar fi putut să-l ucidă pe pictorul Damian? De ce? Avea el prieteni realmente devotați, sau numai amici de ocazie?

Discuțiile cu dumneavoastră m-au ajutat să-mi fac o imagine în sensul acesta, sper — veridică, chiar dacă parțială. Caracteristicile principale ale victimei: ironia, malițiozitatea, suficiența, nu sînt fără urmări practice negative pentru cei din jur.

Nu e momentul să analizăm acum justețea pe care o avea sau nu Damian atunci cînd crea destine sociale prin trafic de influență, dar procedeul era, fără îndoială, impropriu societății noastre, croită pe alte baze, și sînt absolut convins de faptul că, mai devreme sau mai tîrziu, ar fi fost sancționat.

Era oare capabil, prin atitudine, Damian, să aducă la exasperare persoanele din jurul lui? Am ajuns la concluzia că da.

Lăsîndu-l deoparte pe Ghervase, care se dă de ceasul morții nu pentru că dobitocul lui preferat e îmbătat, ci pentru că logodnicul Valeriei Oprişan se arată atît de mic la suflet încît e capabil să se amuze bătîndu-şi joc de ființe necuvîntătoare, de creaturi de care omul dispune după voință — ca de copii, pînă la un moment dat, şi Ghervase o consideră pe Valeria un copil, o floare; lăsînd, deci, la o parte acest caz, să ne oprim la alte cîteva.

Suficient şi plin de sine, Damian se erijează în conducătorul grupului dumneavoastră şi-şi permite să expulzeze dintr-un loc devenit public o persoană care nu-i era pe plac. Din prietenie, unii, din admirație sau nepăsare, alții, acceptați toți acest joc, care, indiferent de unde a pornit, are ca punct de sosire lipsa respectului față de un om în vîrstă.

Aşa a judecat domnul Ilarie Pop, generalizînd pe nedrept o situație singulară, a cărei victimă a fost numai el, aici, simțindu-se jignit şi umilit ca meseriaş şi ca om, mai ales. E uşor de ghicit ce resentimente puternice purta domnul Pop persoanei care, cu un singur gest, spulberă o reputație, jigneşte un crez de existență. E semnificativ faptul că nu pleacă de tot, rămîne la stînă, la un ceas de mers de la schit. Dar domnul Pop a fost foarte impresionat la aflarea morții pictorului şi graficianului Damian, declarînd că nu i-a păstrat nici un resentiment. Oare?!

N-ar fi fost rău să ne putem limita aici cu resentimentele, dar situația a fost mult mai gravă în cazul domnişoarei Ana. Eu nu am date obiective, dar iată

cum se prezintă situaţia prin optica a trei persoane: violenţei psihologice a sentimentului de ură al Anei îi este contestată baza obiectivă, o dată de către domnul Flaviu Tudoran, care consideră că Ana n-are dreptate în obsesia ei, şi a doua oară de către Dan Milea. Două persoane care nu-i dau dreptate Anei, deşi fiecare ţine la ea, în anume fel. De ce? Dan Milea, pentru că nu are probe evidente referitoare la vinovăţia fostului lor coleg şi pentru că are o mare încredere în bine, în oameni; preferă să creadă că Ana are ghinion în carieră decît să admită că fostul lor coleg îi barează cu bună ştiinţă drumul spre realizare. La rîndul lui, domnul Flaviu Tudoran nu vrea să creadă ceva rău despre singurul lui prieten. A avut de curînd o decepţie din partea lui, dar acest lucru nu-i schimbă optica veche, ba dimpotrivă, i-o întăreşte. Într-un anume sens, rămas fără mentor spiritual, Tudoran caută refugiul în virtuţile trecute, în dezinteresarea tinereţii. În fine, acestea au mai puţină importanţă, acum. Important e că domnişoara Ana ar fi avut, în concepţia ei şi în starea ei psihologică, mobil pentru înfăptuirea unui omor.

Automat, toate privirile se întoarseră spre Ana, care fuma, privind ţintă într-un punct imaginar, de parcă n-ar fi auzit nimic.

— Dar, reluă colonelul, ar fi desigur o scăpare din partea unui anchetator să părăsească o pistă, chiar atît de puţin promiţătoare, ca Dan Milea. De ce? Numai pentru că e candid şi încrezător ca un copil? Dar fapt e că, de ani de zile, Damian e remarcat şi el nu, iar prietena lui ameninţă să se rateze ca artist şi ca om din cauza aceluiaşi Da-

mian. O farsă începută în doi se termină printr-un asasinat comis într-o clipă de iraţiune. O mulţime de probleme se rezolvă...

— Tovarăşe colonel! sări Dan Milea în picioare, dar colonelul nu-i acordă nici o atenţie şi continuă:

— O altă persoană se simte vexată zi de zi de atitudinea zeflemistă şi chiar ireverenţioasă a lui Damian. Ieşit dintr-un sanatoriu, căutînd liniştea, regizorul Barbu Popescu dă peste un loc unde sîcîielile cu adresă ale prietenului său Damian îl aduc la exasperare. Nu sînt, de fapt, decît o continuare a unei practici mai vechi, din Bucureşti, şi un preludiu, presupune domnul Popescu, al unei atitudini viitoare. Nici în acest caz nimeni nu ia poziţie. De ce? Din admiraţie, indiferenţă, sau din cauza unui spirit de turmă care, prea adesea, e confundat cu spiritul de colectiv?! „Dar pînă cînd, dom'le?" ar fi putut să-şi zică, la un moment dat, violentul regizor.

Consider motivele psihologice pe care vi le-am expus drept o foarte serioasă bază de contraofensivă, dar mă îndoiesc că aceasta ar putea sfîrşi într-un omor.

De aceea, cercetînd actele şi obiectele victimei şi aflînd date de altă natură, am fost tentat să acord mai puţină importanţă impulsurilor psihologice, sau, în cel mai rău caz, să le asociez cu altele, de ordin material. Care sînt datele?

Colonelul făcu o mică pauză, timp în care asistenţa aştepta cu sufletul la gură reluarea povestirii. El expuse pe larg constatările făcute în urma cercetării chiliei lui Damian şi concluziile la care ajunsese cu Dan Milea. Insistă asupra faptului că valoa-

rea talonului de dolari ar fi asigurat voiajorului o excursie lipsită de griji materiale.

— Dar o atît de mare cantitate de Gerovital, poate pune pe oricine pe gînduri. De ce, cînd suma de dolari e arhisuficientă pentru o călătorie, decentă, firește? Fie pentru a economisi din dolari, fie pentru a juca o festă vameșilor. Sînt iertători, e adevărat, dar nici chiar așa! Confiscînd medicamentele, vor zice: „iată un contrabandist începător" și vor ignora restul bagajelor aflate undeva în mașină... Dar Damian ar fi fost, poate, un contrabandist începător, dar nu de duzină! Valoarea pe care voia să o scoată a meritat, în concepția unuia dintre dumneavoastră — o viață de om; a meritat, în concepția lui Damian — jefuirea logodnicei sale și părăsirea definitivă a patriei.

A fost mai ușor să determin de cînd avea victima valoarea: de cînd a început subit să facă peisaj, să nu mai iasă seara din cameră, să caute obligatoriu companie sau, dimpotrivă, să se refugieze de toți, să se sperie de un scrin sau tapet mutat.

Valoarea trebuia luată din schit, altfel i-ar fi fost mult mai comod să pornească din oraș și nu din creierul munților. Pe de altă parte, Damian a considerat schitul drept locul cel mai potrivit pentru păstrarea unei atari valori, și acesta este motivul pentru care a mai întîrziat aici două zile, după ce și-a însușit-o. Ați reținut, desigur amănuntul că prima zi valabilă a vizei era astăzi. Aseară, Damian ar fi fost deja plecat, dacă cineva dintre dumneavoastră nu l-ar fi împiedicat.

Un Cézanne e o tentație serioasă, căci o pînză ascundea pictorul Damian cu atîta grijă. Furtul a

fost premeditat; deşi „peisajul“ e desuet şi el nu mai lucra aşa ceva de ani de zile, Damian vine pregătit nu cu o pînză, ci cu două, prinse în aceeaşi ramă, de o mărime identică cu pînza pe care voia să şi-o însuşească. De unde ştia de existenţa ei? Poate de la Valeria Oprişan, poate de la stareţ, care-i va fi arătat, cu altă ocazie, zestrea — cu totul minoră — în bijuterii, a fetei, ignorînd valoarea reală a celor trei pînze? Vom afla zilele următoare.

Cert e că Damian intră în posesia pînzei — nu era nici o greutate — şi o introduce în lăcaşul pregătit cu migală. Se teme să lase pînza singură în chilia veşnic deschisă, i se pare absolut necesar să o supravegheze în permanenţă. De aceea face peisaj, dar e obligat să aleagă locul ştiut deoarece făcuse greşeala de a-l lăuda peste măsură şi de a-l recomanda lui Dănuţ. Din nefericire, nu-şi poate asigura veşnic o gardă. Reuşeşte în prima zi, seara nu părăseşte camera, dar e suspicios, se teme că i-a controlat-o cineva, se simte urmărit.

Cunoaşte cineva intenţiile lui? Da, unul din dumneavoastră era la curent şi acesta e domnul Tudoran. Cît ştia domnul Tudoran? El declară că numai faptul că Damian voia să se expatrieze, intenţie cu care nu era de acord. Aşa să fie? Să nu-şi fi dat seama domnul Tudoran că lui Damian începe să-i fugă terenul de sub picioare? Să fi crezut el explicaţia că Damian „a voit să lucreze“, părăsind un post atît de important ca influenţă mai ales, ca acela de grafician la revista „Ics“ şi nu că a fost îndepărtat oficial? Să fi crezut el cu adevărat că Damian va fi primit cu braţele deschise într-o lume unde cinci-

zeci de mii de pictori mai talentați ca el își fac desenele pe trotuare? Greu de admis.

Dar prin îndepărtarea lui Damian se rezolvă o mulțime de lucruri: o situație bănească precară, liniștea Anei, independența morală față de o tutelă psihologică devenită deja obositoare...

E momentul să spun că toate converg spre persoana domnului Tudoran, inclusiv nestăpînitul plîns al doamnei, la aducerea cadavrului. Nu, doamna Tudoran n-a fost afectată de ideea că Damian s-ar fi sinucis și că ea s-ar număra printre cauzele morale care l-ar fi putut împinge la așa ceva. Groaza ei a fost provocată de sinistrul gînd că soțul ei ar fi putut comite crima. Știa că a învățat toată după-amiaza, dar n-avea probe, știa că domnul Tudoran datorează o sumă serioasă lui Damian, informație eronată. Știa și ea de Cézanne? Era la curent cu relațiile Ana—Damian și cu sentimentele soțului ei față de nedreptățita pictoriță? În orice caz, se teme să plece cu el în chilie — seara, nu petrece noaptea cu el; pe de altă parte, îl descrie exagerînd peste măsură lașitatea lui în fața sîngelui și suferințelor; ușor, extrem de ușor, împinge bănuielile spre altă persoană, spre domnul Popescu.

Ar mai fi de adăugat aici faptul că mobilul material cumulat cu cele psihologice — referitor la persoanele pe care le-am amintit, le-ar putea implica la fel de bine ca și pe domnul Tudoran, așa că se punea tot mai acut problema determinării celor care au cunoscut fie intenția de a emigra a lui Damian, fie pe logodnica lui, posibilă sursă de difuzare referitor la zestrea ei. Firește, păstrîndu-i și pe ceilalți în cercul bănuiților, pentru că mai există și posibi-

litatea, minimă, e adevărat, ca Damian să nu se fi ferit destul de bine cînd a comis furtul, cineva să-l fi văzut. Toți sînteți în măsură să apreciați valoarea unei Cézanne...

Cine era la curent cu viitoarea stare civilă a victimei, cine o cunoștea pe Valeria Oprișan? Să nu pierdem din vedere faptul că fata intra legal în posesia zestrei numai la căsătorie. Excluzîndu-i pe călugări, rămîn domnul Popescu și domnul Vasilescu. Acesta din urmă, se pare că nu a avut conflicte de nici un fel cu Damian și, după expresia unuia dintre dumneavoastră, „i se potrivea la toate prostiile".

Îmi veți reproșa că speculațiile fără dovezi materiale nu au valoare și veți avea perfectă dreptate. Din nefericire, alibiurile dumneavoastră sînt extrem de largi și e normal să fie așa, în vacanță, cînd fiecare are program de voie. Am spus „din nefericire" deoarece, cu puțin efort și imaginație, oricare dintre dumneavoastră l-ar fi putut asasina, conform alibiului. Ce știm cu certitudine? Că Niță a plecat la ora patru fix și a sosit aproape de șase, întîrziind aproape o oră și că domnul Popescu a întîlnit-o pe doamna Tudoran tot la patru, la bifurcație.

Să urmărim traiectoria fiecăruia dintre dumneavoastră.

Domnul Popescu ajunge prea repede la întîlnire și, constatînd că n-are batistă, aleargă pînă la pictorul Damian pentru a-i cere una împrumut. De cealaltă parte a Rîpei, respectiv dincolo de cotitură, Ana, sosită din Albești — aflătă într-un mic popas — îi aude, sau mai precis aude rîsul lui Damian. Verificarea prezenței domnului Popescu e incom-

pletă. Ana nu avea ceas, Damian putea fi, cîteva minute mai tîrziu, cu altcineva. Domnul Popescu declară că l-a lăsat în viață.

Ce face Dan Milea? Părăsește sculăria la ora patru, ora plecării lui Niță și, după ce se odihnește un timp (necontrolabil), pleacă la peisaj, sau în altă parte. De ce nu întîi spre Rîpa Rea, pentru a pune la cale sinistra farsă terminată printr-un asasinat?!

Timpul domnului Ilarie Pop este de asemenea necontrolabil, cîmpul lui de acțiune era deschis.

Domnul Vasilescu declară că, plictisindu-se de lucru, pe la patru jumătate pleacă spre stînă pentru a cerceta, între altele, un izvor presupus mineral. O ia prin pădure. De ce n-ar fi plecat cu douăzeci de minute mai repede și nu s-ar fi oprit pentru a comite asasinatul?

Domnul Tudoran pleacă, nu știe exact cînd, în orice caz după patru, pentru a o întîlni pe Ana, pe cărarea dinspre Albești. E de remarcat cît de aproape au fost unul de altul, prin pădure, cel puțin pînă la un anumit punct. Dacă domnul Tudoran a fost persoana cu care vorbea Damian? A ajuns pe scurtătură înaintea lui Niță, au perfectat farsa, a comis asasinatul, apoi a fugit într-un suflet înaintea măgarului, pe drum, pentru a o putea scoate pe Ana în pădure și căreia îi spune: „ai venit mai repede, dar eu n-am întîrziat, uite, e patru jumătate", dar ceasul lui e dat înapoi. Fără dificultate, în cursul lungii plimbări prin pădure, îl readuce la ora bună.

Dar Ana? De ce am considera mărturia ei valabilă? Putea lucra rapid, putea să-l și treacă pe Niță dincolo de punctul de întîlnire cu Tudoran.

Nu iau deloc în considerare ideea că două minți,

două persoane ar fi putut cădea de acord la săvîrșirea unui astfel de asasinat. Nimeni dintre dumneavoastră nu e „profesionist“.

Alibiurile, deci, nu sînt edificatoare. Dar probele materiale? Batista, zahărul, sustragerea cheilor lui Teodosie — nu, și dumneavoastră cunoașteți bine de ce.

Alte amănunte sînt însă revelatorii și iată că ele se înșiră rar și disparat, trebuiesc însă puse cap la cap. Doamna Tudoran constată lipsa unei sticluțe de acetonă și, enervată de insuccesul demersurilor pe lîngă Popescu, face din asta o tragedie. Domnul Tudoran habar n-are de dispariție, e un fleac, crede că Martha se înșală, mai ales că numărul sticluțelor e destul de mare. Dar ordonata chimistă nu se înșela. La ce folosește acest „preparat propriu“? Nu numai la scoaterea ojei de pe unghii, ci și a petelor pe bază de grăsimi, deci și a uleiurilor. Asasinul și-a însușit sticla, știind exact în ce manieră se va sfîrși întîlnirea lui cu Damian.

Urmările acestui gest converg spre o singură persoană și, ce să mai lungim vorba ... ca să terminăm, domnule Leonid Vasilescu, vă declar formal asasinul și jefuitorul graficianul Theodor Damian!

Țintit de atîtea perechi de ochi, Vasilescu deveni palid și se ridică în picioare.

— Tovarășe colonel, zise el — totuși — cu mare calm, vă înșelați și nu-mi puteți aduce această groaznică acuză fără serioase probe materiale.

— Ați avut grijă dumneavostră de asta, răspunse rece colonelul. V-am demonstrat adineaori scăpările, micile scăpări pe care le-ați comis înscenînd accidentul, altfel foarte bine pus la punct. Ele ne-au

dovedit prezența unui asasin, dar nu ne-au dezvăluit identitatea lui. Sticluța cu acetonă, însă, ne-o dezvăluie.

Să reluăm deci: după aruncarea victimei în prăpastie, mereu calm, domnul Vasilescu procedează la atenta curățire a mîinilor sale, pe care le șterge cu acetonă și le spală la izvor. Totul e perfect, deși acetona e aspră și mîinile degresate peste măsură devin albicioase și aspre. Reveniți pe platou, mai dați lui Niță un cub de zahăr și începeți lucrul la pînză. Aveți ustensilele bietului Damaschin, așa că lucrați repede, metodic, nimeni nu vă deranjează. E, însă, o muncă dificilă și un ochi atent descoperă imediat că pînza nu mai e bine întinsă, iar urmele cuielor pînzei din interior n-au putut fi, firește, îndepărtate. Strîngeți cu grijă orice ar putea constitui o dovadă materială, cuițe, unelte și le aruncați cu putere, una cîte una, pentru o cît mai mare dispersare, în prăpastie. O ultimă privire, totul e perfect; cu prețioasa pînză învelită în cea albă, din interior, porniți spre stînă, pe scurtătură, după ce ați îndemnat măgarul la drum.

Totuși, n-ați ajuns cu mult înaintea lui, ați căutat mult un loc unde să părăsiți prețioasa povară. Pe drum, sau chiar la locul crimei, ați observat o scăpare, de data aceasta gravă. Scoțînd batista pentru a o folosi la oprirea sîngelui victimei, v-ați mînjit marginea buzunarului cu vopsea roșie. N-ați observat la timp? Nu v-a mai ajuns acetona? Ne veți spune dumneavoastră exact. Pentru moment, faptul n-are importanță, jerseul bine tras, acoperă buzunarele; dar întors acasă, pentru orice eventualitate, pata trebuie să dispară. Fără nici o greutate, mai

sustrageți puțină acetonă, chilia Tudoran era încă goală, dar de data aceasta nu cu sticla, două ar fi fost prea mult, ci turnîndu-vă într-un păhărel.

De aceea, mergînd să vă ia la cină, domnul Tudoran a regăsit la dumneavoastră un miros familiar, dar și neplăcut, cel al puternicului preparat evaporat din pahar și din țesătură, apoi.

Pantalonul dumneavoastră, bine dosit între alte haine și deci neaerisit, păstrează încă bine mirosul de acetonă și urma curățirii e încă vizibilă.

Cer scuze domnului Pop că l-am sculat cu noaptea-n cap, dar era singurul care știa exact ce ați purtat ieri după masă. Capriciul cu izvorul n-a fost decît un pretext: apa fiind calcaroasă, ați fi putut motiva, la o adică, asprimea momentană a pielii.

Revenit la schit, schimbat, curat, ați simțit că nu mai puteți sta singur, dar v-a fost greu să dați ochii cu ceilalți și, atunci, îmi faceți mie o vizită, unui străin picat fără veste și a cărui prezență vă intrigă. Vorbim o mulțime de lucruri, dar numele graficianului revine des pe buzele dumneavoastră, involuntar.

În orice caz, sosirea unui colonel care să vrea să ancheteze imediat cazul și descoperirea atît de rapidă a cadavrului nu erau în planurile dumneavoastră. Sperați într-o identificare sută la sută a crimei cu un accident. Într-adevăr, era bine pus la cale.

Veți contesta, poate, probele pe care vi le-am prezentat, spunînd că v-ați fi putut curăța pantalonul de orice altă pată. Bărbații, însă, nu umblă cu dizolvant după ei și doamnei Tudoran nu i-ați cerut. Am putea renunța la proba aceasta. De ce nu v-ați uitat bine,

domnule Vasilescu? De ce n-ați controlat și manșetele? N-am observat să fi avut vreo rană sau vreo zgîrietură, și totuși, pe manșeta pantalonului apar două, trei picături de sînge, adevărat, aproape imperceptibile, supte de stofă. E sîngele lui Damian și expertiza va dovedi-o, fără îndoială.

Ce s-a întîmplat cu valoroasa pînză?! Am ajuns la concluzia că n-ați îndrăznit să o lăsați sub o piatră oarecare, mai ales că nu v-ați așteptat în noaptea aceasta la o anchetă. De aceea v-ați întors tot prin pădure și nu pentru că n-ați vrut să-l jigniți pe domnul Ilarie Pop, care vă conducea, arătîndu-i că vreți să vă întîlniți cu pictorul Damian. Domnul Pop n-avea de unde să știe unde e Damian! Iată o motivare care m-a făcut să fiu mai atent la ceea ce mi-ați spus, domnule Vasilescu.

Ar mai fi ceva de adăugat? zise colonelul, obosit, odihnindu-și fruntea în palmă. A, da, pînza. Ați adus-o cu dumneavoastră. Pînă peste o zi, două cînd, într-o alertă generală, ar fi fost găsit cadavrul, ați fi avut timp să-i găsiți un loc potrivit; poate chiar în noaptea aceasta. Așa, începînd cercetările mult mai repede și pe alte baze, devine cea mai teribilă probă acuzatorie. Știați că se vor găsi actele de plecare ale lui Damian, le-ați găsit și dumneavoastră, dar asta nu vă interesa din moment ce accidentul ar fi fost certificat. În chilia lui n-ați mai putut intra astă-seară, a fost ținută încuiată.

Erați sigur că părintele stareț nu va depune nici o plîngere pentru lipsa, desigur tardiv observată a tabloului. Cine ar mai fi pus în legătură accidentul cu lipsa pînzei, peste cine știe cîtă vreme?! La rîndul lui, Damian judecase foarte bine totul: starețul

ignora valoarea tabloului; din jenă pentru Valeria, din teamă de complicații, n-ar fi reclamat dispariția unei pînze oarecare. Mai mult ca sigur n-ar fi avut certitudinea hoțului, la urma urmei, oricine are acces peste tot, cheile lui Teodosie fiind la vedere...

— Dar pînza, unde e pînza? nu se mai putu stăpîni Popescu.

— Pînza, reluă colonelul, e în altar, sub fața de masă. Domnul Vasilescu n-a mai avut ce face cu ea, chilia lui Damian era încuiată, a stareţului transformată în capelă mortuară, celelalte ocupate... nici n-ar fi putut lipsi mai mult de două, trei minute, neobservat nici la dus nici la întors. Locul cel mai apropiat și mai sigur, după părarea sa, era biserica. Bietul Ghervase credea că cineva s-a dus să se roage pentru sufletul mortului.

— Dumneavoastră faceți abuz, izbucni, de data aceasta violent, Vasilescu.

— Nu cred, îl temperă colonelul. Mai rămîn de stabilit condițiile exacte în care v-ați dat seama că Damian are deja pînza. Că ați venit aici special pentru asta e sigur: v-ați întîlnit cu logodnica lui, ați aflat de la ea că Damian e deja aici și ați intrat în alertă. N-ați venit la odihnă cărîndu-vă zeci de kilograme de dicționare și lexicoane. Nu sînteți în concediu, aveți lucrări urgente de predat, dar Damian era grăbit și ați fost obligat să vă acomodați după el...

Colonelul fu întrerupt de intrarea unui grup de persoane străine, un locotenent de miliție, șeful de post din sat, procurorul și medicul legist. Erau cei chemați de el, aduși de pădurarul mic și negricios.

— Ați venit la momentul potrivit, îi întîmpină

Străinu. Vă comunic că pictorul Theodor Damian a fost asasinat de către Leonid Vasilescu, aci de față. Procedați la cercetări. Sînt colonelul de securitate Ilie Străinu.

— N-am auzit încă de numele dumneavoastră, zise politicos, dar neîncrezător, locotenentul de miliție.

Străinu îl privi cu ochii săi cenușii.

— Ați auzit acuma, zise el atît de rece, încît bărbații din încăpere își îndreptară involuntar, ținuta.

POSTFAȚĂ

Cîteva săptămîni mai tîrziu, colonelul se interesă iar de soarta cazului pe care avusese prilejul să-l ancheteze primul, într-o noapte de vacanță. Înainte de a deschide voluminosul dosar ce-i fusese adus, sorbi o gură de cafea și-și evocă figura hazlie a lui Azorică, pe care-l pierduse definitiv: cățelul își dăruise prietenia lui Ghervase, nemaiacordînd nici o atenție fostului stăpîn.

Întoarse apoi filele.

După audierea stareţului, a Valeriei Oprişan, a lui Vasilescu şi a altora, se limpezi şi ultimul punct rămas neclar în demonstraţia colonelului: în ce fel aflase Leonid Vasilescu despre existenţa tabloului, în ce fel ajunsese stareţul depozitarul acestei averi de care adevărata posesoare nu ştia nimic, conform unui testament despre care, orgolios, stareţul îi vorbise lui Damian. Colonelul află următoarele:

În anul 1942, domnul Oprişan primi ordin de chemare. Cuprins de nişte presimţiri negre, de altfel cu nimic mai justificate decît puteau fi presimţirile altora în situaţia lui, trăi un moment de deznădejde acută, îşi făcu o enormă cafea turcească, se înarmă cu un pachet de regale şi, cînd aceste preparative fură terminate, se adînci în jilţul vechi de piele şi-şi luă capul în mîini.

Ca rezultat al acestei după-amieze de meditaţie

solitară, domnul Oprișan făcu, spre seară, două vizite, în imediata apropiere a camerei lui. Își vizită întîi fiica, din partea căreia nu primi nici un semn deosebit de atenție, pentru simplul motiv că aceasta avea doar cinci săptămîni, avu un lung colocviu cu mătușa Marioara, referitor la îngrijirea și educația copilei (văzînd-o atît de mică și de indiferentă, domnul Oprișan era din ce în ce mai convins de faptul că presimțirile sale se vor îndeplini cu justețe, așa că, spre marea mirare a mătușii Marioara, dădu chiar indicații pentru perioada școlarizării), apoi, cu un sac pe jumătate plin, bine legat la gură, făcu o vizită vecinului de apartament.

Avu aci mai puțin noroc, găsind acasă doar pe Leonid, elev în ultima clasă de liceu, ținut în gazdă de vecini, el fiind de fel dintr-un orășel de pe Dunăre.

Neavînd încotro, domnul Oprișan se confesă perfect-maturului Leonid, care, plin de o solicitudine cu adevărat proprie vîrstei lui, se angajă imediat la îndeplinirea dorinței vizitatorului. Acesta încredință nearătosul colet lui Leonid, cu rugămintea de a-l transmite părintelui Y, rudă de-a nevestei lui, călugăr la mănăstirea Zed din Oltenia. Pentru a preîntîmpina curiozitatea eventuală a liceistului, domnul Oprișan declară că în sac îngrămădise rezultatele cercetărilor sale (Oprișan, deși tînăr, fiind deja un cunoscut arheolog), obiecte de arheologie, acte. Nefiind sigur pe următorii ani (arheologul nu consideră necesar să-și confeseze și presimțirile), dorea să le pună la adăpost.

Tînărul Leonid nu găsi nimic curios în toate acestea, știind că doamna Oprișan murise născînd copila

(şi lăsîndu-şi soţul complet dezorientat) şi că mătuşa Marioara n-ar fi fost persoana potrivită unei atari însărcinări, ea punînd preţ doar pe fiinţe vii şi nu pe hîrtii, aşa că-l asigură pe solicitant că se va achita în cel mai scurt timp de obligaţia contractată.

După o scurtă discuţie pe teme practice (arheologul asigurîndu-se că Leonid va avea şi mijloacele materiale necesare pentru călătorie, deşi-l ştia bine ţinut de acasă) cei doi îşi luară rămas bun, apoi Oprişan îşi sărută iar copila, convins că o face pentru ultima dată şi se prezentă la locul şi ora fixată, plecă în aceeaşi noapte într-o direcţie necunoscută şi muri curînd, împreună cu alţi patru camarazi, într-o luptă care nu a fost consemnată vreodată prin importanţa sa deosebită. Avusese totuşi timp să schimbe un rînd de scrisori cu ruda sa şi să fie liniştit referitor la viitorul fiicei sale.

Leonid se ţinuse de cuvînt, expediase sacul printr-o ocazie sigură, nu înainte de a-i fi cercetat în amănunt conţinutul. Avu surpriza să constate că spusele arheologului erau adevărate doar în parte: acesta omisese să-i spună că, printre monezile de argint pe care cocleala ascundea în parte chipuri de împăraţi romani şi printre cioburile de ceramică dacă, împachetate cu mare grijă, strecurase bijuteriile mamei fetei, iar în două tuburi de carton, în care în mod obişnuit se ţin proiecte inginereşti, vîrîse trei pînze. Printre manuscrise şi însemnări descoperi şi o lungă scrisoare. Sări repede peste testamentul ştiinţific al arheologului (mai tîrziu, atenta rudă avu grijă să remită forurilor de resort toate cercetările şi probele arheologice ale defunctului arheolog, cercetări care şi constituiră un capitol al unei importante lucrări

semnată de un prestigios colectiv), sări de asemenea peste indicațiile privind educația copilei și reținu doar pasajul în care domnul Oprișan specifica soarta bijuteriilor și a tablourilor: acestea urmau să constituie un cadou postum de nuntă, bijuteriile fiind, de fapt, moștenirea lăsată de mamă, iar în cazul cînd fiica lui ar fi preferat celibatul, trebuiau să-i fie înmînate la vîrsta de 28 de ani, în concepția domnului Oprișan aceasta fiind vîrsta matură pentru o femeie.

Vag șocat de omisiunea arheologului, Leonid Vasilescu nu se preocupă de fabricarea unei explicații, acceptînd lucrurile așa cum erau. Valoarea bijuteriilor i se păru ridicolă comparativ cu ceea ce văzuse în familia lui, iar numele pictorilor înșirați în inventar nu-i spuneau nimic, domeniul neintrînd în preocupările sale la acea vîrstă.

Nici Oprișan nu menționase nimic referitor la valoarea pînzelor, fie pentru a nu-și speria ruda, fie din alte considerente.

Leonid Vasilescu refăcu pachetul în condiții identice și-l trimise, cu prima ocazie potrivită, părintelui Y. În memorie, însă, păstră numele celor trei pictori precum și condițiile remiterii zestrei — adevăratei posesoare.

Redactor: MIRCEA OPRIȚĂ
Tehnoredactor: CONSTANTIN RUSU

Bun de tipar: 16.01.1974. Apărut: 1974. Comanda nr.: 577. Coli de tipar: 5,25. Tiraj: 96.800+140 broșate. Hîrtia: tip. înalt B. 63 g/m². Format: 70×100/32. C.Z. pentru biblioteci: 859.0—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 820/1973
la Întreprinderea Poligrafică Cluj
Str. Brassai nr. 5—7.
Republica Socialistă România

Lei 4,25

